

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

MEZAR TAŞLARI ÜZERİNE HALK BİLİMSEL BİR İNCELEME: MERSİN
ÖRNEĞİ

TEZİ YAZAN
Ennur ÖZTÜRK

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Begüm KURT

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Sevin ARSLAN

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Ayhan KARAKAŞ (Çukurova Üniversitesi)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / EYLÜL 2024

ONAY SAYFASI
T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

2022012006 numaralı öğrencimiz olan **Ennur ÖZTÜRK** tarafından hazırlanan **“MEZAR TAŞLARI ÜZERİNE HALK BİLİMSEL BİR İNCELEME: MERSİN ÖRNEĞİ”** başlıklı bu tez çalışması jürimiz tarafından oy birliği ile Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. İçi -Asıl Üye- Tez Danışmanı- Jüri Başkanı: Doç. Dr. Begüm KURT

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. İçi- Jüri Asıl Üyesi: Prof. Dr. Sevin ARSLAN

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. Dışı – Jüri Asıl Üyesi: Doç. Dr. Ayhan KARAKAŞ

(Çukurova Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

24 / 09 / 2024

Prof. Dr. Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Bu yüksek lisans tezimi, birlikte geçirdiğimiz tüm anıları kalbimde bir miras olarak sonsuza dek taşıyacağım sevgili dedem, merhum Selahattin Öztürk'e ithaf ediyorum.

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

24 / 09 / 2024

Ennur ÖZTÜRK

TEŞEKKÜR

Tezimin hazırlanması sürecinde bilgi ve birikimlerini paylaşarak her aşamada beni destekleyen değerli danışmanım Doç. Dr. Begüm KURT hocama;

Halk bilimi alanına olan ilgimi pekiştirerek bu konuda çalışmamı yönlendiren ve tezimin şekillenmesinde önemli katkıları olan kıymetli hocam Prof. Dr. Sevin ARSLAN'a;

Fotoğraf çekimlerinde büyük yardımı dokunan babam Hüseyin ÖZTÜRK'e;

Bu zorlu süreçte inancını ve desteğini her daim hissettiğim sevgili Bahadır Sefa ULUBEY'e;

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana maddi ve manevi her türlü desteği sağlayan aileme ve arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

ÖZ

MEZAR TAŞLARI ÜZERİNE HALK BİLİMSEL BİR İNCELEME: MERSİN ÖRNEĞİ

Ennur ÖZTÜRK

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Begüm KURT

Eylül 2024, 191 Sayfa

Bu çalışma, Mersin Şehir Mezarlığı'ndaki mezar taşlarının halk bilimsel açıdan değerlendirilmesini konu almaktadır. Mersin Şehir Mezarlığı'nda Müslümanların yanı sıra Yahudi ve Hristiyanların mezarları da yer almaktadır. Bu bağlamda, araştırma evreninin sergilediği kültürel çeşitlilik dikkat çekici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Mersin Şehir Mezarlığı, Mersin ilinin en büyük mezarlığı olarak bilinmektedir. Çalışma kapsamında öncelikle yazılı ve görsel kaynak taraması yapılmıştır. Mezarlıkta yer alan 75.000 mezar taşı arasından, Latin harfli 500 mezar taşı incelemeye değer bulunmuş ve konuyla ilgili genel bir değerlendirme yapmak için yeterli görülerek çalışma bu örneklemle sınırlandırılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde, inceleme alanının kültürel yapısını anlamak amacıyla Mersin yöresinin tarihi, coğrafi ve demografik yapısına dair bilgi verilmiştir. Ardından, Türklerde mezar taşı geleneğini anlaşılır kılmak amacıyla, kronolojik bir yaklaşımla "İslamiyet'ten Önce Mezar Taşları" ve "İslamiyet'ten Sonra Mezar Taşları" başlıkları altında detaylı bir inceleme yapılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde, Mersin Şehir Mezarlığı'ndaki Latin harfli mezar taşları halk bilimsel unsurlara göre sınıflandırılarak betimsel bir analiz gerçekleştirilmiştir. Mezar taşı yazıları, biçim, içerik, söz ve anlam sanatları bağlamında ele alınarak edebi değerleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ise, sonuç kısmı ile birlikte Mersin Şehir Mezarlığı'ndaki mezar taşlarına ait yazılar ve fotoğraf seçkilerine yer verilmiştir. Bu sayede, halk sanatı ürünü olarak değerlendirilebilecek mezar taşları ve üzerlerindeki yazıların geleneksel açıdan taşıdığı değer tespit edilerek, Mersin halk kültürüne katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: halk bilimi, mezar taşı, gelenek, kültür, mezarlık.

ABSTRACT**A FOLKLORE RESEARCH ON GRAVESTONES: MERSIN EXAMPLE****Ennur ÖZTÜRK****Master Thesis, Department of Turkish Language and Literature****Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Begüm KURT****September 2024, 191 page**

This study is about the evaluation of gravestones in Mersin City Cemetery from a folkloric perspective. In Mersin City Cemetery, there are graves of Jews and Christians as well as Muslims. In this context, the cultural diversity exhibited by the research universe stands out as a remarkable element. Mersin City Cemetery is known as the largest cemetery in Mersin province. Within the scope of the study, a written and visual source scan was first conducted. Among the 75,000 gravestones in the cemetery, 500 gravestones with Latin letters were found worthy of examination and were deemed sufficient to make a general assessment on the subject, and the study was limited to this sample. In the first part of the study, information was provided about the historical, geographical and demographic structure of the Mersin region in order to understand the cultural structure of the study area. Then, in order to make the gravestone tradition among the Turks understandable, a detailed examination was conducted under the titles of "Gravestones Before Islam" and "Gravestones After Islam" with a chronological approach. In the second part of the study, Latin-lettered gravestones in Mersin City Cemetery were classified according to folklore elements and a descriptive analysis was performed. Gravestone inscriptions were examined in the context of form, content, word and semantic arts and their literary values were tried to be revealed. In the third part, together with the conclusion part, the inscriptions and photo selections belonging to the gravestones in Mersin City Cemetery were included. In this way, it was aimed to contribute to Mersin folk culture by determining the traditional value of gravestones and the inscriptions on them that can be evaluated as folk art products.

Keywords: folklore, gravestone, tradition, culture, cemetery.

ÖN SÖZ

Mezar Taşları Üzerine Halk Bilimsel Bir İnceleme: Mersin Örneği başlıklı bu çalışmada, toplumların ve bireylerin kaybettikleri yakınlarının ardından iç dünyalarını yansıtmaya işlevine sahip yazılı gelenek ürünlerinden biri olan mezar taşları ele alınmaktadır. Mezar taşları, yalnızca kaybedilen kişiyi anma işlevi görmemekte, aynı zamanda tarihî bir belge niteliği de taşımaktadır. Bu bağlamda, mezar taşları üzerine yapılan incelemeler, yazılı kültür geleneğinin bu alandaki canlılığını koruduğunu ve mezar taşı yazılarının özel bir yer tuttuğunu ortaya koymaktadır.

"Mezar" sözcüğü, en basit anlamıyla ölen kişinin defnedildiği yeri ifade etmektedir. Dini inançlar, mezarlıkların oluşumuna zemin hazırlamış ve bu inançlar, her toplumda ölen kişiyi son yolculuğuna uğurlamak amacıyla belirli ritüellerin gerçekleştirilmesine yol açmıştır. Özellikle totem inançlarına sahip toplumlarda, ölü gömme geleneği mezar ve mezarlıkların ortaya çıkmasına vesile olmuştur.

Mezar taşları, ölümden sonra yaşam olduğuna inanılan toplumlarda, ölen kişinin varlığını simgelemek ve mezarın kaybolmasını önlemek amacıyla mezarın başına dikilen taşlardır. Bu taşlar, ait oldukları toplumların kültürel yapısına göre farklılık göstermektedir. Mezar taşlarında genellikle ölen kişinin hayat hikâyesine, onun adına dua isteme metinlerine ya da geride kalanlara nasihat niteliği taşıyan yazılara rastlanmaktadır.

Bu çalışmada, halk bilimi unsurları çerçevesinde değerlendirilen mezar taşları aracılığıyla Mersin yöresi halk kültürüne tanıklık etmek ve geçmişine ışık tutmak amaçlanmıştır. Ayrıca, kaybettikleri sevdiklerinin ardından geride kalan kişilerin yaşadıkları duyguların iç dünyalarına etkisi incelenerek, yas ve kayıp sürecinin bireyler üzerindeki anlamı açıklanmaya çalışılmıştır.

Ennur ÖZTÜRK

İÇİNDEKİLER

KAPAK.....	i
ONAY SAYFASI.....	ii
İTHAF.....	iii
ETİK BEYAN.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ.....	vi
ABSTRACT.....	vii
ÖN SÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR.....	xiii
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
EKLER LİSTESİ.....	xv

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Tezin Tanıtılması, Çalışmada Kullanılan Yöntem ve Teknikler.....	1
1.1.1. Konu.....	1
1.1.2. Amaç.....	2
1.1.3. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	2
1.1.4. Yöntem.....	3
1.2. Araştırma Sahasının Tanıtılması.....	3
1.2.1. Mersin İlinin Tarihi.....	4
1.2.2. Mersin İlinin Coğrafi Özellikleri.....	5
1.2.3. Mersin İlinin Nüfus ve Ekonomik Yapısı.....	6
1.2.4. Mersin İlinin Sosyokültürel Özellikleri.....	6
1.3. Konuyla İlgili Yapılan Lisansüstü Çalışmalar.....	7

1.4. Kavramsal Çerçeve.....	8
1.4.1. Türklerde Mezar Taşı Geleneği.....	8
1.4.1.1. İslamiyet'ten Önce Türk Mezar Taşları.....	9
1.4.1.2. İslamiyet'ten Sonra Türk Mezar Taşları.....	11

İKİNCİ BÖLÜM

2. BULGULAR.....	13
2.1. Mersin Şehir Mezarlığı Mezar Taşlarında Yer Alan Şiirler Üzerine Bir İnceleme.....	13
2.1.1. Şiirler.....	14
2.1.2. Şiirlerin İçeriği.....	14
2.1.2.1. Allah'tan İstekte Bulunma.....	17
2.1.2.2. Peygamber'den Şefa'at Dileme.....	19
2.1.2.3. Geride Kalanlardan Dua İsteme.....	20
2.1.2.4. Geride Kalanlardan Ayrılma Acısı.....	21
2.1.2.5. Geride Kalanlarla Helalleşme.....	23
2.1.2.6. Geride Kalanlara Nasihat.....	23
2.1.2.7. Ömrün/Dünyanın Geçiciliği.....	25
2.1.2.8. Kadere/Feleğe Serzeniş.....	27
2.1.2.9. Esenlik Dileme.....	29
2.1.2.10. Diğerleri.....	30
2.2. Mersin Şehir Mezarlığı Mezar Taşlarında Yer Alan Edebi Sanatlar.....	32
2.2.1. Teşbih.....	36
2.2.2. Tezat.....	36
2.2.3. Telmih.....	37
2.2.4. Nida.....	38
2.2.5. Tekrir.....	38

2.2.6. Tenasüp.....	39
2.2.7. İrsal-i Mesel.....	41
2.2.8. İstifham.....	41
2.2.9. İstiare.....	42
2.2.10. Teşhis-ü İntak.....	42
2.2.11. Tecahül-i Arif.....	43
2.3. Mersin Şehir Mezarlığı Mezar Taşlarında Yer Alan Şiirlerin Biçimsel Açıdan İncelenmesi.....	44
2.3.1. Mersin Şehir Mezarlığı Mezar Taşlarında Nazım Birimi.....	45
2.3.1.1. Bent Tarzında Yazılan Şiirler.....	45
2.3.1.2. Beyit Tarzında Yazılan Şiirler.....	46
2.3.1.3. Dörtlük Tarzında Yazılan Şiirler.....	47
2.3.2. Mersin Şehir Mezarlığı Mezar Taşlarında Ölçü.....	48
2.3.2.1. Hece Ölçüsüyle Yazılan Şiirler.....	49
2.3.2.1.1. 7’li Hece Ölçüsüyle Yazılanlar.....	49
2.3.2.1.2. 8’li Hece Ölçüsüyle Yazılanlar.....	50
2.3.2.1.3. 10’lu Hece Ölçüsüyle Yazılanlar.....	50
2.3.2.1.4. 11’li Hece Ölçüsüyle Yazılanlar.....	50
2.3.2.1.5. 12’li Hece Ölçüsüyle Yazılanlar.....	51
2.3.2.1.6. 14’lü Hece Ölçüsüyle Yazılanlar.....	51
2.3.2.2. Aruz Ölçüsüyle Yazılanlar.....	52
2.3.2.3. Serbest Ölçüyle Yazılan Şiirler.....	52
2.3.3. Mersin Şehir Mezarlığı Mezar Taşlarında Kafiye Düzeni.....	54
2.3.3.1. Düz Kafiye Bulunanlar.....	55
2.3.3.2. Mâni Tipi Kafiye Bulunanlar.....	56
2.3.3.3. Çapraz Kafiye Bulunanlar.....	57

2.3.3.4. Sarmal Kafiye Bulunanlar.....	58
2.4. Mersin Şehir Mezarlığı Mezar Taşlarında Yer Alan Düz Yazılar.....	59
2.4.1. Düz Yazılara Genel Bir Bakış.....	59
2.4.2. Düz Yazıların İçeriği.....	59
2.4.2.1. Allah'tan İstekte Bulunma.....	62
2.4.2.2. Geride Kalanlardan Dua İsteme.....	62
2.4.2.3. Geride Kalanlara Nasihat.....	63
2.4.2.4. Kadere/Feleğe Serzeniş.....	64
2.4.2.5. Ayet veya Ayete Atıf.....	65
2.4.2.6. Hadis veya Hadise Atıf.....	65
2.4.2.7. Esenlik Dileme.....	66
2.4.2.8. Yapılan Mesleği Konu Alan Mezar Taşı Yazıları.....	66
2.4.2.9. Memleketi Belirten Mezar Taşı Yazıları.....	67
2.4.2.10. Ömrün/Dünyanın Geçiciliği.....	68
2.4.2.11. Diğerleri.....	68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SONUÇ.....	70
KAYNAKÇA.....	73
EKLER.....	77

KISALTMALAR

Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
Hız.	: Hazreti
MÖ.	: Milattan Önce
MŞMMT	: Mersin Şehir Mezarlığı Mezar Taşı
PTT.	: Posta ve Telgraf Teşkilatı
Prof.	: Profesör
Sav.	: Sallallahu Aleyhi ve Sellem
s.	: Sayfa
vb.	: ve benzeri

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Şiirlerin İçeriği ve Mezar Taşı Sayıları.....</i>	14
Tablo 2. <i>Şiirlerin İçeriğine Göre Bulunan Mezar Taşı Kodları.....</i>	15
Tablo 3. <i>Edebi Sanatların İçeriği ve Mezar Taşı Sayıları.....</i>	33
Tablo 4. <i>Edebi Sanatlara Göre Bulunan Mezar Taşı Kodları.....</i>	33
Tablo 5. <i>Nazım Birimi İçeriği ve Mezar Taşı Sayıları.....</i>	45
Tablo 6. <i>Ölçü İçeriği ve Mezar Taşı Sayıları.....</i>	48
Tablo 7. <i>Kafiye Düzeni İçeriği ve Mezar Taşı Sayıları.....</i>	54
Tablo 8. <i>Düz Yazıların İçeriği ve Mezar Taşı Sayıları.....</i>	59
Tablo 9. <i>Düz Yazıların İçeriğine Göre Mezar Taşı Kodları.....</i>	60

EKLER LİSTESİ

EK.1. Tez Etik İzin İstek Formu.....	77
EK.2. Tez Etik Kurul İzin Yazısı.....	79
EK.3. Tez Etik Kurul Onay Yazısı.....	80
EK.4. Çağ Üniversitesi Fotoğraf Çekimi İzin Yazısı.....	81
EK.5. Mersin Büyükşehir Belediyesi Tez Fotoğraf Çekimi Onay Yazısı.....	82
EK.6. Mersin Şehir Mezarlığı Mezar Taşı Yazıları.....	83
EK.7. Mersin Şehir Mezarlığı Fotoğraf Seçkisi.....	172

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Tezin Tanıtılması, Çalışmada Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Mezar taşları üzerine yapılan çalışmalar genellikle görsel ve sembolik değerler açısından ele alınmış olmakla birlikte bu çalışma mezar taşlarının folklorik ve edebi yönlerine dair betimsel bir analiz üzerine yoğunlaşmaktadır. Son yıllarda mezarlıklara ve mezar taşlarına olan ilgi artış göstermekte olup, bu ilgi özellikle yerel bağlamda gerçekleştirilen çalışmalarda belirginleşmektedir.

Mersin iline bağlı dokuz mezarlık bulunmaktadır: Şehir Mezarlığı, Güney Mezarlığı, Güneykent Mezarlığı, Karacailyas Mezarlığı, Karaisalı Mezarlığı, Kocavilayet Köy Mezarlığı, Tarsus Mezarlığı, Tarsus Şehitliği ve Yalınayak Mezarlığı (HaritaTR, 2024). Bu çalışmada, Mersin'in yüz ölçümü en büyük merkez ilçesi olan Toroslar, iki büyük mezarlığa ev sahipliği yapması nedeniyle çalışma alanı olarak tercih edilmiştir (Vikipedi, 2024). Literatür taraması sonucunda, Toroslar ilçesindeki Şehir Mezarlığı'nda mezar taşlarına dair herhangi bir akademik çalışmanın bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle Mersin kültürü ve halk bilimi unsurlarını incelemek adına Şehir Mezarlığı'nın araştırılması, çalışmanın özgün ve önemli bir katkı sunmasını sağlamaktadır.

Mezar taşları, tarihî belge niteliğinin ötesinde birçok disiplin için zengin bir araştırma malzemesi sunmaktadır. Bu çalışmada, mezar taşlarının folklorik yönleri kadar edebi yönleri de incelenmiştir. Aynı zamanda, fotoğraflama yöntemiyle elde edilen materyallerin sosyal bilimler alanında yapılacak diğer çalışmalara kaynak oluşturması amaçlanarak, disiplinler arası bir katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Mersin ili hem coğrafi hem de kültürel açıdan zengin bir yapıya sahiptir. Özellikle son yıllarda aldığı yoğun göç nedeniyle sosyal yapısında büyük farklılıklar meydana gelmiştir. Farklı kültürlerin bir arada yaşaması, mezar taşlarına ve mezar taşı yazılarına da yansımış; bu kültürel çeşitlilik taşlarda gözlemlenebilir hale gelmiştir. Mersin Şehir Mezarlığı, 1938 yılında Toroslar ilçesinde açılmış olup, "Mersin Asri Mezarlığı" veya "Akbelen Mezarlığı" olarak da bilinmektedir. Mezarlıkta Müslüman mezarlarının yanı sıra Hristiyan ve Musevi mezarları da yer almakta olup, güncel verilere göre yaklaşık 75.000 kişinin mezarına ev sahipliği yapmaktadır (Vikipedi, 2024).

1.1.1. Konu

Mezarlıklar, zamanla unutulmaya yüz tutmuş olan yaşamını yitirenlere ait eserleri barındıran birer "açık hava müzesi" olarak nitelendirilebilir. Bu açık hava müzeleri,

toplum hayatındaki önemiyle dikkat çekmektedir. Bir toplumun mezarlık ve mezar taşı anlayışının incelenmesi, o topluma dair pek çok kültürel, sosyal ve tarihsel bilgi edinilmesine olanak sağlar. Mezarlık anlayışı, her toplumda farklılık gösterdiği gibi, zamanla değişim ve gelişim süreçlerine de tabi olmuştur.

Bu çalışmanın konusu, Mersin kültüründe mezar taşlarının geçmişten günümüze kadar olan süreçteki gelişimini incelemektir. Bu inceleme sayesinde, bölgenin mezarlık ve mezar taşı anlayışının hangi kültürel ve tarihi temellere dayandığı ortaya konmuştur. Çalışmanın temel amacı, mezar, mezarlık ve mezar taşı kavramlarından hareketle Mersin kültüründeki mezar taşı geleneğini ele alarak bu geleneğin toplumdaki yerini tespit etmektir.

1.1.2. Amaç

Araştırmanın amacı; Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan mezarlıkların, Mersin Şehir Mezarlığı aracılığıyla Mersin halk kültüründe taşıdığı değerleri gün yüzüne çıkarmaktır. Çalışmada, Mersin Şehir Mezarlığı'nda yer alan mezar taşlarının halk bilimsel unsurlarını tespit edebilmek amacıyla araştırma, inceleme, sınıflandırma ve değerlendirme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte elde edilen bilgi ve kaynaklar derlenerek, folklorik bakış açısıyla mezar taşı geleneği yorumlanmış ve Mersin yöresi odağında bir değerlendirme yapılmıştır. Çalışmanın başlıca hedefi, mezar taşlarının halk bilimi çerçevesinde taşıdığı anlamları ortaya koymak ve bu geleneksel kültürel unsurları kapsamlı bir şekilde ele almaktır.

1.1.3. Kapsam ve Sınırlılıklar

Çalışmada değerlendirilen mezar taşı yazıları, yalnızca Mersin Şehir Mezarlığı'ndaki mezar taşlarıyla sınırlı tutulmuştur. Mersin Şehir Mezarlığı, farklı inançlara mensup kişilere son istirahat gâh olarak hizmet vermesi nedeniyle hoşgörü ve kültürel zenginliğin önemli bir örneğini teşkil etmektedir. Bu özelliğiyle mezarlık, sosyal yaşam kültürünü yansıtan değerli bir kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır. Şehrin en büyük mezarlığı olması dolayısıyla bu mezarlık, yöredeki mezar taşı geleneğinin ortaya çıkarılmasında zengin bir veri sunmaktadır.

Mezarlıkta gerçekleştirilen alan çalışmaları sonucunda, 500 mezar taşı yazısı seçilerek değerlendirmeye alınmıştır. Bu mezar taşları, halk bilimsel ölçütlere göre sınıflandırılmış ve fotoğraflarla görsel olarak da desteklenerek derinlemesine incelenmiştir. Böylece,

Mersin yöresindeki mezar taşı geleneği üzerine kapsamlı bir analiz yapılması hedeflenmiştir.

1.1.4. Yöntem

Araştırma evrenini Mersin Toroslar İlçesi'ndeki Şehir Mezarlığı alanı oluşturan bu çalışmada, halk kültürü verimlerini derlemede kullanılan alan araştırması ve yazılı kaynaklardan yararlanma yöntemi tercih edilmiştir. Mezar taşları üzerindeki yazılar, gözlem yapılarak kamera aracılığıyla fotoğraflanmıştır. Çalışmanın bir ayağını saha incelemesi oluşturmuş ve mezar taşı yazılarının içerikleri, fotoğraflarla belgelenmiştir. Bu bağlamda, özellikle tahrip olmamış, benzersiz ve farklı içeriklere sahip mezar taşları tercih edilerek görüntülenmiştir.

Alan çalışmasına başlamadan önce gerekli hazırlıklar yapılmış, mezarlıklardan fotoğraf çekimi sırasında herhangi bir etik sorunun önüne geçmek amacıyla Mersin Büyükşehir Belediyesi'ne Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından izin yazısı gönderilmiştir. Bunun yanı sıra, tarafımdan yazılıp teslim edilen dilekçe ile, mezar taşı fotoğraflarının özlük bilgileri buğulanmak suretiyle gerekli izinler alınmıştır. Alan üzerine yapılan kaynak incelemesinde tez, makale, bildiri ve kitap gibi temel kaynaklara başvurulmuştur. Ancak, incelenen lisansüstü çalışmaların büyük bir kısmının Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı araştırmacıları tarafından gerçekleştirilmiş olduğu tespit edilmiş ve yöntem noktasında bu çalışmalardan farklı oranlarda yararlanılmıştır.

Çalışmamız, "Giriş", "Sonuç", "Kaynakça" ve "Ekler" bölümleri dışında üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde tezin tanıtılması, çalışmada kullanılan yöntem ve teknikler, çalışma sahasının tanıtılması, konuyla ilgili yapılan önceki çalışmalar ve Türklerde mezar taşı geleneği ele alınarak bilgi sunulmuştur. İkinci bölümde Mersin Şehir Mezarlığı'ndaki Latin harfli mezar taşları, yapılan saha gözlemi sonucunda 500 mezar taşıyla sınırlandırılmış ve bu taşlar, şiir ve düz yazı olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise genel bir değerlendirmeyi içeren sonuç kısmına yer verilmiş, Mersin Şehir Mezarlığı mezar taşı yazıları ve Mersin Şehir Mezarlığı fotoğraf seçkisine ilişkin bilgiler sunulmuş, yararlanılan materyalleri gösteren kaynakça ve izin belgelerini içeren ekler bölümüyle çalışma sonlandırılmıştır.

1.2. Araştırma Sahasının Tanıtılması

Çalışmanın bu bölümünde araştırma alanı olan Mersin Şehir Mezarlığı'ndaki mezar taşlarının, bulundukları çevrenin çeşitli özelliklerinden nasıl etkilendiği incelenmiştir. Bu

mezar taşı yazılarının şekillenmesinde, yörenin coğrafi yapısı, tarihi geçmişi, nüfus yapısı, ekonomik durumu, inanç sistemleri ve sosyokültürel yapısının büyük etkisi olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla, Mersin'in bu yönlerden sunduğu veriler, mezar taşı yazılarının halk bilimsel ve kültürel açıdan daha derin bir şekilde yorumlanmasına olanak sağlamaktadır. Mezar taşı yazıları sadece bireysel kayıpları ifade etmekle kalmaz, aynı zamanda bu bölgenin toplumsal ve kültürel dinamiklerini de yansıtarak, araştırmanın daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunur.

1.2.1. Mersin İlinin Tarihi

Mersin, Neolitik Dönem'den bu yana önemli bir liman kenti olma özelliğini koruyan Akdeniz Bölgesi'nde yer almaktadır. Bölgede bulunan en eski yerleşim izlerine, Yumuktepe Höyüğü kazıları sonucunda rastlanmıştır. Bu kazılarda, MÖ 7000 yıllarına kadar uzanan yerleşim kalıntıları ortaya çıkarılmıştır (Mellart, 1950, s. 13). Bölgenin bilinen en eski adı, Hititler döneminden kalan Kizuvatna'dır. Luviler ve Hurrilerin oluşturduğu Kizuvatna, Hititler ile çağdaş, bağımsız bir krallık olarak varlık göstermiştir. Geç Hitit prenslikleri döneminde bölge Kue (Que) olarak adlandırılmıştır. Antik dönemde ise bölge Kilikya ismiyle bilinmiş, engebeli ve zor coğrafi yapısı nedeniyle zaman zaman "Taşlık Kilikya" adıyla da anılmıştır (Berker, 2018, s. 32-33).

Mersin'in kuruluş tarihi tam olarak belirlenememiştir; ancak 1830-1836 yılları arasında kurulduğu tahmin edilmektedir (Çıplak, 1968, s. 34). Mersin; sırasıyla Hititler, Frigler, Asurlular, Persler, Makedonyalılar, Romalılar ve Bizanslılar tarafından yönetilmiş, XI. yüzyılda Selçukluların, XIV. yüzyılda Karamanoğulları ve Ramazanoğulları'nın, XV. yüzyılda ise Osmanlı İmparatorluğu'nun hâkimiyetine girmiştir. 19. yüzyılın sonlarından Cumhuriyet dönemine kadar Adana'ya bağlı kalmış, merkezi Silifke olan bir sancak olarak varlığını sürdürmüştür. Mersin, 1924 yılında il statüsü kazanmış ve 1933'te il merkezi Silifke'den Mersin'e taşınmıştır (Yıldırım, 2004, s. 25).

Yöredeki en eski adlardan biri olan "İçel" isminin, Anadolu Selçuklularınca verildiği ve "Torosların ötesindeki iç ülke, iç diyar" anlamına geldiği düşünülmektedir. 2002 yılına kadar İçel adıyla anılan il, bu tarihten itibaren Mersin olarak anılmaya başlanmıştır. Mersin ismi, bölgede konaklayan Mersinoğlu Türkmen Aşireti'nden kaynaklanmaktadır. 17. yüzyılın ikinci yarısında bölgeden geçen Evliya Çelebi de Mersinoğlu Köyü'nden bahsetmiştir (Yurt Ansiklopedisi, 1983, s. 3626).

1.2.2. Mersin İlinin Coğrafi Özellikleri

Mersin ili, Akdeniz Bölgesi'nde yer alması ve önemli bir yerleşim yeri olması nedeniyle coğrafi özellikleriyle dikkat çeken iller arasındadır. Batıda Akdeniz kıyısında, doğuda ise Adana'nın çeşitli ilçeleriyle sınırlandırılmış olan Mersin, 15.853 km²'lik bir yüz ölçümüne sahiptir ve Türkiye topraklarının %2'sini kaplamaktadır. İlin kuzeyinde Batı ve Orta Toros Dağları yer almakta, güneyinde ise Akdeniz'e kıyısı bulunmaktadır. Mersin, toplamda 13 ilçeden oluşmaktadır: Akdeniz, Anamur, Aydıncık, Bozyazı, Çamlıyayla, Erdemli, Gülnar, Mezitli, Mut, Silifke, Tarsus, Toroslar ve Yenişehir (Yurt Ansiklopedisi, 1983, s. 3625).

Mersin'in topraklarının %94,3'ü tarıma elverişlidir ve ildeki yeryüzü şekilleri dağlık alanlar, kıyılar ve verimli ovalardan oluşmaktadır. İlin batısında ve kuzeyinde Batı ve Orta Toroslar yer alırken, güneybatısında Taşeli Platosu bulunmaktadır. Toros Dağları, ilin İç Anadolu Bölgesi'nden ayrılmasına ve Konya, Niğde, Karaman gibi illerle sınırlarının belirlenmesine katkı sağlamaktadır (Britannica, 1988, s. 459). Mersin'de, kıyı bölgelerinde Akdeniz iklimi, iç kesimlerde ise karasal iklim hâkimdir. Kıyı kesimlerinde yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise ılık ve yağışlı geçerken, iç kesimlerde yazlar serin ve kurak, kışlar ise soğuk ve kar yağışlıdır. Yıllık ortalama sıcaklık 18-20°C civarındadır (Oğuz, 2010, s. 217).

Bölgenin verimli toprakları ve iklimi, Mersin'i tarım açısından önemli kılmaktadır. Özellikle Çukurova Bölgesi, şeker kamışı, pamuk, zeytin ve narenciye gibi birçok tarım ürününün yetişmesine olanak sağlamaktadır. Bu bölge, 19. yüzyılda yapılan ıslah çalışmalarıyla Türkiye'nin en önemli tarım merkezi haline gelmiştir. Mersin'de, Yörük kültürünün etkisiyle konar-göçer yaşam tarzı da tarımsal faaliyetlerde etkili olmuştur (Ulutaş, 2012, s. 451).

Mersin'in bitki örtüsü, maki türü bitkilerle kaplıdır. Bu bitkiler, sert, kalın yapraklara sahip olup 2 metreyi geçmeyen bodur bitkilerdir. İl genelinde sıklıkla kocayemiş, defne, taflan, keçiboynuzu, zakkum, böğürtlen ve mazı meşesi gibi maki türlerine rastlanmaktadır (Yurt Ansiklopedisi, 1983, s. 3626). Mersin'in güney kesimlerinde Çukurova ve Silifke Ovaları, tarım açısından önemli bölgelerdir. Bu ovalarda pamuk, zeytin ve narenciye gibi ürünler yoğun olarak yetiştirilmektedir (Doğanay, 2013, s. 548).

Göksu Deltası, Mersin'in Silifke ilçesinden geçen ve uluslararası öneme sahip bir sulak alan olup, kuş çeşitliliği açısından da zengin bir bölgedir (Eken, Bozdoğan ve Kılıç, 2006, s. 718). Mersin'in turistik potansiyeli, özellikle Kızkalesi, Narlıkuyu ve Anamur gibi doğal ve tarihi değeri yüksek alanlar ile gelişmiştir (Gökbel, 2012, s. 66).

Mersin'de yapılan saha çalışmaları sonucunda, il genelindeki yerleşim alanlarının birbirine sık dokulu ve toplu halde kümелendiğı gözlemlenmiştir. Bölge halkının, yaz aylarında yaylalara göç ederek konar-göçer yaşam tarzını bir nebze sürdürdüğü görülmektedir. İlde, yaygın olarak evlerin damlarında yaşam devam etmekte olup, balkon ve damlar yaz gecelerinde serinlemek amacıyla kullanılmaktadır. Maddi durumu veya iş durumu nedeniyle yaylalara gidemeyen halk, balkonlarda ya da damlarda sineklikler veya cibinliklerle korunarak yaz akşamlarını geçirmektedir.

1.2.3. Mersin İlinin Nüfus ve Ekonomik Yapısı

Türkiye'nin en gelişmiş yörelerinden biri olan Çukurova bölgesinde yer alan Mersin, özellikle 1970'lerden itibaren hızla gelişmiş ve çeşitli ekonomik göstergeler açısından önde gelen illerden biri haline gelmiştir (Berker, 2018, s.33). Verimli toprakları ve tarımsal üretim kapasitesiyle bilinen Mersin'de, pamuk ve turunçgil üretimine dayalı etkin bir tarım faaliyeti vardır. Bu doğrultuda, Mersin ve civar köylerin büyük çoğunluğu geçimini tarımdan sağlarken, bir kısmı ise hayvancılıkla uğraşmaktadır. Toprak mülkiyeti yetersiz olan bazı yerleşim yerlerinde ise halkın önemli bir bölümü tarım işçisi olarak çalışmakta veya inşaat sektöründe iş bulmaktadır (Bozlak, 2008, s.54).

Mersin'de sanayi, özellikle 1960'lardan sonra gelişme göstermiştir. 1962 yılında açılan Ataş Rafinerisi, ilin sanayileşme sürecine ivme kazandırmış ve özellikle kimya ile taş-toprağa dayalı sanayi sektörlerinde büyük bir ilerleme kaydedilmiştir. Bu sanayileşme süreci, Mersin ekonomisine önemli katkılar sağlamıştır (Yurt Ansiklopedisi, 1983, s.3626-3627).

Sanayi sektöründeki gelişmelerle birlikte, Mersin'in kıyı kesiminde yer alması ve turizm potansiyelinin artması, ilin ekonomik yapısına olumlu yönde etki etmiştir. Özellikle, 6 Şubat 2023 tarihinde Hatay'da meydana gelen deprem sonrası Mersin, göç alan iller arasında yer almıştır ve nüfusunda önemli bir artış yaşanmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2023 yılı verilerine göre, Mersin'in nüfusu 1.938.389 kişiye ulaşmıştır (www.tuik.gov.tr).

1.2.4. Mersin İlinin Sosyokültürel Özellikleri

Mersin, Türkiye'nin önemli bir sosyo-kültürel yapıya sahip şehirlerinden biri olup, 1950'lerden itibaren hızla değişen toplumsal yapısı, farklı etnik grupların bir arada yaşamasıyla zenginleşmiştir. Günümüzde Mersin'de Türkler, Kürtler, Araplar, Ermeniler

ve diğer etnik topluluklar bir arada yaşamaktadır. Ayrıca, diğer ülkelerdeki iç savaşlar nedeniyle de Mersin göç alan şehirlerden biri olmuştur (Yıldız, 2015, s.38).

Mersin’de yaşayan bu farklı toplulukların kültür, örf, adet ve inanç yapılarına dayalı farklılıkları, sosyal hayatın her alanına yansımıştır. Bu da, ilde çok boyutlu bir sosyo-kültürel yapının oluşmasına neden olmuştur (Bozlak, 2008, s.56). Şehirdeki bu kültürel çeşitlilik, göçmen toplulukların kendi yaşam biçimlerini sürdürmeleri ve zamanla birbirleriyle kaynaşmalarıyla da güçlenmiştir. Kentleşmenin başladığı yıllarda yerli halkın yanı sıra, göçebe hayatı sürdürenler, Mısır’dan gelip “fellah” diye adlandırılanlar, Beyrut kökenli Hristiyan Araplar, Lazkiye Arapları, Girit göçmenleri ve Güneydoğu ile Doğu Anadolu’dan gelenler gibi farklı kültürel gruplar burada yaşamaktadır (Berker, 2018, s.34).

Mersin’in kültürel yapısı, dini ve sosyal bayramlar, düğünler, halk oyunları ve mutfak kültürü gibi zengin unsurlarla kendini göstermektedir. Zeybek, halay ve çiftetelli gibi halk oyunları Mersin’de yaygın olarak oynanmaktadır. Arap Alevi topluluğunun deyişleri ve cem törenleri de şehrin kültürel zenginliğine önemli katkı sağlayan unsurlar arasındadır (Baş, 2019, s.11).

Yapılan saha incelemelerine göre, Mersin halkı kendi kültürel mirasını yaşatma ve tanıtmaya odaklı bir yapıya sahiptir. Bölgedeki en önemli kültürel etkinliklerden biri olan Narenciye Festivali, turuncgillerle ilgili çeşitli görsel sanatları ve ürün tanıtımlarını içerir. Festival sırasında tantuni, kerebiç, humus ve falafel gibi Mersin mutfağının öne çıkan yemekleri de sergilenmektedir. Festivale çevre illerden de büyük bir ilgi ve katılım olduğu görülmektedir, bu da şehrin tarım ve turizm sektörlerine önemli katkılar sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, Mersin’de geleneksel hale gelmiş müzik festivalleri de düzenlenerek, şehrin kültürel çeşitliliği desteklenmektedir.

1.3. Konuyla İlgili Yapılan Lisansüstü Çalışmalar

Çalışmamızın bu bölümünde mezar taşları ve mezar taşı yazıları üzerine yapılan yüksek lisans tez çalışmaları ele alınmıştır. İncelenen tezler farklı disiplinlerden gelmekte olup doktora tezi tespit edilmemiştir. Çalışmalar 7 Güzel Sanatlar, 110 Sanat Tarihi, 5 Tarih, 20 El Sanatları, 3 Din, 1 İletişim Bilimleri, 1 Sosyoloji, 3 Halk Bilimi, 6 Arkeoloji, 1 Müzecilik, 1 Radyo ve Televizyon, 2 Türk Dili ve Edebiyatı, 1 Teknik Eğitim, 1 Bibliyografya ve 1 Eski Çağ Dilleri ve Kültürleri Anabilim Dalına ait olmak üzere toplamda 165 farklı yüksek lisans tezini kapsamaktadır.

Meryem İşcan'ın 2019 yılında Halk Bilimi Anabilim Dalında yazdığı "Mardin ili Artuklu ilçesindeki Süryanilerde ölü gömme gelenekleri ve tarihi mezar taşlarından örnekler" başlıklı yüksek lisans tezi, Mardin ilindeki Süryanilerin ölü gömme geleneklerini kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Çalışma, Süryanilere ait beş kiliseden toplamda 33 mezar taşının tespit edilip incelenmesini içermektedir.

Gülcan Baytaş'ın 2019 yılında Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda yazdığı "Latin harfli mezar taşları üzerine halk bilimsel bir inceleme: Karaman merkez örneği" başlıklı tezi, Karaman'da bulunan 452 Latin harfli mezar taşını incelemiştir. Çalışmada mezar taşları manzum ve mensur başlıklar altında gruplandırılmış, mezar taşı ustalarıyla röportaj yapılarak onların ortak sorunları da ele alınmıştır.

Bircan Kayacan'ın 2019 yılında Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yazdığı "18. ve 19. yüzyıl Aydın Sufileri ve Sufilerin mezar taşları" başlıklı tezi, Aydın ilindeki 600 mezar taşını inceleyerek bunlar arasındaki 18 sufinin mezar taşlarına odaklanmıştır. Çalışmada bu Sufilerin mezar taşları edebi ve tezyinat açısından analiz edilmiştir.

Onur Çetin'in 2019 yılında Halk Bilimi Anabilim Dalında yazdığı "Osmanlı mezar taşları etrafında gelişen kültür, medeniyet ve inanç dünyası üzerine bir inceleme: Eyüp örneği" başlıklı tezi, İstanbul-Eyüp bölgesindeki Osmanlı mezar taşlarını incelemiştir. Çalışma, Osmanlı Devleti'nin ölümüne bakışı, inanç dünyası ve dünya görüşü hakkında bilgiler vermektedir.

İbrahim Qassab'ın 2014 yılında Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yazdığı "Kerkük mezar taşlarında Türk kültürü unsurları" başlıklı tezi, Kerkük mezarlıklarındaki mezar taşları üzerine yapılmıştır. Çalışma, edebi metinlere ve Osmanlı harfleriyle yazılmış şiirlere odaklanmıştır.

1.4. Kavramsal Çerçeve

1.4.1. Türklerde Mezar Taşı Geleneği

Mezar kelimesi, Türk Dil Kurumu sözlüğünde, "ölünün gömülü olduğu yer, çukur, kara toprak, kara yer, gömüt" gibi anlamlarda kullanılmaktadır (<https://sozluk.gov.tr/>). Esad, mezar kelimesinin bir başka anlamı olarak "ziyaretgâh, ziyaret edilen yer" ifadesini kullanmakta ve ölü gömülen çukura da mezar denildiğini dile getirmektedir (Esad, 1998, s. 1315). Toplu halde mezarların bulunduğu yerlere "mezarlık, kabristan veya makbere" denirken, hayatını kaybeden kişiye dair bilgilerin yer aldığı taşlara "mezar taşı" denilmektedir (<https://sozluk.gov.tr/>).

Sosyal'a göre, ölen kişinin gömülmesi ve mezar yapımı, uygarlık tarihinde insanların ölümden sonra yaşam ve öbür dünya düşüncelerine sahip olduğunun en büyük kanıtı olarak kabul edilmektedir (Sosyal, 1997, s. 1312). Bu düşüncenin bir sonucu olarak, farklı uygarlıklarda ölü gömme gelenekleri ve mezar yapıları gelişmiştir. Ölü gömme gelenekleri çevresinde, mastabalar, ehramlar, kaya mezarları, anıt mezarlar, türbeler, katakomplar ve kurganlar gibi farklı mezar yapıları ortaya çıkmıştır (Hasol, 2005, s. 320).

Mezar taşları, toplumların dini inanışlarına göre çeşitlilik göstermektedir, ancak iki temel sebep üzerine inşa edilmiştir. Birincisi, ölümden sonra yaşam olduğuna inanıldığı için insanlar mezar taşlarına önem verip, ölen kişiyi memnun etmek istemiştir. İkinci sebep ise, ölümün getirdiği kalıcı kayıp karşısında, mezar taşı yaparak bu durumu aşmaya çalışmaktır (İşcan, 2019, s. 17).

Mezarlıklar, sadece toprakla doldurulan tümsek yapılar olarak düşünülmemelidir. İnsanlar, mezarları iki dünya arasında bir kapı olarak görmüş ve mezar taşlarına kendi duygu ve düşüncelerini işleyerek, kültürlerini yansıtmışlardır (Doğan, 1998, s. 21).

Eski Türklerde ise ölüye ve atanın ruhuna büyük bir saygı duyulmuştur. Bu saygının etkisiyle mezarlara büyük önem verilmiş ve İslamiyet öncesi dönemden başlayarak, İslamiyet sonrası da devam eden bir inançla, atanın ruhunun kutsal olduğu düşüncesi sürdürülmüştür (Berkli, 2007, s. 49).

Mezar taşlarının bu bağlamda, sadece bir anıt değil, aynı zamanda kültürel bir bellek taşıdığı anlaşılmaktadır.

1.4.1.1. İslamiyet'ten Önce Türk Mezar Taşları

Türklerin İslamiyet'ten önceki mezar taşı gelenekleri, Orta Asya'nın bozkır kültürüne dayanmakta olup, bu dönemin mezar taşlarında savaşçı bir kültürün ve ölüm sonrası inançların yansıdığı semboller bulunmaktadır (Roux, 2009, s. 376). Türkler, bağlı bulundukları dine göre mezar taşlarına her dönemde farklı çeşitlilik katmışlardır (Baytaş, 2019, s. 7). İslamiyet öncesinde, mezar taşları için "hece taşı" veya "şahide" gibi terimler kullanılmaktaydı (Berkli, 2007, s. 46).

Çin kaynaklarında Türklerin İslamiyet'ten önceki inanç sistemlerine dair bilgilere rastlanmaktadır. M.Ö. III. yüzyıla ait bu kaynaklarda, ölen kişilerin mezarlarına "kurgan", başuçlarına ise "balbal" adı verilen taş parçalarının dikildiği belirtilmektedir (Karaçağ, 1994, s. 3). Kurganlar, ölen kişinin zenginliğine, sosyal statüsüne ve gücüne göre inşa edilen mezar yapıları olup, içerisine kişisel eşyaları, silahları ve nadiren atları konulmaktadır (Kafesoğlu, 2008, s. 434). Balballar ise ölen kişinin öldürdüğü düşmanları

simgelemek amacıyla mezarın çevresine dikilen insan figürlü taşlardır (Roux, 2009, s. 376). Çin kaynaklarında "Türkler, bir alp öldüğünde mezarının üstüne bir hatıra sütunu dikerler" ifadesi yer almaktadır (Mülayim, 1993, s. 195).

Türklerin mezar taşlarında kullandıkları bir başka yaygın sembol de koç ve aslan heykelleridir. Bu heykeller, ölen kişinin kimliğine ve sosyal statüsüne göre değişiklik gösterir. Kahraman savaşçılar ve boy beyleri için dikilen koç heykelleri, bereket ve gücü temsil ederken, aslan heykelleri cesaret ve liderliği simgelemektedir (Kafesoğlu, 2008, s. 437).

"Manas Destanı" gibi eserlerde, Türklerin Orta Asya döneminde mezarları saray gibi gördükleri anlaşılmaktadır. Örneğin, Alp Er Tunga'nın mezarı için "ak-saray", "gök-saray" ifadeleri kullanılmıştır (Ölmez, 2005, s. 45). Eski Türklerde mezar taşları genellikle dikdörtgen biçiminde olup, taş üzerine kazınmış yazılar ve semboller ölünün kimliği ve inançları hakkında bilgi vermektedir. Mezarlıkların sarp ve yüksek yerlere yapılması gerektiği, ölülerin rahatsız edilmemesi gerektiği anlayışına dayanmaktadır (Berkli, 2007, s. 49).

Hunlar döneminde, ölülerin yılın belli zamanlarında gömüldüğü, giysileri ve eşyalarıyla birlikte gömülme geleneği olduğu görülmektedir. Hunlara ait en önemli kurganlar Noin Ula, Pazırık ve Esik bölgelerinde yer almaktadır (Sağıroğlu, 2017, s. 1925). Göktürklerde mezar geleneği Hunlardan miras alınmıştır. Göktürkler, mezarların başına "bengütaş" adı verilen anıt taşlar dikmiş ve etrafına "balbal" heykelleri yerleştirmişlerdir (Karaçağ, 1994, s. 5). Bengütaşlar, ölen kişinin yaşamı, başarıları ve mirası hakkında bilgiler içermektedir. Bu mezar taşlarının en önemlileri, Kültigin, Bilge Kağan ve Tonyukuk'a ait anıt mezarlardır. Bilge Kağan'ın anıt mezarı etrafında 350 metre uzunluğunda balbalların sıralandığı bilinmektedir (Baytaş, 2019, s. 8).

Uygurlar döneminde de mezar geleneği devam etmiştir. Budizm ve Maniheizm'in etkisiyle Uygurlar, stupalar inşa etmişlerdir. Stupalar, Budizm'in kutsal emanetlerini barındıran ve dini semboller taşıyan anıt yapılar olarak bilinir (Baytaş, 2019, s. 8). Bu yapılar, aynı zamanda türbelerin ilk örnekleri arasında sayılmaktadır (Huntington, 1985, s. 23).

Sonuç olarak İslamiyet'ten önce Türklerin mezar taşı geleneği, göçebe kültür, savaşçı kimlik ve ölüm sonrası yaşam inanışlarıyla şekillenmiştir. Her dönemde ölüye ve ölüme büyük önem verilmiş, çeşitli ritüellerle bu gelenekler devam ettirilmiştir.

1.4.1.2. İslamiyet'ten Sonra Türk Mezar Taşları

751 Talas Savaşı'ndan sonra Türklerin Müslüman olma süreçleri hızlanmış ve toplu halde Müslümanlığı kabul etmeleri başlamıştır. Karahanlılar, hükümdarları Satuk Buğra Han döneminde Müslümanlığı toplu halde kabul eden ilk Türk devleti olmuştur (Baytaş, 2019, s. 8-9). İslami izler, 8. yüzyıldan itibaren Türkler arasında görülmeye başlamış ve bu izler, gündelik yaşantı ile kültür üzerinde etkili olmuştur. Bu bağlamda, Türklerin İslamiyet'i kabul etmesinden sonra ölü gömme geleneklerinde önemli değişiklikler yaşanmıştır. İslamiyet'in getirdiği inançlar doğrultusunda ölüm, hayatın doğal bir parçası olarak kabul edilmiştir ve balbal dikme gelenekleri yerini mezar taşı dikme geleneğine bırakmıştır (Başkan, 1993, s. 236).

Türkler, İslamiyet'i kabul ettikten sonra mezar taşı yapılarında eski Gök Tanrı ve Şamanist inançları ile İslami inançları harmanlamışlardır. İslamiyet'te gösterişli anıt mezarlar hoş karşılanmasa da Abbasiler döneminde ilk anıt mezarların görülmeye başlandığı bilinir (Özaydın, 2001, s. 404). Karahanlılar döneminde ilk defa türbe adı verilen mezar anıtlar ortaya çıkmış ve Türk mezar mimarisi açısından önemli bir yer teşkil etmiştir. 978 yılında inşa edilen Arapata Türbesi en eski türbe örneklerinden biri olarak kabul edilir (Aslanapa, 1986, s. 32).

Karahanlılardan sonra Gazneliler döneminde mezar mimarisinde ilk defa mermer sandukalar görülmeye başlanmıştır. İlk mermer sanduka örneği Gazneli Mahmud'a ait 1030 tarihli mezar taşıdır (Karamağaralı, 1972, s. 39). Anadolu'daki mezar taşlarında Akkoyunlu ve Karakoyunlu dönemlerinde hayvan figürlerinin kullanıldığı görülmüştür. Mezar taşlarına at, koyun ve koç heykelleri işlenmiş, ayrıca beylikler döneminde mermerin yanı sıra ahşap işçiliği de mezar taşlarında yer bulmuştur (Karamağaralı, 1998, s. 35).

Karahanlılarda türbeler ve Gaznelilerde mermer sandukalar şeklinde gelişen mezar taşı geleneği, Büyük Selçuklular ve Anadolu Selçukluları dönemlerinde de gelişimini sürdürmüştür (Çobanoğlu, 1993, s. 248). Selçuklu döneminde sekizgen biçimli mezar taşları gibi farklı örnekler de bulunmuştur; Erciş'te 1192 yılında yapılan sekizgen mezar taşı bu dönemin tek örneğidir (Çal, 2015, s. 303). Osmanlı döneminde Türk mezar taşları büyük bir gelişim göstererek, bu geleneğin en parlak dönemlerinden birini yaşamıştır. Osmanlı mezar taşlarında genellikle figürlü bezemelere yer verilmezken, sadelik ön plana çıkmış ve ölen kişinin kimliğine odaklanılmıştır (Sağiroğlu, 2017, s. 1930).

Osmanlı mezar taşlarının en belirgin özelliği, taşların üst kısmına yerleştirilen başlıklardır. Bu başlıklar mezar sahibinin sosyal statüsünü, mesleğini ve cinsiyetini

simgeler. Sarıklar, din adamlarının veya yüksek bürokratların mezarlarında yaygınken, kavuklar devlet görevlileri ve askerler için kullanılmıştır (Eldem, 2005, s. 234). Kadın mezar taşları ise genellikle başlık içermez; bunun yerine çiçek motifleri veya süslemeler yer alır. Osmanlı mezar taşlarında lale, gül ve karanfil gibi çiçek motifleri sıkça kullanılmıştır (Sağıroğlu, 2017, s. 1932).

Cumhuriyet döneminde mezar taşı geleneği, Osmanlı dönemine paralel olarak ilerlemiştir. Ancak mezar taşları daha sade ve işlevsel hale gelmiştir. Osmanlı dönemindeki sanatsal ve estetik öğeler yerini daha basit ve sade tasarımlara bırakmıştır. Bununla birlikte İslami motifler ve dini yazılar varlığını sürdürmeye devam etmiştir (Sözen, 1992, s. 567).

Türk mezar taşı geleneğinde, İslamiyet sonrası dönemde özellikle anıtsal mezarların ve şehitliklerin önemli bir yeri vardır. Özellikle Çanakkale Savaşı ve Kurtuluş Savaşı şehitleri için yapılan anıtsal mezarlar, Türk tarihinin ve milli bilincin bir parçasıdır. Bu dönemin en bilinen örneği Anıtkabir'dir (Sözen, 1992, s. 573).

Sonuç olarak, Türklerin İslamiyet'i kabul etmeleriyle birlikte mezar taşı geleneği hem dini hem de estetik açıdan gelişim göstermiştir. Özellikle Osmanlı döneminde zirveye ulaşan bu gelenek, günümüzde daha sade bir biçimde devam etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. BULGULAR

2.1. Mersin Şehir Mezarlığı Mezar Taşlarında Yer Alan Şiirler Üzerine Bir İnceleme

Mersin'in Toroslar ilçesindeki Şehir Mezarlığı'nda yer alan Latin harfli mezar taşlarında, ömrün geçiciliği ve kadere veya feleğe yönelik serzenişler içeren şiirler ağırlıklı olarak yer almaktadır. Bu taşlarda mâni tarzında dörtlüklere, beyit şeklinde yazılmış şiirlere de rastlanmaktadır. Şiirlerin dili genellikle sade, akıcı ve anlaşılırdır. İnsanların duygularını daha açık bir şekilde ifade ettiği anonim şiirler ise mezar taşlarında sıkça kullanılmaktadır.

Mezar taşlarındaki şiirlerde, ölen kişi baba, anne veya genç bir çocuk ise şiirlerde genellikle yaşamın yarım kalışına dair ifadeler dikkat çekmektedir. Özellikle vefat eden kişi erkekse, ardından yazılan şiirlerde daha çok hayır dualara yer verilmektedir. Ataerkil toplum yapısının etkisiyle, erkek birey ailede güç ve kuvvetin sembolü olarak görülmekte ve bu durum, babanın ölümü ardından mezar taşı yazılarına da yansımaktadır. Baba için yazılan mezar taşlarında, babanın evlatlarını nasıl iyi yetiştirdiği, yardımseverliği ve iyi bir eş olduğu gibi ifadeler yer almakta, hayır duaları dile getirilmektedir. Genç yaşta ölen erkekler için ise daha çok yaşamın başında oldukları, hayallerine ulaşmadan vefat ettikleri gibi ağıt niteliğindeki şiirlere yer verilmektedir.

Kadın mezar taşlarında ise daha çok sitem temalı şiirler ön plandadır. Eşi ve çocuklarının yarım kalmasından, annenin yokluğunun evde yarattığı boşluktan ve kimsesizlik hissinden bahseden şiirlere rastlanmaktadır. Genç yaşta vefat eden kadınlar için de yine yolun başında oldukları, hayallerini gerçekleştiremedikleri üzerine ağıtlar yazılmaktadır.

Bebek ve çocuk mezar taşlarında ise genellikle yazıya yer verilmediği görülmektedir. Bebek mezarlarının çoğunda sadece mezarın yerini belirtmek için başucuna taş koyulmuş, hatta isim dahi yazılmamıştır. Birkaç çocuk mezarında ise yalnızca dua ve özlük bilgilerine yer verilmiştir.

Şehit mezarlarına bakıldığında ise daha çok şehidin fotoğraflarına yer verildiği görülmektedir. Şehitlerin görev yerleri ve nasıl şehit düştüklerine dair yazılar yer almakta, bu acının geride kalan yakınları üzerindeki derin etkileri mezar taşlarına yansıtılmaktadır.

2.1.1. Şiirler

2.1.2. Şiirlerin İçeriği

Şehir Mezarlığı'nda bulunan ve Latin harfleriyle yazılmış 500 mezar taşı yazısı incelenmiş olup, içerik türlerine göre kaç mezar taşının hangi temada yer aldığı aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bu sınıflandırmanın, konunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 1. Şiirlerin İçeriği ve Mezar Taşı Sayıları

Manzumenin İçeriği	Mezar Taşı Sayısı
Allah'tan İstekte Bulunma	11
Peygamber'den Şefa'at Dileme	2
Geride Kalanlardan Dua İsteme	32
Geride Kalanlardan Ayrılma Acısı	23
Geride Kalanlarla Helalleşme	3
Geride Kalanlara Nasihat	35
Ömrün/Dünyanın Geçiciliği	78
Kadere/Feleğe Serzeniş	78
Esenlik Dileme	16
Diğerleri	57

Tabloda görüldüğü üzere, toplamda 335 manzum mezar taşı tespit edilmiştir. En fazla mezar taşı yazısı, “Ömrün/Dünyanın Geçiciliği” ve “Kadere/Feleğe Serzeniş” başlıkları altında toplanmıştır. Bu başlıklar, insanların yaşamın geçiciliği ve kaderle olan hesaplaşmalarını mezar taşları üzerinden ifade ettikleri temaları içermektedir. Buna karşın, en az mezar taşı yazısına sahip başlık ise “Peygamber'den Şefa'at Dileme” teması olmuştur. Bu başlık, ölen kişinin ahiret hayatında Peygamber'den şefa'at dileme isteğini içeren mezar taşı yazılarını kapsamaktadır. İncelemeler sırasında, bazı mezar taşı yazılarının birden fazla temayı aynı anda barındırdığı gözlemlenmiştir. Ancak, her mezar taşı yazısı, içerik yoğunluğuna göre en uygun başlık altında değerlendirilmiş ve böylece aynı mezar taşı birden fazla başlıkta kullanılmamıştır.

Tablo 2. Şiirlerin İçeriğine Göre Bulunan Mezar Taşı Kodları

Manzumenin İçeriği	Mezar Taşı Kodu
Allah'tan İstekte Bulunma	MŞMMT-1, MŞMMT-2, MŞMMT-3, MŞMMT-4, MŞMMT-5, MŞMMT-6, MŞMMT-7, MŞMMT-8, MŞMMT-9, MŞMMT-10, MŞMMT-11
Peygamber'den Şefaata Dileme	MŞMMT-12, MŞMMT-13
Geride Kalanlardan Dua İsteme	MŞMMT-14, MŞMMT-15, MŞMMT-16, MŞMMT-17, MŞMMT-18, MŞMMT-19, MŞMMT-20, MŞMMT-21, MŞMMT-22, MŞMMT-23, MŞMMT-24, MŞMMT-25, MŞMMT-26, MŞMMT-27, MŞMMT-28, MŞMMT-29, MŞMMT-30, MŞMMT-31, MŞMMT-32, MŞMMT-33, MŞMMT-34, MŞMMT-35, MŞMMT-36, MŞMMT-37, MŞMMT-38, MŞMMT-39, MŞMMT-40, MŞMMT-41, MŞMMT-42, MŞMMT-43, MŞMMT-44, MŞMMT-45
Geride Kalanlardan Ayrılma Acısı	MŞMMT-46, MŞMMT-47, MŞMMT-48, MŞMMT-49, MŞMMT-50, MŞMMT-51, MŞMMT-52, MŞMMT-53, MŞMMT-54, MŞMMT-55, MŞMMT-56, MŞMMT-57, MŞMMT-58, MŞMMT-59, MŞMMT-60, MŞMMT-61, MŞMMT-62, MŞMMT-63, MŞMMT-64, MŞMMT-65, MŞMMT-66, MŞMMT-67, MŞMMT-68
Geride Kalanlarla Helalleşme	MŞMMT-69, MŞMMT-70, MŞMMT-71
Geride Kalanlara Nasihat	MŞMMT-72, MŞMMT-73, MŞMMT-74, MŞMMT-75, MŞMMT-76, MŞMMT-77, MŞMMT-78, MŞMMT-79, MŞMMT-80, MŞMMT-81, MŞMMT-82, MŞMMT-83, MŞMMT-84, MŞMMT-85, MŞMMT-86, MŞMMT-87, MŞMMT-88, MŞMMT-89, MŞMMT-90, MŞMMT-91, MŞMMT-92, MŞMMT-93, MŞMMT-94, MŞMMT-95, MŞMMT-96, MŞMMT-97, MŞMMT-98, MŞMMT-99, MŞMMT-100, MŞMMT-101, MŞMMT-102, MŞMMT-103, MŞMMT-104, MŞMMT-105, MŞMMT-106

Ömrün/Dünyanın Geçiciliği	MŞMMT-107, MŞMMT-108, MŞMMT-109, MŞMMT-110, MŞMMT-111, MŞMMT-112, MŞMMT-113, MŞMMT-114, MŞMMT-115, MŞMMT-116, MŞMMT-117, MŞMMT-118, MŞMMT-119, MŞMMT-120, MŞMMT-121, MŞMMT-122, MŞMMT-123, MŞMMT-124, MŞMMT-125, MŞMMT-126, MŞMMT-127, MŞMMT-128, MŞMMT-129, MŞMMT-130, MŞMMT-131, MŞMMT-132, MŞMMT-133, MŞMMT-134, MŞMMT-135, MŞMMT-136, MŞMMT-137, MŞMMT-138, MŞMMT-139, MŞMMT-140, MŞMMT-141, MŞMMT-142, MŞMMT-143, MŞMMT-144, MŞMMT-145, MŞMMT-146, MŞMMT-147, MŞMMT-148, MŞMMT-149, MŞMMT-150, MŞMMT-151, MŞMMT-152, MŞMMT-153, MŞMMT-154, MŞMMT-155, MŞMMT-156, MŞMMT-157, MŞMMT-158, MŞMMT-159, MŞMMT-160, MŞMMT-161, MŞMMT-162, MŞMMT-163, MŞMMT-164, MŞMMT-165, MŞMMT-166, MŞMMT-167, MŞMMT-168, MŞMMT-169, MŞMMT-170, MŞMMT-171, MŞMMT-172, MŞMMT-173, MŞMMT-174, MŞMMT-175, MŞMMT-176, MŞMMT-177, MŞMMT-178, MŞMMT-179, MŞMMT-180, MŞMMT-181, MŞMMT-182, MŞMMT-183, MŞMMT-184
Kadere/Feleğe Serzeniş	MŞMMT-185, MŞMMT-186, MŞMMT-187, MŞMMT-188, MŞMMT-189, MŞMMT-190, MŞMMT-191, MŞMMT-192, MŞMMT-193, MŞMMT-194, MŞMMT-195, MŞMMT-196, MŞMMT-197, MŞMMT-198, MŞMMT-199, MŞMMT-200, MŞMMT-201, MŞMMT-202, MŞMMT-203, MŞMMT-204, MŞMMT-205, MŞMMT-206, MŞMMT-207, MŞMMT-208, MŞMMT-209, MŞMMT-210, MŞMMT-211, MŞMMT-212, MŞMMT-213, MŞMMT-214, MŞMMT-215, MŞMMT-216, MŞMMT-217, MŞMMT-218, MŞMMT-219, MŞMMT-220, MŞMMT-221, MŞMMT-222, MŞMMT-223, MŞMMT-224, MŞMMT-225, MŞMMT-226, MŞMMT-227, MŞMMT-228, MŞMMT-229, MŞMMT-230, MŞMMT-231, MŞMMT-232, MŞMMT-233, MŞMMT-234, MŞMMT-235, MŞMMT-236,

	MŞMMT-237, MŞMMT-238, MŞMMT-239, MŞMMT-240, MŞMMT-241, MŞMMT-242, MŞMMT-243, MŞMMT-244, MŞMMT-245, MŞMMT-246, MŞMMT-247, MŞMMT-248, MŞMMT-249, MŞMMT-250, MŞMMT-251, MŞMMT-252, MŞMMT-253, MŞMMT-254, MŞMMT-255, MŞMMT-256, MŞMMT-257, MŞMMT-258, MŞMMT-259, MŞMMT-260, MŞMMT-261, MŞMMT-262
Esenlik Dileme	MŞMMT-263, MŞMMT-264, MŞMMT-265, MŞMMT-266, MŞMMT-267, MŞMMT-268, MŞMMT-269, MŞMMT-270, MŞMMT-271, MŞMMT-272, MŞMMT-273, MŞMMT-274, MŞMMT-275, MŞMMT-276, MŞMMT-277, MŞMMT-278
Diğerleri	MŞMMT-279, MŞMMT-280, MŞMMT-281, MŞMMT-282, MŞMMT-283, MŞMMT-284, MŞMMT-285, MŞMMT-286, MŞMMT-287, MŞMMT-288, MŞMMT-289, MŞMMT-290, MŞMMT-291, MŞMMT-292, MŞMMT-293, MŞMMT-294, MŞMMT-295, MŞMMT-296, MŞMMT-297, MŞMMT-298, MŞMMT-299, MŞMMT-300, MŞMMT-301, MŞMMT-302, MŞMMT-303, MŞMMT-304, MŞMMT-305, MŞMMT-306, MŞMMT-307, MŞMMT-308, MŞMMT-309, MŞMMT-310, MŞMMT-311, MŞMMT-312, MŞMMT-313, MŞMMT-314, MŞMMT-315, MŞMMT-316, MŞMMT-317, MŞMMT-318, MŞMMT-319, MŞMMT-320, MŞMMT-321, MŞMMT-322, MŞMMT-323, MŞMMT-324, MŞMMT-325, MŞMMT-326, MŞMMT-327, MŞMMT-328, MŞMMT-329, MŞMMT-330, MŞMMT-331, MŞMMT-332, MŞMMT-333, MŞMMT-334, MŞMMT-335

2.1.2.1. Allah'tan İstekte Bulunma

İnsanlar, yalnızlık ve çaresizlik duygularıyla karşılaştıklarında, bu bunalımın üstesinden gelmek için Allah'a dua etme yolunu tercih etmişlerdir. Dua, bireylerin yaşadıkları sıkıntıları hafifletme, iç huzuruna ulaşma ve manevî destek arayışı olarak önemli bir araçtır. Özellikle insan gücünün ve kudretinin sınırlarına ulaşıldığı durumlarda, istek ve dilekler dua aracılığıyla Allah'a yöneltilmiştir. Ahiret hayatına ilişkin beklentiler

de mezar taşlarına yansıtılarak, ölen kişinin Allah'tan dilek ve niyazda bulunduğu ifadelere yer verilmiştir. Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazıtlarında, "Allah'tan İstekte Bulunma" teması öne çıkan unsurlardan biridir. Bu bağlamda, manzum mezar taşı yazıları arasında bu temayı içeren toplam 11 örnek tespit edilmiştir. Söz konusu mezar taşları şunlardır:

MŞMMT-1, MŞMMT-2, MŞMMT-3, MŞMMT-4, MŞMMT-5, MŞMMT-6, MŞMMT-7, MŞMMT-8, MŞMMT-9, MŞMMT-10 ve MŞMMT-11.

Bu çalışmadaki "Allah'tan İstekte Bulunma" içeriği sergileyen mezar taşı yazılarına örnek olarak şunları verebiliriz:

Adın tatlı bir ezgidir dilimizde.

Sensizlik çok zor.

Kimse anlamaz halimizden,

Seni kimse silemez kalbimizden.

Buluştursun bizi,

Dilerim yüce Rabbimizden (MŞMMT-1).

Ey delikanlı kardeşim,

Sen gönüllerde nur selisin.

Öyle yücesin ki cümle alemde,

Sen hiç ölmedin, ölmeyeceksin.

Tanrım senin yanında, seninle olsun.

El Fâtihalarımızla ruhun şad olsun (MŞMMT-2).

Ben bir masumum, kıydılar bana.

Allah sabır versin anne babama.

Gelen geçen Fatiha eylesin,

Bu toprakta yatana (MŞMMT-3).

Mal vardı, mal Allah'ındı,

Vaatlerle elimden alındı.

Sömürüldüm sömürüleceğim kadar,

Canım dediğim insanlar nihayet canımdan ettiler.

Sevgimi verdim, bağrıma bastım,

Yine de değer bilmediler.

Ben havale ettim Allah'a,
 O alsın onlardan ahımı.
 Beni gerçekten seven,
 Dostlarım sağ olsun (MŞMMT-4).

Lütfeyle sevdiğim, ihsanın boldur.
 Gelmişim kapına, döndürme geri.
 İkilik perdesin aradan kaldır,
 Gelmişim kapına, döndürme geri.

Bir dilek diledim, verirsen eğer,
 Dünyaya aldanmak boş imiş meğer.
 Bir gönül hoş etmek dünyaya değer,
 Gelmişim kapına, döndürme geri.

***** bağlanmıştı sana ezelden,
 Ne olur muradını versen tez elden.
 Yalvarır, alnımı kaldırmam yerden,
 Gelmişim kapına, döndürme geri (MŞMMT-5).

2.1.2.2. Peygamber'den Şefa'at Dileme

İnsanoğlu ile Allah arasında aracılık eden kişiye Peygamber denilmektedir. Bu sebeple, insanlar hem kendi günahlarının hem de başkalarının günahlarının bağışlanması için Peygamber'den "şefa'at" dilemektedirler. İslam kültüründe, son peygamber olan Hz. Muhammed aracılığıyla şefa'at talep edilmektedir. Müslümanlar, Hz. Muhammed'in, "O benim ümmetimdendir, onu bağışla Rabbim." şeklinde bir niyazda bulunmasını dileyerek, kendilerine şefa'at etmesini arzu ederler. Bu inanç doğrultusunda, Müslümanlar dünyevi yaşamlarını Kur'an-ı Kerim'e, hadis ve sünnetlere bağlı kalarak sürdürmeye çalışmaktadırlar.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, "Peygamber'den Şefa'at Dileme" teması öne çıkan içerikler arasında yer almaktadır. Bu temayı içeren toplam iki manzum mezar taşı tespit edilmiştir. İlgili mezar taşları şunlardır: MŞMMT-12 ve MŞMMT-13.

Bu çalışmadaki “Peygamber’den Şefaât Dileme” içeriği sergileyen mezar taşı yazılarına örnek olarak şunları verebiliriz:

Bu dünyadan etti rihlet.

Gelen durmaz, göçer elbet.

Hüda nasip ede cennet,

Kıl şefaât ya Muhammed (MŞMMT-12).

Ben bu dünyadan göçer giderim,

Eşime, aileme, dostlarıma veda ederim.

Hazreti Peygamber’den ve Haticeyi, Fatimadan şefaât dilerim (MŞMMT-13).

2.1.2.3. Geride Kalanlardan Dua İsteme

İnsanlar, fani dünyadan ahirete göç ettiklerinde, geride kalanların onlar için yapabileceği en kıymetli davranışlardan biri dua etmektir. Dua, Allah’ın rahmetini talep etmenin bir yolu olarak, ölen kişinin ruhu için önemli bir değere sahiptir. Bu nedenle, ölen kişiler geride kalanlardan kendileri için dua etmelerini arzu ederler. Bu istek, geçmişten günümüze kadar mezar taşlarına işlenmiş ve bir gelenek haline gelmiştir.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, "Geride Kalanlardan Dua İsteme" temasını içeren toplam 32 manzum mezar taşı tespit edilmiştir. Söz konusu mezar taşları şunlardır:

MŞMMT-14, MŞMMT-15, MŞMMT-16, MŞMMT-17, MŞMMT-18, MŞMMT-19, MŞMMT-20, MŞMMT-21, MŞMMT-22, MŞMMT-23, MŞMMT-24, MŞMMT-25, MŞMMT-26, MŞMMT-27, MŞMMT-28, MŞMMT-29, MŞMMT-30, MŞMMT-31, MŞMMT-32, MŞMMT-33, MŞMMT-34, MŞMMT-35, MŞMMT-36, MŞMMT-37, MŞMMT-38, MŞMMT-39, MŞMMT-40, MŞMMT-41, MŞMMT-42, MŞMMT-43, MŞMMT-44 ve MŞMMT-45.

Bu çalışmadaki “Geride Kalanlardan Dua İsteme” içeriği sergileyen mezar taşı yazılarına örnek olarak şunları verebiliriz:

Gölgesi yeryüzünde avare insan,

İbret al kardeş, şurada yatanlardan.

Uyan gafletten uyan,

Bir Fâtiha ile burada yatanları an (MŞMMT-14).

Değil yalnız evine, o herkese pederdi.
 Her yoksula yardımcı, her zaife siperdi.
 Hoşnut idi fahriden, fıkarrayı sabirin.
 Mescidine duacı, Sülehayı Abidin.
 Huyu temiz, alnı ak, kalbi gibi nurani.
 Fâtihaya layıktır ***** (MŞMMT-16)

Aç gözünü zahir, dikkat edip bak.
 Düşün, aç gözlüdür bu kara toprak.
 İbret al, varlığın sonu ademdir.
 Düşüp çürüyecek her yeşil yaprak.

Seni de vurmada ecelin oku,
 Nasibin olmadan toprak ve uyku.
 Bu mezarda yatan *****'ın
 Ruhuna sen de bir Fatiha oku (MŞMMT-17).

Ey Yolcu!
 Okudum yıllarca, oldum doktor.
 Boş geçme, bir dua oku.
 Burada bir genç yatıyor 29 yaşında,
 Hayatın baharında.
 Doyamadım dünyama, yuvama, yavruma.
 Ecel çıktı karşıma Almanya'da.
 Bilseniz ne güzel hayaller kurdum,
 Gözümde tüterken eşim ve oğlum.
 Tüm sevdiklerimi, annemle kardeşlerimi
 Mateme boğdum (MŞMMT-23).

2.1.2.4. Geride Kalanlardan Ayrılma Acısı

İnsanoğlunun bu dünyadaki yaşamının sona ermesi, ölüm olarak adlandırılmaktadır. Ölüm, bu fani dünyada karşılaşılan en büyük sınavlardan biri olarak kabul edilir. Birey, sevdiklerini geride bırakıp ahiret yolculuğuna çıkarken, bu ayrılık acısını derin bir şekilde hissetmektedir. Geride kalanlar ise vefat eden sevdiklerini anmaya ve onları yaşatmaya

devam etme arzusundadırlar. Bu nedenle, ölen kişinin ağzından bir ağıt niteliği taşıyan şiirler, mezar taşlarında yer bulmuş ve ölenle geride kalanlar arasındaki ayrılık teması sıklıkla işlenmiştir.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, "Geride Kalanlardan Ayrılma Acısı" temasını içeren toplam 23 manzum mezar taşı tespit edilmiştir. Söz konusu mezar taşları şunlardır:

MŞMMT-46, MŞMMT-47, MŞMMT-48, MŞMMT-49, MŞMMT-50, MŞMMT-51, MŞMMT-52, MŞMMT-53, MŞMMT-54, MŞMMT-55, MŞMMT-56, MŞMMT-57, MŞMMT-58, MŞMMT-59, MŞMMT-60, MŞMMT-61, MŞMMT-62, MŞMMT-63, MŞMMT-64, MŞMMT-65, MŞMMT-66, MŞMMT-67 ve MŞMMT-68.

Bu çalışmadaki "Geride Kalanlardan Ayrılma Acısı" içeriği sergileyen mezar taşı yazılarına örnek olarak şunları verebiliriz:

Ölüm beni erken aldı,
Kalanları yasa saldı.
Söndüm genç yaşında,
Ben burada olsam da,
Gözlerim yolda kaldı.
En güzel vedalarla,
Hoşçakal ömrüm (MŞMMT-46).

Bülbül konmuş tabutumun başına,
Yazık değil mi gözümün yaşına?
Gel sevdiğim, ağla başımda,
Hasret gittim karım ve çocuklarıma (MŞMMT-47).

Ne karaymış şu alnımın yazısı,
Meleşiyor koyun ile kuzusu.
Anne, baba, kardeş, eş acısı,
Gurbet elde ah çekerek ağlarım.

Şu gönlümün felaketi bozuldu,
Alnıma da kara yazı yazıldı.
Mezarımda gurbet elde kazıldı,
Gurbet elde ah çekerek ağlarım (MŞMMT-51).

2.1.2.5. Geride Kalanlarla Helalleşme

Vedalar her zaman hüznülüdür. İnsanoğlu, ölüm vakti geldiğinde sevdiklerine, eşine, çocuklarına, anne-babasına ve dostlarına veda etmek zorunda kalır. Yaşanmış tüm anıların ardından yapılması gereken en önemli şey ise helallik istemektir. Hem geride kalanlar hem de ahirete göç edenler, birbirlerinden karşılıklı olarak helallik talep ederler. Bu hem dünya hem de ahiret yaşamındaki bağları onarmanın son aşaması olarak değerlendirilir.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, "Geride Kalanlarla Helalleşme" temasını içeren toplam üç manzum mezar taşı tespit edilmiştir. Bu mezar taşları şunlardır:

MŞMMT-69, MŞMMT-70 ve MŞMMT-71.

Bu çalışmadaki “Geride Kalanlarla Helalleşme” içeriği sergileyen mezar taşı yazılarına örnek olarak şunları verebiliriz:

Dünyaya doyamadım,
Gittiğim yoldan dönemedim,
Sevdiklerimi son kez göremedim,
Haklarınızı helal edin (MŞMMT-69).

Benim için ağlama,
Hakkını helal et,
Üzülmeye değmez,
Yalan dünya size kalsın (MŞMMT-70).

Zalim felek pusu kurmuş Ceyhan’a,
Ecel geldi Adana yollarında başıma.
Doyamadım ben karıma, anama.
Zalim doktorlar çare bulamadılar benim yaralarım.
Toprak oldu bedenim bu genç yaşta,
Haklarınızı helal edin sevdiklerim bana (MŞMMT-71).

2.1.2.6. Geride Kalanlara Nasihat

İnsanoğlu, yaşadığı her durumdan, ne kadar küçük olursa olsun, bir ders çıkarma eğilimindedir. Kendi hatalarından yola çıkarak, başkalarının aynı yollardan geçip aynı sıkıntıları yaşamasını istemezler. Bu sebeple, elde ettikleri dersleri ve tecrübeleri, nasihat

yoluyla sevdiklerine ve değer verdikleri insanlara aktarmayı önemli bir sorumluluk olarak görürler.

Bu çalışmada incelenen mezar taşı yazılarında, "Geride Kalanlara Nasihat" teması öne çıkmaktadır. Bu temayı içeren toplam 35 manzum mezar taşı tespit edilmiştir. Söz konusu mezar taşları şunlardır:

MŞMMT-72, MŞMMT-73, MŞMMT-74, MŞMMT-75, MŞMMT-76, MŞMMT-77, MŞMMT-78, MŞMMT-79, MŞMMT-80, MŞMMT-81, MŞMMT-82, MŞMMT-83, MŞMMT-84, MŞMMT-85, MŞMMT-86, MŞMMT-87, MŞMMT-88, MŞMMT-89, MŞMMT-90, MŞMMT-91, MŞMMT-92, MŞMMT-93, MŞMMT-94, MŞMMT-95, MŞMMT-96, MŞMMT-97, MŞMMT-98, MŞMMT-99, MŞMMT-100, MŞMMT-101, MŞMMT-102, MŞMMT-103, MŞMMT-104, MŞMMT-105 ve MŞMMT-106.

Bu çalışmadaki "Geride Kalanlara Nasihat" içeriği sergileyen mezar taşı yazılarına örnek olarak şunları verebiliriz:

Gelen elbet gider bu alemde,
Ne Aziz ne Mehmet kalır,
Herkes ibret alsın benden (MŞMMT-72).

Izdırabın sonu yok sanma,
Bu alem de geçer.
Ömrü fani gibidir,
Gün de geçer,
Dem de geçer (MŞMMT-73).

Hararet nardadır, sacda değildir.
Keramet baştadır, tahta değildir.
Her ne arar isen kendin de ara,
Mekke'de Kudüs'te Hac 'da değildir.

Erkek dişi sorulmaz muhabbetin dilinde,
Hakk'ın yarattığı her şey yerli yerinde.
Bizim nazarımızda kadın-erkek farkı yok,
Noksanlık eksiklik senin görüşlerinde (MŞMMT-74)

Bu dünyanın dört bucağı,
Köhne bir meyhanedir.
Doğarken gülenler,
Hep divanedir (MŞMMT-75).

2.1.2.7. Ömrün/Dünyanın Geçiciliği

İslam inancına sahip topluluklar, dünyanın geçici, asıl ve ebedi olan yerin ahiret, baki olanın ise yalnızca Allah olduğu düşüncesini benimsemişlerdir. Bu anlayış doğrultusunda, dünya hayatının fani olduğunu kabul eden bireyler, ömürlerini İslami düşünce çerçevesinde güzelliklerle ve anlayışlı bir insan olarak geçirmek istemişlerdir. Hayatın geçici olması, bu sebeple mezar taşı yazılarına da konu olmuş, ömrün kısalığı ve dünyanın faniliği, mezar taşları üzerinden insanlara hatırlatılmak istenmiştir.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, “Ömrün/Dünyanın Geçiciliği” temasını içeren toplam 78 manzum mezar taşı tespit edilmiştir. Bu mezar taşları şunlardır:

MŞMMT-107, MŞMMT-108, MŞMMT-109, MŞMMT-110, MŞMMT-111, MŞMMT-112, MŞMMT-113, MŞMMT-114, MŞMMT-115, MŞMMT-116, MŞMMT-117, MŞMMT-118, MŞMMT-119, MŞMMT-120, MŞMMT-121, MŞMMT-122, MŞMMT-123, MŞMMT-124, MŞMMT-125, MŞMMT-126, MŞMMT-127, MŞMMT-128, MŞMMT-129, MŞMMT-130, MŞMMT-131, MŞMMT-132, MŞMMT-133, MŞMMT-134, MŞMMT-135, MŞMMT-136, MŞMMT-137, MŞMMT-138, MŞMMT-139, MŞMMT-140, MŞMMT-141, MŞMMT-142, MŞMMT-143, MŞMMT-144, MŞMMT-145, MŞMMT-146, MŞMMT-147, MŞMMT-148, MŞMMT-149, MŞMMT-150, MŞMMT-151, MŞMMT-152, MŞMMT-153, MŞMMT-154, MŞMMT-155, MŞMMT-156, MŞMMT-157, MŞMMT-158, MŞMMT-159, MŞMMT-160, MŞMMT-161, MŞMMT-162, MŞMMT-163, MŞMMT-164, MŞMMT-165, MŞMMT-166, MŞMMT-167, MŞMMT-168, MŞMMT-169, MŞMMT-170, MŞMMT-171, MŞMMT-172, MŞMMT-173, MŞMMT-174, MŞMMT-175, MŞMMT-176, MŞMMT-177, MŞMMT-178, MŞMMT-179, MŞMMT-180, MŞMMT-181, MŞMMT-182, MŞMMT-183 ve MŞMMT-184.

Bu çalışmadaki “Ömrün/Dünyanın Geçiciliği” içeriği sergileyen mezar taşı yazılarına örnek olarak şunları verebiliriz:

Ateş kuvvetlidir, su onu yener.

Su kuvvetlidir, toprak onu yener.

Toprak kuvvetlidir, insan onu yener.
İnsan kuvvetlidir, yeis onu yener (MŞMMT-107).

Yalan dünyada gülmedim,
Çalıştım, kazandım hayatımı.
Gençliğime doymadan,
Terk ettim her şeyi (MŞMMT-108).

Dost dost deyip cihan dolandım,
Çok cefalar çektim, yoruldum.
Sürgünde turnalarla semah döndüm.
Bu dünya faniydi, onu bilirdim.
Ceddim hak deyip ikrar verdim.
Dilimde hakkın kelamını,
Yüreğimde alemin sırrını taşıdım.
Hak Muhammed,
Ya Ali deyip sana sığındım.
Kalanlara selam olsun (MŞMMT-125).

Ete kemiğe büründüm,
İnsan olmaya çalıştım.
Cansız beden oldum,
Toprağa gömüldüm (MŞMMT-126).

Günüm gelmiş, saatim çalmıştı nihayet,
Ve alışılmamış bir günün seherinde,
Ruhum bir atlı gibi dörtnala gidiyordu,
Yemyeşil uzanan cennet bahçelerinde (MŞMMT-127).

O bir güneş idi, doğdu ve battı.
Bu yalan dünyadan göç etti babamız.
Emanet ömrünü Hakk'a adadı,
Ahiret yurduna göç etti babamız.

Gözlerimiz yaşlı, gönlümüz yasta,
 Eli bilmem ama dost kara yasta.
 Mevlamın takdiri böyleymiş usta,
 Ahiret yurduna göç etti babamız (MŞMMT-130).

2.1.2.8. Kadere/Feleğe Serzeniş

Dünyadaki hayatın geçici olduğunu ve her insanın bir gün ölümle karşılaşacağını bilmemize rağmen, sevdiklerimizi toprağa verdiğimizde kadere ya da feleğe serzenişte bulunmaktan kendimizi alıkoyamayız. Müslümanlar, İslam'ın temel inanç esaslarından biri olan kadere iman etmenin önemini bilirler. Her şeyin Allah'ın takdiriyle gerçekleştiğini ve yaşanan her olayın O'nun iradesiyle meydana geldiğini kabul ederler. Ancak ölümün getirdiği derin acı, insanları zaman zaman bu inancı sorgulama noktasına getirir ve kadere yönelik serzenişler kaçınılmaz hale gelir. Ölüm, bu dünyada insanın karşılaştığı en büyük sınavlardan biridir. Bu durumu metanetle karşılamak İslam'ın tavsiye ettiği bir yaklaşım olsa da ölüm acısının ağırlığı karşısında bunu başarmak oldukça zordur.

Bu çalışmada incelenen mezar taşı yazılarında, "Kadere/Feleğe Serzeniş" temasını içeren toplam 77 manzum mezar taşı tespit edilmiştir. Bu mezar taşları şunlardır: MŞMMT-185, MŞMMT-186, MŞMMT-187, MŞMMT-188, MŞMMT-189, MŞMMT-190, MŞMMT-191, MŞMMT-192, MŞMMT-193, MŞMMT-194, MŞMMT-195, MŞMMT-196, MŞMMT-197, MŞMMT-198, MŞMMT-199, MŞMMT-200, MŞMMT-201, MŞMMT-202, MŞMMT-203, MŞMMT-204, MŞMMT-205, MŞMMT-206, MŞMMT-207, MŞMMT-208, MŞMMT-209, MŞMMT-210, MŞMMT-211, MŞMMT-212, MŞMMT-213, MŞMMT-214, MŞMMT-215, MŞMMT-216, MŞMMT-217, MŞMMT-218, MŞMMT-219, MŞMMT-220, MŞMMT-221, MŞMMT-222, MŞMMT-223, MŞMMT-224, MŞMMT-225, MŞMMT-226, MŞMMT-227, MŞMMT-228, MŞMMT-229, MŞMMT-230, MŞMMT-231, MŞMMT-232, MŞMMT-233, MŞMMT-234, MŞMMT-235, MŞMMT-236, MŞMMT-237, MŞMMT-238, MŞMMT-239, MŞMMT-240, MŞMMT-241, MŞMMT-242, MŞMMT-243, MŞMMT-244, MŞMMT-245, MŞMMT-246, MŞMMT-247, MŞMMT-248, MŞMMT-249, MŞMMT-250, MŞMMT-251, MŞMMT-252, MŞMMT-253, MŞMMT-254, MŞMMT-255, MŞMMT-256, MŞMMT-257, MŞMMT-258, MŞMMT-259, MŞMMT-260, MŞMMT-261 ve MŞMMT-262.

Bu alışmadaki “Kadere/Feleğe Serzeniş” içeriği sergileyen mezar taşı yazılarına örnek olarak şunları verebiliriz:

Sesimi duyuramam,
Yanıma ağıramam.
Hala inanamam,
Toprak mı oldun sen, babam (MşMMT-185).

Gömdüm oğul seni toprağa, gömdüm.
Kanlı yaşlarımla pınara döndüm.
Tabutun üstünde dirildim, ldm.
Seni vuran eller kırılısın oğul (MşMMT-186).

Derdime bir çare sordum,
are aradım, bulamadım.
Sonunda kara toprağa kul oldum,
Duman sardı yolumu,
Felek kırdı kanadımı, kolumu.
Benden selam söyleyin yavrularıma,
Beklemesinler yolumu (MşMMT-191).

Olursa talihin doğuştan kara,
İçinde oluyor kanserden yara.
Gezdirdiler Adana, hem de Ankara,
Derdime çare bulamadılar,
Koydular kara toprağa (MşMMT-201).

Adettir bayramda bizde el öpmek,
Yokmuş bu kaderimde seninle gülmek.
Yazılan yazı bu isyan edemem,
Anne, bu bayram nasıl geçti?
Anne, kapını alan oldu mu?
Anne, hatırını soran oldu mu?
Anne, hayırsızlar seni sordu mu?
Anne, bu bayram nasıl geçti (MşMMT-219)

Çok mu gördün felek,
 Bu kısacık ömrü bana?
 Biraz zaman tanısaydın,
 Dönecektim yuvama (MŞMMT-262).

2.1.2.9. Esenlik Dileme

Ölüm, insanoğlu için kaçınılmaz bir son olarak kabul edilir ve bu süreçte geride kalanların en büyük tesellisi, vefat eden kişinin ruhuna esenlik dilemek olur. İslam inancında, ölen kişinin ardından hayır dualarda bulunmak, onun ruhunun huzura ermesi ve ahiret yolculuğunun kolaylaşması için önemli bir gelenektir. Geride kalanlar, vefat eden kişinin adını her andıklarında onun için dua eder, rahmet ve esenlik dilerler. Bu dualar, hem mevtanın ruhunun esenlik bulmasını sağlar hem de geride kalanların manevi yükünü hafifletir.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, "Esenlik Dileme" temasını içeren toplam 16 manzum mezar taşı tespit edilmiştir. Bu mezar taşları şunlardır:

MŞMMT-263, MŞMMT-264, MŞMMT-265, MŞMMT-266, MŞMMT-267, MŞMMT-268, MŞMMT-269, MŞMMT-270, MŞMMT-271, MŞMMT-272, MŞMMT-273, MŞMMT-274, MŞMMT-275, MŞMMT-276, MŞMMT-277 ve MŞMMT-278.

Bu çalışmadaki "Esenlik Dileme" içeriği sergileyen mezar taşı yazılarına örnek olarak şunları verebiliriz:

Anne, acın yüreğimizde,
 Sevgin kalbimizde.
 Mekânın cennet olsun,
 Kabrin nurla dolsun (MŞMMT-263).

Çok özledim seni,
 Bana kızım deyişini.
 Arıyorum seni her yerde,
 Nasıl yanıyor içim bir bilsen.
 Ellerimden tutup beni sevsen,
 Canım babam, özledim seni, sesini.
 Huzur içinde yat babam,
 Mekânın cennet olsun (MŞMMT-266).

Öğretmenim,
 Seni çok seviyoruz.
 Bizim mimarımızsın,
 Gönlümüzde taht kurdun.
 Sonsuza dek seni unutmayacağız,
 Ruhun şad olsun (MŞMMT-267).

Emir Allah'ın annem,
 Yarım asır hem anne hem baba oldun,
 Yaşamadın, yaşattın, hayatını adadın.
 Yokluk nedir göstermedin,
 Kabrin nur, mekânın cennet olsun.
 Her şeyimizi borçlu olduğumuz annem,
 Hakkını helal et (MŞMMT-271).

Çalışmak ibadetti, besmeleydi dilinde,
 Gonca güller açardı senin güler yüzünde,
 Kükreyen bir arslanın azmin ile her günde,
 Örnek bir insandın, sen sığmazsın tarihe.

Veda edip giderken haykıran gökyüzünde,
 Ölüm bile susmuştu senin o nur yüzünde.
 Tanrıya erişipte kaldığın son gecede,
 Mekânın nurla dolsun cennet bahçelerinde (MŞMMT-273).

2.1.2.10. Diğerleri

Mezar taşlarındaki yazılar incelenirken, belirli temalar etrafında toplanan yazılar aynı başlık altında sınıflandırılmıştır. Ancak, tematik olarak belirli bir başlıkla örtüşmeyen mezar taşı yazıları ise "Diğerleri" başlığı altında toplanmıştır. Bu başlık altında yer alan yazılar, diğer temalardan farklı bir nitelik taşımakla birlikte, halkın düşünce yapısı ve estetik anlayışını yansıtmaya devam etmektedir.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, "Diğerleri" başlığı altında toplanan toplam 56 manzum mezar taşı tespit edilmiştir. Söz konusu mezar taşları şunlardır:

MŞMMT-279, MŞMMT-280, MŞMMT-281, MŞMMT-282, MŞMMT-283, MŞMMT-284, MŞMMT-285, MŞMMT-286, MŞMMT-287, MŞMMT-288, MŞMMT-289, MŞMMT-290, MŞMMT-291, MŞMMT-292, MŞMMT-293, MŞMMT-294, MŞMMT-295, MŞMMT-296, MŞMMT-297, MŞMMT-298, MŞMMT-299, MŞMMT-300, MŞMMT-301, MŞMMT-302, MŞMMT-303, MŞMMT-304, MŞMMT-305, MŞMMT-306, MŞMMT-307, MŞMMT-308, MŞMMT-309, MŞMMT-310, MŞMMT-311, MŞMMT-312, MŞMMT-313, MŞMMT-314, MŞMMT-315, MŞMMT-316, MŞMMT-317, MŞMMT-318, MŞMMT-319, MŞMMT-320, MŞMMT-321, MŞMMT-322, MŞMMT-323, MŞMMT-324, MŞMMT-325, MŞMMT-326, MŞMMT-327, MŞMMT-328, MŞMMT-329, MŞMMT-330, MŞMMT-331, MŞMMT-332, MŞMMT-333, MŞMMT-334 ve MŞMMT-335.

Bu çalışmadaki “Diğerleri” içeriği sergileyen mezar taşı yazılarına örnek olarak şunları verebiliriz:

Masmavi gökyüzünde ismini sayıklarken,
Hayatım kadar sevdiğim gözlerini,
Rüya gibi gülüşünü,
İlkbahar gibi tazeliğini,
Canım kadar sevdiğim yüzünü,
Al gibi yanaklarını,
Nasıl unuturum (MŞMMT-279).

Tüm insanları severdi,
İnsanlar da onu severdi.
Sessiz aslan gibiydi,
Amansız hastalığa yenildi (MŞMMT-280).

Gülüyorsak sanma ki,
Ağlamayı unuttuk.
Göz yaşlarımız içinde,
Pınarları kuruttuk (MŞMMT-285).

Kabrin etrafında döndüm dolandım,
Cümle melekler mekan eylemiş.
Hak aşkı yanar nuru çeşmede,

Dersimli pirlar ulu divanda.
 Cennetin gülü imam Hüseyin,
 Erenler kavuştu sana haberin olsun.
 Cennet deryasına iki can düştü,
 Dersimli pirlar ulu divanda (MŞMMT-288).

Bana neden ağlıyorsun dediler,
 Aşığım dedim.
 Hiç gülmez misin dediler,
 O ney dedim.
 Peki yaşıyor musun dediler,
 Ölünce anlayacağım dedim (MŞMMT-294).

Babamın kabri olan bahçede bir gül varmış,
 Yeniden her gün açarmış kanayan rengiyle.
 Gece bülbül ağaran vakte kadar
 Ağlarmış eski şirazi hazaleriten ahengiyle.
 Asude bahar ülkesidir,
 Birinde gönlü her yerde buhurdan gibi yıllar tüter ve
 Serin selviler altında kalan kabrinde,
 Her seher bülbül açar her gece bülbül öter (MŞMMT-313).

Sen uyanınca şehir mutluluğa boğulur duramazdı yerinde.
 Çiçek açardı baharlar gelişinde.
 Hatırlar bütün sevdalılar, neden sevdiğini seni görünce,
 Ve kent birbirini sevme telaşına düşerdi yine.
 Biliyorlar çünkü sen uyanınca hüznün çökerdi tüm şehre (MŞMMT-335).

2.2. Mersin Şehir Mezarlığı Mezar Taşlarında Yer Alan Edebi Sanatlar

Edebî sanatlar, sözün estetik açıdan zenginleşmesini sağlayan önemli unsurlardır. İfadeye canlılık kazandırmak, anlamı derinleştirmek ve daha etkileyici kılmak amacıyla sıkça başvurulan bu sanatlar, Türk dilinde de geniş bir yer tutmaktadır. Türkçenin günlük konuşmalarda bile mecaz, tevriye, kinaye, ta'riz ve istiare gibi sanatlarla süslenebilmesi, dilin kendine has ifade gücünü ve zenginliğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle edebî

sanatlar, Türk dili ve edebiyatı çalışmalarında önemli bir yer tutar (Aktaran Baytaş, 2019, s. 63). Bu bağlamda, metin tahlili yaparak edebî sanatları tespit etmek, mezar taşı yazılarındaki derin anlam katmanlarını açığa çıkarmada oldukça faydalıdır.

Çalışmanın bu bölümünde, manzum mezar taşlarında sıklıkla kullanılan belirli edebî sanatlar incelenmiş ve bunlar tablo halinde gruplandırılmıştır. Ayrıca, her bir edebî sanat türü için yazılı örnekler de sunularak, mezar taşı yazılarındaki kullanım biçimlerine değinilmiştir.

Tablo 3. Edebi Sanatların İçeriği ve Mezar Taşı Sayıları

Edebi Sanatlar	Mezar Taşı Sayıları
Teşbih	34
Tezat	26
Telmih	23
Nida	28
Tekrir	36
Tenasüp	132
İrsal-i Mesel	22
İstifham	12
İstiare	9
Teşhis-ü İntak	6
Tecahül-i Arif	6

Şiirler içerisindeki edebi sanatlar incelemesi sonucunda en çok “Tenasüp” sanatına, en az ise “Teşhis-i İntak” ve “Tecahül-i Arif” sanatlarına rastlanmıştır.

Tablo 4. Edebi Sanatlara Göre Bulunan Mezar Taşı Kodları

Edebi Sanatlar	Mezar Taşı Kodu
Teşbih	MŞMMT-7, MŞMMT-25, MŞMMT-32, MŞMMT-81, MŞMMT-86, MŞMMT-101, MŞMMT-143, MŞMMT-163, MŞMMT-168, MŞMMT-169, MŞMMT-172, MŞMMT-173, MŞMMT-181, MŞMMT-186, MŞMMT-190, MŞMMT-195, MŞMMT-201, MŞMMT-214, MŞMMT-216, MŞMMT-217, MŞMMT-227, MŞMMT-228, MŞMMT-246,

	MŞMMT-249, MŞMMT-253, MŞMMT-254, MŞMMT-279, MŞMMT-280, MŞMMT-298, MŞMMT-300, MŞMMT-312, MŞMMT-313, MŞMMT-327, MŞMMT-328
Tezat	MŞMMT-3, MŞMMT-30, MŞMMT-31, MŞMMT-41, MŞMMT-52, MŞMMT-142, MŞMMT-179, MŞMMT-186, MŞMMT-187, MŞMMT-188, MŞMMT-190, MŞMMT-195, MŞMMT-197, MŞMMT-198, MŞMMT-213, MŞMMT-223, MŞMMT-228, MŞMMT-246, MŞMMT-248, MŞMMT-250, MŞMMT-294, MŞMMT-295, MŞMMT-299, MŞMMT-324, MŞMMT-326, MŞMMT-328
Telmih	MŞMMT-13, MŞMMT-15, MŞMMT-60, MŞMMT-130, MŞMMT-188, MŞMMT-189, MŞMMT-190, MŞMMT-191, MŞMMT-192, MŞMMT-220, MŞMMT-229, MŞMMT-237, MŞMMT-238, MŞMMT-239, MŞMMT-245, MŞMMT-252, MŞMMT-258, MŞMMT-264, MŞMMT-265, MŞMMT-292, MŞMMT-325, MŞMMT-327, MŞMMT-332
Nida	MŞMMT-1, MŞMMT-4, MŞMMT-5, MŞMMT-6, MŞMMT-9, MŞMMT-15, MŞMMT-17, MŞMMT-26, MŞMMT-32, MŞMMT-36, MŞMMT-38, MŞMMT-41, MŞMMT-45, MŞMMT-48, MŞMMT-112, MŞMMT-153, MŞMMT-165, MŞMMT-180, MŞMMT-201, MŞMMT-208, MŞMMT-214, MŞMMT-215, MŞMMT-242, MŞMMT-259, MŞMMT-287, MŞMMT-308, MŞMMT-316
Tenasüp	MŞMMT-1, MŞMMT-4, MŞMMT-5, MŞMMT-7, MŞMMT-9, MŞMMT-10, MŞMMT-13, MŞMMT-15, MŞMMT-17, MŞMMT-18, MŞMMT-19, MŞMMT-20, MŞMMT-21, MŞMMT-22, MŞMMT-24, MŞMMT-26, MŞMMT-27, MŞMMT-28, MŞMMT-29, MŞMMT-30, MŞMMT-31, MŞMMT-32, MŞMMT-39, MŞMMT-41, MŞMMT-44, MŞMMT-45, MŞMMT-49, MŞMMT-50, MŞMMT-51, MŞMMT-52, MŞMMT-54, MŞMMT-55, MŞMMT-58, MŞMMT-61, MŞMMT-64, MŞMMT-66, MŞMMT-68, MŞMMT-69, MŞMMT-72, MŞMMT-97, MŞMMT-100, MŞMMT-108, MŞMMT-109, MŞMMT-113, MŞMMT-114, MŞMMT-116, MŞMMT-120, MŞMMT-121, MŞMMT-123, MŞMMT-128, MŞMMT-130, MŞMMT-131, MŞMMT-134, MŞMMT-136, MŞMMT-137, MŞMMT-143, MŞMMT-145, MŞMMT-146, MŞMMT-148, MŞMMT-151, MŞMMT-155, MŞMMT-156, MŞMMT-

	157, MŞMMT-161, MŞMMT-165, MŞMMT-168, MŞMMT-169, MŞMMT-174, MŞMMT-175, MŞMMT-177, MŞMM-186, MŞMMT-187, MŞMMT-189, MŞMMT-191, MŞMMT-192, MŞMMT-195, MŞMMT-197, MŞMMT-201, MŞMMT-202, MŞMMT-208, MŞMMT-212, MŞMMT-213, MŞMMT-214, MŞMMT-215, MŞMMT-216, MŞMMT-219, MŞMMT-220, MŞMMT-221, MŞMMT-222, MŞMMT-223, MŞMMT-224, MŞMMT-226, MŞMMT-229, MŞMMT-230, MŞMMT-231, MŞMMT-233, MŞMMT-234, MŞMMT-235, MŞMMT-237, MŞMMT-239, MŞMMT-241, MŞMMT-242, MŞMMT-244, MŞMMT-246, MŞMMT-247, MŞMMT-254, MŞMMT-257, MŞMMT-260, MŞMMT-261, MŞMMT-268, MŞMMT-271, MŞMMT-272, MŞMMT-273, MŞMMT-274, MŞMMT-285, MŞMMT-288, MŞMMT-289, MŞMMT-295, MŞMMT-297, MŞMMT-299, MŞMMT-304, MŞMMT-311, MŞMMT-313, MŞMMT-319, MŞMMT-321, MŞMMT-327, MŞMMT-328, MŞMMT-329, MŞMMT-332, MŞMMT-333, MŞMMT-334, MŞMMT-335
İrsal-i Mesel	MŞMMT-19, MŞMMT-50, MŞMMT-117, MŞMMT-118, MŞMMT-125, MŞMMT-183, MŞMMT-187, MŞMMT-189, MŞMMT-191, MŞMMT-192, MŞMMT-193, MŞMMT-199, MŞMMT-218, MŞMMT-222, MŞMMT-232, MŞMMT-234, MŞMMT-240, MŞMMT-244, MŞMMT-256, MŞMMT-260, MŞMMT-267, MŞMMT-287
İstifham	MŞMMT-54, MŞMMT-185, MŞMMT-219, MŞMMT-221, MŞMMT-224, MŞMMT-228, MŞMMT-237, MŞMMT-252, MŞMMT-253, MŞMMT-262, MŞMMT-282, MŞMMT-291
İstiare	MŞMMT-63, MŞMMT- 74, MŞMMT- 77, MŞMMT-198, MŞMMT-203, MŞMMT-207, MŞMMT-223, MŞMMT-260, MŞMMT-288
Teşhis-ü İntak	MŞMMT-60, MŞMMT-89, MŞMMT-113, MŞMMT- 128, MŞMMT129, MŞMMT-169
Tecahül-i Arif	MŞMMT-93, MŞMMT-95, MŞMMT-103, MŞMMT-138, MŞMMT-164, MŞMMT-182

2.2.1. Teşbih

Teşbih, Arapça kökenli bir isim olarak "benzetme" anlamına gelir (Pala, 2020, s. 452). Pala'ya göre teşbih, iki şey arasında kurulan ilgiye dayanarak zayıf olanın kuvvetli olana benzetilmesi sanatıdır. Teşbih, iki ana ve iki yardımcı unsurdan oluşur, ancak bu öğelerin eksik olduğu yazılara da rastlanmaktadır. Türkçede bazı ekler ve edatlar da teşbih anlamı kazandırabilir. "-cileyin, -cesine" gibi ekler bu anlamı yaratır. Mezar taşlarında sıkça karşılaşılan "kadar" ve "gibi" edatları da teşbih kurmada kullanılır. Ayrıca bazı fiiller de bu anlamı kazandırır; "dönmek, sanmak, benzetmek, andırmak, demek" gibi fiiller mezar taşlarında sıkça yer alır. Zaman zaman, irsal-i mesel gibi diğer edebi sanatlarla da teşbih örneklerine rastlanabilir.

Teşbih sanatında, benzeyen ve benzetilen birçok farklı açıdan birbirine benzetilebilir. Bu çalışmada teşbih sanatı içeren 34 mezar taşı tespit edilmiştir. Bunlar şunlardır: MŞMMT-7, MŞMMT-25, MŞMMT-32, MŞMMT-81, MŞMMT-86, MŞMMT-101, MŞMMT-143, MŞMMT-163, MŞMMT-168, MŞMMT-169, MŞMMT-172, MŞMMT-173, MŞMMT-181, MŞMMT-186, MŞMMT-190, MŞMMT-195, MŞMMT-201, MŞMMT-214, MŞMMT-216, MŞMMT-217, MŞMMT-227, MŞMMT-228, MŞMMT-246, MŞMMT-249, MŞMMT-253, MŞMMT-254, MŞMMT-279, MŞMMT-280, MŞMMT-298, MŞMMT-300, MŞMMT-312, MŞMMT-313, MŞMMT-327 ve MŞMMT-328.

Teşbih sanatına örnek olarak şu mezar taşı metni verilebilir:

Anneciğim, babacığim,
Resim deyip geçmeyin sakın
Ruhsuz bir gölgeyim, hayretle bakın.
Gençlik bir çiçektir, elbette solar.
Bu resim daima maziye anar.
Her zaman duyuyorum sizden dualar (MŞMMT-163).

2.2.2. Tezat

Tezat, Arapça kökenli bir isim olup "karşıtlama, çelişim" anlamlarına gelir (Pala, 2020, s. 455). Durmuş'un aktardığına göre, zıdd kökünden türeyen tezat, "iki şeyin birbirine zıt olması" anlamını taşır (Durmuş, 2012, s. 60). Pala, edebiyatta tezatı, iki düşünce, duygu veya hayal arasında birbirine karşıt olan nitelikleri aynı anda ifade etme sanatı olarak tanımlar (2020, s. 455). Tezat, anlam üzerine kuruludur ve heyecanı dile getiren çağrışımlarda bulunur. Kısaca, iki zıt düşüncenin bir arada bulunmasıdır.

Bu çalışmada, mezar taşı yazılarında özellikle inanca dayalı unsurlarda tezat anlamlı kelimelerin sıkça kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Bu çalışmada tezat sanatını içeren 26 mezar taşı tespit edilmiştir. Bunlar: MŞMMT-3, MŞMMT-30, MŞMMT-31, MŞMMT-41, MŞMMT-52, MŞMMT-142, MŞMMT-179, MŞMMT-186, MŞMMT-187, MŞMMT-188, MŞMMT-190, MŞMMT-195, MŞMMT-197, MŞMMT-198, MŞMMT-213, MŞMMT-223, MŞMMT-228, MŞMMT-246, MŞMMT-248, MŞMMT-250, MŞMMT-294, MŞMMT-295, MŞMMT-299, MŞMMT-324, MŞMMT-326 ve MŞMMT-328.

Tezat sanatına örnek olarak şu mezar taşı metni verilebilir:

Gök yüzü bir başka renge büründü,
Yakın sandığım uzak göründü.
Habersiz yad ellere uçup gittiler (MŞMMT-198).

2.2.3. Telmih

Telmih sanatı, insanların çoğu tarafından bilinen ünlü bir olayı, kıssayı, atasözünü veya inanca dair bir öğeyi hatırlatma ve işaret etme yoluyla kullanılır (Pala, 2020, s. 446). Sözlükte “göz ucuyla bakmak; ışık ortaya çıkmak, parıldayıp görünmek” anlamlarındaki “lemh” kökünden türeyen telmih, “bir şeye işaret etmek, üstü kapalı söylemek, sezdirmek” anlamını taşır (Durmuş, 2011, s. 408). Telmih, mezar taşı yazılarında da sıkça kullanılarak ölen kişinin hayatıyla ilgili çağrışımlar oluşturur ve okuyucunun zihninde derin izler bırakır.

Bu çalışmadaki mezar taşı yazılarında “Telmih” edebi sanatını içeren 23 mezar taşı tespit edilmiştir. Bunlar:

MŞMMT-13, MŞMMT-15, MŞMMT-60, MŞMMT-130, MŞMMT-188, MŞMMT-189, MŞMMT-190, MŞMMT-191, MŞMMT-192, MŞMMT-220, MŞMMT-229, MŞMMT-237, MŞMMT-238, MŞMMT-239, MŞMMT-245, MŞMMT-252, MŞMMT-258, MŞMMT-264, MŞMMT-265, MŞMMT-292, MŞMMT-325, MŞMMT-327 ve MŞMMT-332.

Telmih sanatına örnek olarak şu mezar taşı yazısı verilebilir:

Dünyalar kadar severdim seni ben,
Kara toprak ayırdı seni benden.
Mezara sığmadın sen anne,
Kalbime gömdüm seni ben (MŞMMT-239).

2.2.4. Nida

Nida, Arapça kökenli bir kelime olup “çağırma” anlamına gelmektedir (Pala, 2020, s. 358). Çok yoğun duyguları ve heyecanları ifade etmek için kullanılan bir edebi sanattır. Coğunlukla “ey, ya, eya, vah, eyvah, ah” gibi ünlem edatlarıyla yapılır. Ancak bu ünlem veya nida edatları, sadece muhatabı uyarmak için kullanıldığında, bu sanat kapsamına girmez (Baytaş, 2019, s. 659). Edebiyatta sevinç, şaşkınlık, acı, öfke gibi duyguların ifade edilmesinde seslenme ve ses yükseltme şeklinde kullanılır (Pala, 2020, s. 358). Mezar taşı yazılarında ise Allah’a yakarma, Hz. Muhammed’e dua etme, şefaate dileme ve seslenme gibi ifadelerle sıkça karşılaşmaktadır.

Bu çalışmada incelenen mezar taşı yazılarında “Nida” edebi sanatını içeren mezar taşlarının sayısı 28’dir. Bu taşlar şunlardır:

MŞMMT-1, MŞMMT-4, MŞMMT-5, MŞMMT-6, MŞMMT-10, MŞMMT- 15, MŞMMT-17, MŞMMT-26, MŞMMT-45, MŞMMT-32, MŞMMT-36, MŞMMT-38, MŞMMT-41, MŞMMT-45, MŞMMT-48, MŞMMT-112, MŞMMT-153, MŞMMT-165, MŞMMT-180, MŞMMT-201, MŞMMT-208, MŞMMT-214, MŞMMT-215, MŞMMT-242, MŞMMT-259, MŞMMT-287, MŞMMT-308 ve MŞMMT-316.

Nida sanatına örnek olarak:

Ya Rab! ***** rahmet eyle,
Yarlığa anı nail-i cennet eyle.
Acz ile huzuruna arz olundu,
Dergahına kabul kıl izzetiyle (MŞMMT-10).

2.2.5. Tekrir

Tekrir, Arapça kökenli bir isim olup “tekrarlama” anlamına gelmektedir (Pala, 2020, s. 447). En az bir sözcüğün, söz öbeğinin ya da daha büyük birimlerin biçimsel olarak aynı şekilde yinelenmesiyle anlamın güçlendirilmesini ve yazıya çarpıcılık katılmasını hedefler (Tanyeri, 2023, s. 691). Tekrir sanatı, yazarın duygularını ve düşüncelerini daha etkili bir biçimde aktarmak amacıyla sıkça başvurduğu bir tekniktir. Mezar taşı yazılarında ise tekrar sanatı, genellikle Allah’a dua, yalvarma ve yakarma esnasında kullanılan yüklem tekrarlarıyla kendini göstermektedir.

Bu çalışmada incelenen mezar taşı yazılarında “Tekrir” edebi sanatını içeren mezar taşlarının sayısı 36’dır. Bu mezar taşları şunlardır:

MŞMMT-1, MŞMMT-18, MŞMMT-32, MŞMMT-79, MŞMMT-83, MŞMMT-84, MŞMMT-102, MŞMMT-105, MŞMMT-186, MŞMMT-187, MŞMMT-190, MŞMMT-

191, MŞMMT-192, MŞMMT-202, MŞMMT-208, MŞMMT-215, MŞMMT-236, MŞMMT-237, MŞMMT-238, MŞMMT-240, MŞMMT-242, MŞMMT-246, MŞMMT-247, MŞMMT-249, MŞMMT-253, MŞMMT-254, MŞMMT-256, MŞMMT-260, MŞMMT-274, MŞMMT-276, MŞMMT-283, MŞMMT-301, MŞMMT-313, MŞMMT-319, MŞMMT-327 ve MŞMMT-333.

Tekrir sanatına örnek olarak şu mezar taşı yazısı verilebilir:

Ameliyata giderken el sallıyordun,
Yarım saat içinde geriye döndün.
Sancılar içinde anam diyordun,
Canım sen bu derdi nereden aldın?

***** yanında oturuyordu,
Sen terledikçe o siliyordu.
Derdin kanser imiş çaren yok idi,
Canım sen bu derdi nereden aldın?

***** çağırıp kan istiyordun,
Garip ***** boynunu büktü.
Bütün sorunları ona bıraktın,
Canım sen bu derdi nereden aldın?

Azrail geldi, karşına durdu,
Sancıların çoğaldı, gücün azaldı.
***** ***** istedin durdun,
Canım sen bu derdi nereden aldın (MŞMMT-237).

2.2.6. Tenasüp

Tenasüp, Arapça kökenli bir isim olup “orantı, uygunluk, yaklaşma” anlamlarına gelmektedir (Pala, 2020, s. 448). Edebiyatta anlam bakımından birbirine ilgi bakımından yakın olan iki veya daha fazla kelime, terim ya da deyim in tezat oluşturmada n bir araya getirilmesine tenasüp denir. Bu sanat mürâât-ı nazîr, cemiyet, telfîk, itilâf gibi farklı adlarla da anılabilmektedir. Anlam sanatları içerisinde yer alan tenasüp, kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini ön plana çıkararak heyecan ve çağrışımlara dayanmaktadır (Yıldıran Sarıkaya, 2011, s. 446).

Mezar taşı yazılarında, aile bireylerinin veya ölen kişilerin zikredilmesinde tenasüp sanatının kullanımı sıklıkla görülmektedir. Özellikle inanç ve dinî temalı yazılarda, Allah'ın kudreti, dünya ve ahiret, hayatın zorlukları gibi konularda yoğun bir anlam ilişkisi kurulmaktadır.

Bu çalışmada incelenen mezar taşı yazılarında “Tenasüp” edebi sanatını içeren mezar taşlarının sayısı 132'dir. Bu mezar taşları şunlardır:

MŞMMT-1, MŞMMT-4, MŞMMT-5, MŞMMT-7, MŞMMT-9, MŞMMT-10, MŞMMT-13, MŞMMT-15, MŞMMT-17, MŞMMT-18, MŞMMT-19, MŞMMT-20, MŞMMT-21, MŞMMT-22, MŞMMT-24, MŞMMT-26, MŞMMT-27, MŞMMT-28, MŞMMT-29, MŞMMT-30, MŞMMT-31, MŞMMT-32, MŞMMT-39, MŞMMT-41, MŞMMT-44, MŞMMT-45, MŞMMT-49, MŞMMT-50, MŞMMT-51, MŞMMT-52, MŞMMT-54, MŞMMT-55, MŞMMT-58, MŞMMT-61, MŞMMT-64, MŞMMT-66, MŞMMT-68, MŞMMT-69, MŞMMT-72, MŞMMT-97, MŞMMT-100, MŞMMT-108, MŞMMT-109, MŞMMT-113, MŞMMT-114, MŞMMT-116, MŞMMT-120, MŞMMT-121, MŞMMT-123, MŞMMT-128, MŞMMT-130, MŞMMT-131, MŞMMT-134, MŞMMT-136, MŞMMT-137, MŞMMT-143, MŞMMT-145, MŞMMT-146, MŞMMT-148, MŞMMT-151, MŞMMT-155, MŞMMT-156, MŞMMT-157, MŞMMT-161, MŞMMT-165, MŞMMT-168, MŞMMT-169, MŞMMT-174, MŞMMT-175, MŞMMT-177, MŞMMT-186, MŞMMT-187, MŞMMT-189, MŞMMT-191, MŞMMT-192, MŞMMT-195, MŞMMT-197, MŞMMT-201, MŞMMT-202, MŞMMT-208, MŞMMT-212, MŞMMT-213, MŞMMT-214, MŞMMT-215, MŞMMT-216, MŞMMT-219, MŞMMT-220, MŞMMT-221, MŞMMT-222, MŞMMT-223, MŞMMT-224, MŞMMT-226, MŞMMT-229, MŞMMT-230, MŞMMT-231, MŞMMT-233, MŞMMT-234, MŞMMT-235, MŞMMT-237, MŞMMT-239, MŞMMT-241, MŞMMT-242, MŞMMT-244, MŞMMT-246, MŞMMT-247, MŞMMT-254, MŞMMT-257, MŞMMT-260, MŞMMT-261, MŞMMT-268, MŞMMT-271, MŞMMT-272, MŞMMT-273, MŞMMT-274, MŞMMT-285, MŞMMT-288, MŞMMT-289, MŞMMT-295, MŞMMT-297, MŞMMT-299, MŞMMT-304, MŞMMT-311, MŞMMT-313, MŞMMT-319, MŞMMT-321, MŞMMT-327, MŞMMT-328, MŞMMT-329, MŞMMT-332, MŞMMT-333, MŞMMT-334 ve MŞMMT-335.

Tenasüp sanatına örnek olarak şu mezar taşı yazısı verilebilir:

Bebekler ölene ağlayamaz ki

Gitme anne diye yalvaramaz ki

Çocuklar anneyi unutamaz ki

Dönülmez gidişin böyle mi annemiz (MŞMMT-116).

2.2.7. İrsal-i Mesel

İrsal-i Mesel, Arapça kökenli bir isim tamlaması olup “örneklendirme, misal getirme” anlamlarına gelir (Pala, 2020, s. 234). Şiir veya nesir içinde bir fikri, düşünceyi açıklamak, kuvvetlendirmek veya güzelleştirmek amacıyla atasözü, vecize, hikmetli söz veya misaller kullanmak anlamına gelir. Durmuş’un açıklamalarına göre, bu sanat özellikle duygulara hitap eden bir söylem biçimi sunar ve okuyucuya bir fikir aşılama hedefler (Durmuş, 2000, s. 450). Pala’ya göre ise irsal-i mesel, konuyu bir atasözü veya tanınmış bir söz ile açıklığa kavuşturma sanatıdır. Bu yöntemle okuyucuya, yaşanmış tecrübelerden çıkarılan dersler, hikmetli sözler sunularak derin bir anlam kazandırılır (Pala, 2020, s. 234).

Mezar taşı yazılarında da bu sanata sıklıkla rastlanmaktadır. Yazılarda, atasözü ve deyimlerle hayatın geçiciliği ve ölümün kaçınılmazlığı anlatılmakta, çoğu zaman da ayetler ve hadislerle bu fikirler desteklenmektedir. Mezar taşları üzerindeki yazılarda, bir fikri veya durumu aydınlatmak amacıyla kullanılan atasözleri ve vecizelerle birlikte, yaşamın kıssasından hisseler çıkarılmaktadır.

Bu çalışmada mezar taşı yazılarında "İrsal-i Mesel" sanatını içeren mezar taşlarının sayısı 22’dir. Bu mezar taşları şunlardır:

MŞMMT-19, MŞMMT-43, MŞMMT-117, MŞMMT-118, MŞMMT-125, MŞMMT-183, MŞMMT-187, MŞMMT-189, MŞMMT-191, MŞMMT-192, MŞMMT-193, MŞMMT-199, MŞMMT-218, MŞMMT-222, MŞMMT-232, MŞMMT-234, MŞMMT-240, MŞMMT-244, MŞMMT-256, MŞMMT-260, MŞMMT-267 ve MŞMMT-287.

İrsal-i Mesel sanatına örnek olarak şu mezar taşı yazısı verilebilir:

Yavrularıma doymadan,

Kara toprak beni bağrına bastı.

Bu acıyı unutmayan ailem,

Daima yaşlı.

Yaşlı ruhuma, bir Fâtiha oku da geç (MŞMMT-43).

2.2.8. İstifham

İstifham, Arapça kökenli bir isim olup "sorma" anlamına gelir (Pala, 2020, s. 240). Edebiyatta ise anlatılmak istenen düşünce veya duyguyu daha etkili bir şekilde iletme amacıyla sorular sorarak dikkat çekme sanatıdır. Pala’nın belirttiğine göre, bu sanat

aracılığıyla sorular sorularak, anlatılmak istenen duygu veya düşünce daha güçlü bir şekilde vurgulanmaktadır (Pala, 2020, s. 240).

Bu çalışmada mezar taşı yazılarında "İstifham" edebi sanatını içeren mezar taşı sayısı 12'dir. Bu mezar taşları şunlardır:

MŞMMT-47, MŞMMT-185, MŞMMT-219, MŞMMT-221, MŞMMT-224, MŞMMT-228, MŞMMT-237, MŞMMT-252, MŞMMT-253, MŞMMT-262, MŞMMT-282 ve MŞMMT-291.

İstifham sanatına örnek olarak şu mezar taşı yazısı verilebilir:

Bülbül konmuş tabutumun başına,
Yazık değil mi gözümün yaşına?
Gel sevdiğim ağla başımda,
Hasret gittim karım ve çocuklarıma (MŞMMT-47).

2.2.9. İstiare

İstiare, Arapça kökenli bir isim olup "ödünç alma, öğretilme" anlamlarını taşımaktadır (Pala, 2020, s. 239). Bu sanat, bir kavramı veya varlığı başka bir kelimeyle, genellikle benzerlik yoluyla ifade etme biçimidir. İstiarede, benzetme unsurlarından yalnızca biri kullanılır ve genellikle daha soyut veya dolaylı anlatım amaçlanır. Teşbih ile arasındaki fark, teşbihin tüm unsurlarının (benzeyen, benzetilen) açıkça belirtildiği yerlerde, istiarede yalnızca benzetilenin yer almasıdır. Mezar taşı yazılarında, genellikle bir kişi veya olay kastedilirken bu sanata başvurulmaktadır.

Bu çalışmadaki mezar taşı yazılarında "İstiare" edebi sanatını içeren mezar taşı sayısı 9'dur. Bu mezar taşları şunlardır:

MŞMMT-56, MŞMMT-74, MŞMMT-77, MŞMMT-198, MŞMMT-203, MŞMMT-207, MŞMMT-223, MŞMMT-260 ve MŞMMT-288.

İstiare sanatına örnek olarak şu mezar taşı yazısı verilebilir:

İşte karşımda hilal gözlüm,
Kader deriz, geçer gideriz annem.
Tabutuma sarılıp ağlama,
Sen ağlarsan, yüreğime dert olur annem (MŞMMT-56).

2.2.10. Teşhis-ü İntak

Kişileştirme ve konuşturma sanatı, edebiyatta cansız varlıkların ya da hayvanların insan gibi duygulandırılması veya konuşturulmasıdır (Pala, 2020, s. 453). Durmuş'a göre,

"teşhis" kelimesi, "bir şeyi belirlemek, diğerlerinden ayırt etmek" anlamına gelirken, "intak" kelimesi, "konuşamayan varlıkları konuşturma" anlamında kullanılır (Durmuş, 2011, s. 565). Mezar taşı yazılarında, teşhis ve intak sanatları sıklıkla bir arada bulunur, cansız varlıklar veya soyut kavramlar insan gibi hareket eder ve konuşur.

Bu çalışmada, mezar taşı yazılarında “Teşhis-ü İntak” edebi sanatını içeren mezar taşı sayısı 6’dır. Bunlar:

MŞMMT-53, MŞMMT-89, MŞMMT-113, MŞMMT-128, MŞMMT-129 ve MŞMMT-169.

Teşhis-ü İntak sanatına örnek olarak şu mezar taşı yazısı verilebilir:

Bilmeden düşmüşüm kara betona,
Kara gün karşımda durmuş ağlıyor.
Yürü yalan dünya doymadım sana,
Ömrüm nihayete ermiş ağlıyor.

Toprağa mal oldu o ela gözler,
Kırpikler ümidi kırmış ağlıyor.
Dilim dönmez anam diye sayıklar,
Oturup boynunu bükmüş ağlıyor.

Hısım akraba gelmiş ağlıyor.
Nazlı bir insandım, değildim efe,
Haber gitmiş Mahsuni Şerife,
Sazını döşüne vurmuş ağlıyor (MŞMMT-53).

2.2.11. Tecahül-i Arif

Tecahül-i arif, bilinen bir gerçeği bilmiyormuş gibi davranarak yapılan ince bir sanattır. Genellikle hayret, övme, aşağılama, yüceltme gibi duygularla bu sanat icra edilir (Pala, 2020, s. 444). Bu sanat, gerçek bilgiye sahip olunduğunu belli ederek, dolaylı bir şekilde ifade etme yoluyla yapılır. Tecahül-i arif sırasında mübalağa ve istifham gibi sanatlar da kullanılabilir.

Bu çalışmadaki mezar taşı yazılarında “Tecahül-i Arif” edebi sanatını içeren mezar taşı sayısı 6’dır. Bunlar:

MŞMMT-89, MŞMMT-95, MŞMMT-103, MŞMMT-138, MŞMMT-164 ve MŞMMT-182.

Tecahül-i arif sanatına örnek olarak şu mezar taşı yazısı verilebilir:

Şimdi değilse ne zaman,
Siz değilseniz kim?
Eğer hakkını verebiliyorsanız,
Nefes her şeydir (MŞMMT-89).

2.3. Mersin Şehir Mezarlığı Mezar Taşlarında Yer Alan Şiirlerin Biçimsel Açıdan İncelenmesi

Şiirlerde biçim, bir eserin estetik yapısını ve teknik düzenlemelerini belirleyen önemli bir unsurdur. Bu çerçevede, şairin duygu ve düşüncelerini ifade ederken kullandığı ritim, ahenk, kafiye düzeni gibi unsurlar, şiirin dış yapısını oluşturur ve okuyucuda estetik bir izlenim bırakır. Mersin Şehir Mezarlığı'ndaki mezar taşı yazılarında yer alan şiirler de bu teknik unsurlar doğrultusunda değerlendirildiğinde, belirli biçimsel özelliklere sahiptir.

Çalışmamızda, mezar taşı yazılarındaki şiirlerin biçimsel özellikleri öncelikle nazım birimi açısından incelenmiştir. Şiirlerin genellikle beyit ya da dörtlük gibi klasik nazım birimlerine dayandığı görülmektedir. Şiirlerin nazım birimi, kullanılan dilin ve yazının türüne göre şekillenmekte ve şairin seçtiği anlatım biçimiyle uyumlu bir estetik yapı sunmaktadır.

İkinci olarak, mezar taşı şiirlerinin ölçüleri ele alınmıştır. Genellikle hece ölçüsüyle yazılan şiirler, Türk edebiyatının geleneksel kalıplarını yansıtarak, bir yandan sadelik ve akıcılık sunarken, bir yandan da derin anlamlar içermektedir. Hece sayısına dayalı bu ölçü, şiirlerde ritim ve ahenk oluşturarak, okuyucuya duygusal bir yoğunluk aktarır.

Son olarak, mezar taşı yazılarındaki şiirlerin kafiye düzeni incelenmiştir. Ahenk oluşturma amacıyla kullanılan kafiye ve redifler, genellikle abab ya da aabb şeklinde kafiye düzeni göstermektedir. Bu kafiye yapıları, şiirin içsel bir ritim kazanmasına ve okuyucuda daha güçlü bir etki bırakmasına olanak sağlar. Şiirlerde sıklıkla tekrar edilen kelimeler ya da ifadeler, aynı zamanda anlamı vurgulama ve derinleştirme işlevi görmektedir.

Sonuç olarak, Mersin Şehir Mezarlığı'ndaki mezar taşı yazılarında yer alan şiirlerin biçimsel özellikleri, geleneksel Türk şiirinin yapısal unsurlarını yansıtmakta ve bu unsurlar üzerinden bir anlam dünyası inşa etmektedir.

2.3.1. Mersin Şehir Mezarlığı Mezar Taşlarında Nazım Birimi

Çalışma kapsamında değerlendirilen 500 mezar taşı metninde kullanılan nazım birimlerini daha net bir şekilde ortaya koyabilmek adına; beyit, bent ve dörtlük şeklinde yazılmış olan mezar taşı yazılarının tablo olarak sunulmasının, bu birimlerin dağılımını ve kullanımlarını daha açık şekilde gözler önüne sereceği düşünülmüştür. Bu tablo, metinlerin hangi nazım birimiyle yazıldığını kolaylıkla görmeyi sağlayacak ve konu hakkında daha detaylı bir inceleme yapılmasına yardımcı olacaktır.

Tablo 5. *Nazım Birimi İçeriği ve Mezar Taşı Sayıları*

Nazım Birimi	Mezar Taşı Sayısı
Bent Tarzında Yazılan Şiirler	184
Beyit Tarzında Yazılan Şiirler	10
Dörtlük Tarzında Yazılan Şiirler	141

2.3.1.1. Bent Tarzında Yazılan Şiirler

Bent, edebiyat terimi olarak bir nazım birimidir ve genellikle dört veya daha fazla dizeden oluşan, kendi içerisinde anlam bütünlüğü taşıyan şiir parçalarına verilen isimdir. Bentler, divan edebiyatında özellikle *terkib-i bent* ve *terci-i bent* gibi nazım şekillerinde kullanılır (Kaya, 1994, s.300). Bu nazım şekillerinde her bent, anlam bakımından bağımsızdır ve kendi içerisinde bir anlam bütünlüğü taşır. Bentler, bazen bir konuya odaklanırken bazen de farklı konuları ele alabilir. Halk edebiyatında ve mezar taşı yazılarında da benzer yapıdaki şiirler kullanılarak duygusal ifadeler pekiştirilmiştir.

Bu çalışmadaki mezar taşlarında bent özelliği sergileyen mezar taşı yazıları:

MŞMMT-1, MŞMMT-2, MŞMMT-4, MŞMMT-9, MŞMMT-11, MŞMMT-13, MŞMMT-15, MŞMMT-16, MŞMMT-17, MŞMMT-19, MŞMMT-20, MŞMMT-23, MŞMMT-25, MŞMMT-26, MŞMMT-29, MŞMMT-31, MŞMMT-32, MŞMMT-33, MŞMMT-34, MŞMMT-35, MŞMMT-36, MŞMMT-38, MŞMMT-41, MŞMMT-42, MŞMMT-43, MŞMMT-44, MŞMMT-46, MŞMMT-48, MŞMMT-49, MŞMMT-50, MŞMMT-51, MŞMMT-52, MŞMMT-53, MŞMMT-55, MŞMMT-57, MŞMMT-58, MŞMMT-60, MŞMMT-61, MŞMMT-62, MŞMMT-63, MŞMMT-66, MŞMMT-67, MŞMMT-72, MŞMMT-73, MŞMMT-74, MŞMMT-78, MŞMMT-80, MŞMMT-84, MŞMMT-85, MŞMMT-93, MŞMMT-94, MŞMMT-97, MŞMMT-99, MŞMMT-100, MŞMMT-101, MŞMMT-102, MŞMMT-106, MŞMMT-110, MŞMMT-111, MŞMMT-112, MŞMMT-113, MŞMMT-115, MŞMMT-118, MŞMMT-119, MŞMMT-121, MŞMMT-122,

MŞMMT-125, MŞMMT-128, MŞMMT-131, MŞMMT-133, MŞMMT-134, MŞMMT-135, MŞMMT-138, MŞMMT-141, MŞMMT-142, MŞMMT-144, MŞMMT-151, MŞMMT-152, MŞMMT-161, MŞMMT-162, MŞMMT-163, MŞMMT-165, MŞMMT-166, MŞMMT-172, MŞMMT-173, MŞMMT-174, MŞMMT-176, MŞMMT-177, MŞMMT-181, MŞMMT-182, MŞMMT-184, MŞMMT-185, MŞMMT-187, MŞMMT-189, MŞMMT-190, MŞMMT-191, MŞMMT-192, MŞMMT-193, MŞMMT-195, MŞMMT-198, MŞMMT-199, MŞMMT-201, MŞMMT-204, MŞMMT-205, MŞMMT-207, MŞMMT-208, MŞMMT-210, MŞMMT-212, MŞMMT-213, MŞMMT-215, MŞMMT-219, MŞMMT-220, MŞMMT-221, MŞMMT-222, MŞMMT-223, MŞMMT-224, MŞMMT-225, MŞMMT-226, MŞMMT-227, MŞMMT-228, MŞMMT-229, MŞMMT-230, MŞMMT-231, MŞMMT-232, MŞMMT-233, MŞMMT-234, MŞMMT-235, MŞMMT-236, MŞMMT-242, MŞMMT-243, MŞMMT-244, MŞMMT-248, MŞMMT-249, MŞMMT-250, MŞMMT-251, MŞMMT-252, MŞMMT-253, MŞMMT-254, MŞMMT-255, MŞMMT-257, MŞMMT-259, MŞMMT-260, MŞMMT-261, MŞMMT-264, MŞMMT-265, MŞMMT-266, MŞMMT-267, MŞMMT-269, MŞMMT-270, MŞMMT-271, MŞMMT-274, MŞMMT-275, MŞMMT-276, MŞMMT-277, MŞMMT-279, MŞMMT-287, MŞMMT-288, MŞMMT-291, MŞMMT-292, MŞMMT-294, MŞMMT-296, MŞMMT-297, MŞMMT-298, MŞMMT-299, MŞMMT-300, MŞMMT-301, MŞMMT-303, MŞMMT-306, MŞMMT-308, MŞMMT-309, MŞMMT-312, MŞMMT-313, MŞMMT-314, MŞMMT-315, MŞMMT-319, MŞMMT-321, MŞMMT-324, MŞMMT-326, MŞMMT-330, MŞMMT-331, MŞMMT-332, MŞMMT-333, MŞMMT-334 ve MŞMMT-335.

Bent tarzında yazılan şiirlere örnek olarak şu mezar taşı yazısı verilebilir:

Atımı çekin binek taşına,

Elimi koyun eğer kaşına,

Adımı yazın mezar taşına.

Ne söyleyeyim böyle kötü kadere,

Sen her zaman kalbimizde yaşayacaksın (MŞMMT-234).

2.3.1.2. Beyit Tarzında Yazılan Şiirler

Beyit, Arapça kökenli bir terim olup, edebiyatta anlamı "çift, iki mısradan oluşan nazım birimi" şeklindedir (Pala, 2020, s. 134). Beyit, genellikle iki dizeden oluşur ve her iki dize birbiriyle anlam bakımından ilişkilidir. Divan edebiyatında özellikle gazel, kaside ve mesnevi gibi nazım şekillerinde kullanılan beyit, bir şiirin temel yapı taşlarından biri

olarak kabul edilir. Beyit, anlamın tam olarak bir dizede değil, iki dizede bir bütünlük oluşturduğu birimdir ve genellikle her beyit, kendi başına bir anlam ifade eder (Kaya, 1994, s. 250).

Bu çalışmadaki mezar taşlarında beyit özelliği sergileyen mezar taşı yazıları: MŞMMT-6, MŞMMT-27, MŞMMT-39, MŞMMT-40, MŞMMT-76, MŞMMT-79, MŞMMT-136, MŞMMT-178, MŞMMT-218 ve MŞMMT-283.

Beyit tarzında yazılan şiirlere örnek olarak:

Ömrümüzün sonu,

Ölümdür er geç.

Bir Fâtiha oku da,

Selam ver geç (MŞMMT-27).

2.3.1.3. Dörtlük Tarzında Yazılan Şiirler

Dörtlük, edebiyat terimi olarak dört dizeden oluşan nazım birimine verilen isimdir. Türk halk edebiyatında, özellikle mani, türkü, koşma gibi türlerde yaygın olarak kullanılır. Her dize, belirli bir ahenk içerisinde düzenlenir ve dörtlükler kendi içinde anlam bütünlüğü taşır. Dörtlük, genellikle bir duygu, düşünce ya da olayı kısa ve öz şekilde anlatmak amacıyla kullanılır. Halk edebiyatının en önemli nazım birimi olan dörtlükler, koşma, mani ve destan gibi türlerde sıkça karşımıza çıkar ve hem içerik hem de biçim açısından geleneksel bir yapıya sahiptir (Kaplan, 2015, s. 78).

Bu çalışmadaki mezar taşlarında dörtlük özelliği sergileyen mezar taşı yazıları: MŞMMT-3, MŞMMT-5, MŞMMT-7, MŞMMT-8, MŞMMT-10, MŞMMT-12, MŞMMT-14, MŞMMT-18, MŞMMT-21, MŞMMT-22, MŞMMT-24, MŞMMT-28, MŞMMT-30, MŞMMT-37, MŞMMT-45, MŞMMT-47, MŞMMT-54, MŞMMT-56, MŞMMT-59, MŞMMT-64, MŞMMT-65, MŞMMT-68, MŞMMT-69, MŞMMT-70, MŞMMT-71, MŞMMT-75, MŞMMT-77, MŞMMT-81, MŞMMT-82, MŞMMT-83, MŞMMT-86, MŞMMT-87, MŞMMT-88, MŞMMT-89, MŞMMT-90, MŞMMT-91, MŞMMT-92, MŞMMT-95, MŞMMT-96, MŞMMT-98, MŞMMT-103, MŞMMT-104, MŞMMT-105, MŞMMT-107, MŞMMT-108, MŞMMT-109, MŞMMT-114, MŞMMT-116, MŞMMT-117, MŞMMT-120, MŞMMT-123, MŞMMT-124, MŞMMT-126, MŞMMT-127, MŞMMT-129, MŞMMT-130, MŞMMT-132, MŞMMT-137, MŞMMT-139, MŞMMT-140, MŞMMT-143, MŞMMT-145, MŞMMT-146, MŞMMT-147, MŞMMT-148, MŞMMT-149, MŞMMT-150, MŞMMT-153, MŞMMT-154, MŞMMT-155, MŞMMT-156, MŞMMT-157, MŞMMT-158, MŞMMT-159, MŞMMT-160, MŞMMT-164,

MŞMMT-167, MŞMMT-168, MŞMMT-169, MŞMMT-170, MŞMMT-171, MŞMMT-175, MŞMMT-179, MŞMMT-180, MŞMMT-183, MŞMMT-186, MŞMMT-188, MŞMMT-194, MŞMMT-196, MŞMMT-197, MŞMMT-200, MŞMMT-202, MŞMMT-203, MŞMMT-206, MŞMMT-209, MŞMMT-211, MŞMMT-214, MŞMMT-216, MŞMMT-217, MŞMMT-237, MŞMMT-238, MŞMMT-239, MŞMMT-240, MŞMMT-241, MŞMMT-245, MŞMMT-246, MŞMMT-247, MŞMMT-256, MŞMMT-258, MŞMMT-262, MŞMMT-263, MŞMMT-268, MŞMMT-272, MŞMMT-273, MŞMMT-278, MŞMMT-280, MŞMMT-281, MŞMMT-282, MŞMMT-284, MŞMMT-285, MŞMMT-286, MŞMMT-289, MŞMMT-290, MŞMMT-293, MŞMMT-295, MŞMMT-302, MŞMMT-304, MŞMMT-305, MŞMMT-307, MŞMMT-310, MŞMMT-311, MŞMMT-316, MŞMMT-317, MŞMMT-318, MŞMMT-320, MŞMMT-322, MŞMMT-323, MŞMMT-325, MŞMMT-327, MŞMMT-328 ve MŞMMT-329.

Dörtlük tarzında yazılan şiirlere örnek olarak:

Seninle var oldum tanrı emrinde,
Sevgi şefkat gördüm senin gölgende.
Seni aradım hep en zor günümde,
Erişilmezsin sen dünya gözünde.
Cennet yollarında güneşsin annem,
Sonsuz sevginle sen çiçeksin annem.
Onulmaz dertlerde sen tek çaresin,
Cennet mekânında meleksin annem (MŞMMT-327).

2.3.2. Mersin Şehir Mezarlığı Mezar Taşlarında Ölçü

Şiirde ölçü, bir dizenin hece sayısına, vurgularına ya da duraklarına göre düzenlenmiş ritmik yapıyı ifade etmektedir. Şiirlerde ölçü üç başlıktan oluşmaktadır; Hece ölçüsü, Aruz ölçüsü, Serbest ölçü. Bu çalışma kapsamında mezar taşı metinlerindeki ölçüler tespit edilmiştir.

Tablo 6. Ölçü İçeriği ve Mezar Taşı Sayıları

Ölçü İçeriği	Mezar Taşı Sayıları
7'li Hece Ölçüsüyle Yazılanlar	9
8'li Hece Ölçüsüyle Yazılanlar	14
10'lu Hece Ölçüsüyle Yazılanlar	4

11’li Hece Ölçüsüyle Yazılanlar	15
12’li Hece Ölçüsüyle Yazılanlar	1
14’lü Hece Ölçüsüyle Yazılanlar	1
Aruz Ölçüsüyle Yazılanlar	10
Serbest Ölçüyle Yazılanlar	281

2.3.2.1. Hece Ölçüsüyle Yazılan Şiirler

Hece ölçüsü, Türk şiirinde kullanılan en eski ve yaygın ölçü biçimlerinden biridir. Dizelerdeki hece sayılarının eşitliğine dayanan bu ölçü, her mısradaki hecelerin sayısının aynı olmasını sağlar. Genellikle 7, 8 ve 11 heceli kalıplar hâlinde kullanılır. Halk şiirinde sıkça kullanılan bu ölçü, ahenk ve ritmi sağlamak amacıyla tercih edilir (Akyüz, 2020, s. 34). Hece ölçüsü, Türk edebiyatında milli bir ölçü olarak kabul görmüş ve özellikle halk ozanları tarafından yaygın bir biçimde kullanılmıştır.

2.3.2.1.1. 7’li Hece Ölçüsüyle Yazılanlar

7’li hece ölçüsü, her mısra da toplam yedi hecenin bulunduğu bir ölçü türüdür. Türk halk şiirinde sıklıkla kullanılan bu ölçü, genellikle mani, türkü ve ağıt gibi türlerde karşımıza çıkar. 7’li hece ölçüsü, halk şiirinin sade ve anlaşılır yapısına uygun olarak ritmik ve akıcı bir söyleyiş sağlar (Tural, 2004, s. 65). Şiirin akıcılığı ve uyumunu sağlamak için her dizede hece sayısı eşit tutulur ve genellikle 4+3 veya 3+4 duraklı olarak düzenlenir.

Bu çalışmadaki mezar taşlarında 7’li hece ölçüsüyle yazılan mezar taşı yazıları: MŞMMT-83, MŞMMT-88, MŞMMT-96, MŞMMT-104, MŞMMT-117, MŞMMT-133, MŞMMT-170, MŞMMT-310 ve MŞMMT-317.

7’li hece ölçüsüyle yazılan şiirlere örnek olarak:

Yatağım oldu toprak,
Yorganım oldu yaprak,
Yastığım oldu taşlar,
Mezarım oldu bu yerler.
Beni candan hatırlasınlar,
Akrabalarım dostlarım,
Huzurumda ağlamasınlar (MŞMMT-133).

2.3.2.1.2. 8'li Hece Ölçüsüyle Yazılanlar

8'li hece ölçüsü, Türk halk şiirinde her mısranın 8 heceden oluştuğu bir nazım ölçüsüdür. Genellikle 4+4 durak düzeniyle yazılır ve ahenk, ritim sağlamak amacıyla kullanılır. Halk edebiyatında özellikle koşma, mani, ninni gibi türlerde tercih edilir. Bu ölçü, şiirlerde ahenk ve melodiyi güçlendirmek amacıyla halk şairleri tarafından sıkça tercih edilmiştir (Tural, 2004, s.70).

Bu çalışmadaki mezar taşlarında 8'li hece ölçüsüyle yazılan mezar taşı yazıları: MŞMMT-12, MŞMMT-21, MŞMMT-24, MŞMMT-30, MŞMMT-45, MŞMMT-99, MŞMMT-120, MŞMMT-126, MŞMMT-139, MŞMMT-140, MŞMMT-169, MŞMMT-194, MŞMMT-241 ve MŞMMT-247.

8'li hece ölçüsüyle yazılan şiirlere örnek olarak:

Ne sevincin ömrü varmış,
Ne gün gören çok yaşarmış.
Hani Cengiz sanı nitmiş.
Hani Harun malı nitmiş.
Hani Lokman canı nitmiş.
Yalan dünya yalan imiş (MŞMMT-99).

2.3.2.1.3. 10'lu Hece Ölçüsüyle Yazılanlar

10'lu hece ölçüsü, her mısranın 10 heceden oluştuğu bir nazım birimidir. Genellikle 4+6 veya 5+5 duraklı olarak düzenlenir. Türk halk edebiyatında özellikle destan, türkü, koşma gibi türlerde kullanılır. Bu ölçüdeki şiirlerde ahenk ve ritim, hecelerin belirli duraklar arasında bölünmesiyle sağlanır ve şairler tarafından duygu ve düşünceleri düzenli bir ritimle ifade etme amacı taşır (Kudret, 1980, s. 73).

Bu çalışmadaki mezar taşlarında 10'lu hece ölçüsüyle yazılan mezar taşı yazıları: MŞMMT-5, MŞMMT-182, MŞMMT-199 ve MŞMMT-258.

10'lu hece ölçüsüyle yazılan şiirlere örnek olarak:

Hayat bir mezarmış bilemedim,
Son kez ellerinden öpemedim.
Uyan babam uyan kader utansın (MŞMMT-182).

2.3.2.1.4. 11'li Hece Ölçüsüyle Yazılanlar

11'li hece ölçüsü, her mısranın 11 heceden oluştuğu bir ölçüdür ve Türk halk edebiyatında en yaygın kullanılan nazım ölçülerinden biridir. Genellikle 6+5 veya 4+4+3

duraklı olarak düzenlenir. Koşma, mânî ve ağıt gibi halk şiiri türlerinde sıklıkla kullanılır. 11'li hece ölçüsünde ahenk, duraklarla sağlanır ve şiirin ritmi bu durakların üzerine inşa edilir. Halk şairleri, bu ölçüyü kullanarak duygu ve düşüncelerini düzenli ve uyumlu bir yapıyla ifade ederler (Dilçin, 1983, s.45).

Bu çalışmadaki mezar taşlarında 11'li hece ölçüsüyle yazılan mezar taşı yazıları: MŞMMT-10, MŞMMT-37, MŞMMT-41, MŞMMT-47, MŞMMT-53, MŞMMT-91, MŞMMT-124, MŞMMT-129, MŞMMT-143, MŞMMT-149, MŞMMT-154, MŞMMT-157, MŞMMT-158, MŞMMT-168 ve MŞMMT-206.

11'li hece ölçüsüyle yazılan şiirlere örnek olarak:

Dilerim ki fani dünyada hiç kimse,
Ömrünü minnetle telef etmesin.
Fakat kâmil adam olmak istersen,
Elem çektiğine esef etmesin (MŞMMT-91).

2.3.2.1.5. 12'li Hece Ölçüsüyle Yazılanlar

12'li hece ölçüsü, her dizede 12 hece bulunması esasına dayanan bir Türk şiir ölçüsüdür. Genellikle epik şiirlerde ve destanlarda kullanılmıştır. Bu ölçüde, dizeler 6+6 duraklarına bölünür ve ahenk sağlanır (Dilçin, 1983, s.46).

Bu çalışmadaki mezar taşlarında 12'li hece ölçüsüyle yazılan tek bir mezar taşı yazısı bulunmuştur:

MŞMMT-127.

12'li hece ölçüsüyle yazılan şiir:

Günüm gelmiş saatim çalmıştı nihayet,
Ve alışılmamış bir günün seherinde,
Ruhum bir atlı gibi dörtnala gidiyordu,
Yemyeşil uzanan cennet bahçelerinde (MŞMMT-127).

2.3.2.1.6. 14'lü Hece Ölçüsüyle Yazılanlar

14'lü hece ölçüsü, her dizede 14 hece bulunması esasına dayanan bir Türk şiir ölçüsüdür. Genellikle uzun dizelerle güçlü bir ritim ve ahenk yaratmayı amaçlayan bu ölçü, epik ve didaktik şiirlerde sıkça kullanılır. 14'lü hece ölçüsü, dizelerde 7+7 şeklinde iki durakla bölünür (Dilçin, 1983, s.47).

Bu çalışmadaki mezar taşlarında 14'lü hece ölçüsüyle yazılan tek bir mezar taşı yazısı tespit edilmiştir:

MŞMMT-114.

14'lü hece ölçüsüyle yazılan şiir:

Hiç şaşmayan saat gibi işler durur kader,
Bir gün saat çalar çok uzaktan gelir haber.
Artık güneş görünmez olur gök bulutludur,
Rahatça dal ölüm sonu gelmez bir uykudur (MŞMMT-114).

2.3.2.2. Aruz Ölçüsüyle Yazılanlar

Aruz ölçüsü, klasik Türk edebiyatında (divan edebiyatı) yaygın olarak kullanılan, Arap edebiyatından alınmış bir vezin sistemidir. Aruz, hecelerin uzunluk ve kısalığına dayanır. Bu ölçüde, kısa heceler (açık hece) noktalı bir çizgiyle, uzun heceler (kapalı hece) ise uzun bir çizgiyle gösterilir. Aruz ölçüsünün temel amacı, uzun ve kısa hecelerin belirli bir düzen içinde kullanılarak şiirde ahenk oluşturmaktır. Aruz ölçüsünde, "açık" (kısa) heceler genellikle ünlü ile biten heceler iken, "kapalı" (uzun) heceler ünsüz ile biten ya da uzun ünlü içeren hecelerdir. Aruz ölçüsüyle yazılan şiirlerde dize sonlarındaki kafiye ve ritmik yapı da büyük önem taşır (Dilçin, 1983, s.53).

Bu çalışmadaki mezar taşlarında aruz ölçüsüyle yazılan mezar taşı yazıları:

MŞMMT-6, MŞMMT-27, MŞMMT-39, MŞMMT-40, MŞMMT-76, MŞMMT-79, MŞMMT-136, MŞMMT-178, MŞMMT-218 ve MŞMMT-283.

Aruz ölçüsüyle yazılan şiirlere örnek olarak:

Hacce Meryem kürk oldu hakka rahleti.
Ruhunu şad-u mesrur eyle, Kur'an hürmeti. (MŞMMT-6).

2.3.2.3. Serbest Ölçüyle Yazılan Şiirler

Serbest ölçü, şiirde hece ya da aruz gibi belirli ölçü kalıplarına bağlı kalınmadan yazılan şiirlerdir. Şair, kafiye ve ölçü gibi geleneksel unsurlardan bağımsız olarak duygu ve düşüncelerini serbest bir şekilde ifade eder. Bu tarz şiirler, belirli bir ritme ya da kalıba bağlı kalmaz ve şairin özgün bir üslup oluşturmaya imkân tanır. Modern Türk şiirinde özellikle 20. yüzyıldan itibaren yaygınlaşmış ve serbest ölçü, edebi yeniliklerin bir parçası olarak kabul edilmiştir (Enginün, 1999, s.203-215).

Bu çalışmadaki mezar taşlarında serbest ölçüyle yazılan mezar taşı yazıları:

MŞMMT-1, MŞMMT-2, MŞMMT-3, MŞMMT-4, MŞMMT-7, MŞMMT-8, MŞMMT-9, MŞMMT-11, MŞMMT-13, MŞMMT-14, MŞMMT-15, MŞMMT-16, MŞMMT-17, MŞMMT-18, MŞMMT-19, MŞMMT-20, MŞMMT-22, MŞMMT-23, MŞMMT-25,

MŞMMT-26, MŞMMT-28, MŞMMT-29, MŞMMT-31, MŞMMT-32, MŞMMT-33, MŞMMT-34, MŞMMT-35, MŞMMT-36, MŞMMT-38, MŞMMT-42, MŞMMT-43, MŞMMT-44, MŞMMT-46, MŞMMT-48, MŞMMT-49, MŞMMT-50, MŞMMT-51, MŞMMT-52, MŞMMT-54, MŞMMT-55, MŞMMT-56, MŞMMT-57, MŞMMT-58, MŞMMT-59, MŞMMT-60, MŞMMT-61, MŞMMT-62, MŞMMT-63, MŞMMT-64, MŞMMT-65, MŞMMT-66, MŞMMT-67, MŞMMT-68, MŞMMT-69, MŞMMT-70, MŞMMT-71, MŞMMT-72, MŞMMT-73, MŞMMT-74, MŞMMT-75, MŞMMT-77, MŞMMT-78, MŞMMT-80, MŞMMT-81, MŞMMT-82, MŞMMT-84, MŞMMT-85, MŞMMT-86, MŞMMT-87, MŞMMT-89, MŞMMT-90, MŞMMT-92, MŞMMT-93, MŞMMT-94, MŞMMT-95, MŞMMT-97, MŞMMT-98, MŞMMT-100, MŞMMT-101, MŞMMT-102, MŞMMT-103, MŞMMT-105, MŞMMT-106, MŞMMT-107, MŞMMT-108, MŞMMT-109, MŞMMT-110, MŞMMT-111, MŞMMT-112, MŞMMT-113, MŞMMT-115, MŞMMT-116, MŞMMT-118, MŞMMT-119, MŞMMT-121, MŞMMT-122, MŞMMT-123, MŞMMT-125, MŞMMT-128, MŞMMT-130, MŞMMT-131, MŞMMT-132, MŞMMT-134, MŞMMT-135, MŞMMT-137, MŞMMT-138, MŞMMT-141, MŞMMT-142, MŞMMT-144, MŞMMT-145, MŞMMT-146, MŞMMT-147, MŞMMT-148, MŞMMT-150, MŞMMT-151, MŞMMT-152, MŞMMT-153, MŞMMT-155, MŞMMT-156, MŞMMT-159, MŞMMT-160, MŞMMT-161, MŞMMT-162, MŞMMT-163, MŞMMT-164, MŞMMT-165, MŞMMT-166, MŞMMT-167, MŞMMT-171, MŞMMT-172, MŞMMT-173, MŞMMT-174, MŞMMT-175, MŞMMT-176, MŞMMT-177, MŞMMT-179, MŞMMT-180, MŞMMT-181, MŞMMT-183, MŞMMT-184, MŞMMT-185, MŞMMT-186, MŞMMT-187, MŞMMT-188, MŞMMT-189, MŞMMT-190, MŞMMT-191, MŞMMT-192, MŞMMT-193, MŞMMT-195, MŞMMT-196, MŞMMT-197, MŞMMT-198, MŞMMT-200, MŞMMT-201, MŞMMT-202, MŞMMT-203, MŞMMT-204, MŞMMT-205, MŞMMT-207, MŞMMT-208, MŞMMT-209, MŞMMT-210, MŞMMT-211, MŞMMT-212, MŞMMT-213, MŞMMT-214, MŞMMT-215, MŞMMT-216, MŞMMT-217, MŞMMT-219, MŞMMT-220, MŞMMT-221, MŞMMT-222, MŞMMT-223, MŞMMT-224, MŞMMT-225, MŞMMT-226, MŞMMT-227, MŞMMT-228, MŞMMT-229, MŞMMT-230, MŞMMT-231, MŞMMT-232, MŞMMT-233, MŞMMT-234, MŞMMT-235, MŞMMT-236, MŞMMT-237, MŞMMT-238, MŞMMT-239, MŞMMT-240, MŞMMT-242, MŞMMT-243, MŞMMT-244, MŞMMT-245, MŞMMT-246, MŞMMT-248, MŞMMT-249, MŞMMT-250, MŞMMT-251, MŞMMT-252, MŞMMT-253, MŞMMT-254, MŞMMT-255, MŞMMT-256, MŞMMT-257, MŞMMT-259, MŞMMT-260, MŞMMT-261, MŞMMT-262,

MŞMMT-263, MŞMMT-264, MŞMMT-265, MŞMMT-266, MŞMMT-267, MŞMMT-268, MŞMMT-269, MŞMMT-270, MŞMMT-271, MŞMMT-272, MŞMMT-273, MŞMMT-274, MŞMMT-275, MŞMMT-276, MŞMMT-277, MŞMMT-278, MŞMMT-279, MŞMMT-280, MŞMMT-281, MŞMMT-282, MŞMMT-284, MŞMMT-285, MŞMMT-286, MŞMMT-287, MŞMMT-288, MŞMMT-289, MŞMMT-290, MŞMMT-291, MŞMMT-292, MŞMMT-293, MŞMMT-294, MŞMMT-295, MŞMMT-296, MŞMMT-297, MŞMMT-298, MŞMMT-299, MŞMMT-300, MŞMMT-301, MŞMMT-302, MŞMMT-303, MŞMMT-304, MŞMMT-305, MŞMMT-306, MŞMMT-307, MŞMMT-308, MŞMMT-309, MŞMMT-311, MŞMMT-312, MŞMMT-313, MŞMMT-314, MŞMMT-315, MŞMMT-316, MŞMMT-318, MŞMMT-319, MŞMMT-320, MŞMMT-321, MŞMMT-322, MŞMMT-323, MŞMMT-324, MŞMMT-325, MŞMMT-326, MŞMMT-327, MŞMMT-328, MŞMMT-329, MŞMMT-330, MŞMMT-331, MŞMMT-332, MŞMMT-333, MŞMMT-334 ve MŞMMT-335.

Serbest ölçüyle yazılan şiirlere örnek olarak:

Ölüm kimsenin iyileştiremeyeceği bir kalp ağrısı bırakır,

Sevgi kimsenin çalamayacağı bir hatıra bırakır.

Anıların hep bizimle yaşayacak,

Seni çok seviyoruz yaşadıkça seni hatırlayacağız (MŞMMT-289).

2.3.3. Mersin Şehir Mezarlığı Mezar Taşlarında Kafiye Düzeni

Kafiye (uyak), şiirde dizelerin sonlarındaki ses benzerliğine verilen addır. Şiirin estetiği ve ritmik yapısını güçlendirmek amacıyla kullanılır. Kafiye, dizelerdeki son kelimenin ya da hecenin ses açısından birbiriyle benzerlik göstermesiyle oluşur. Kafiye düzeni ise, şiirin dizeleri arasında kurulan bu ses benzerliklerinin belirli bir sistem dahilinde düzenlenmesidir (Enginün, 2005, s. 145-159).

Bu çalışmadaki kafiye düzenleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 7. Kafiye Düzeni İçeriği ve Mezar Taşı Sayıları

Kafiye Düzeni İçeriği	Mezar Taşı Sayısı
Düz Kafiye Bulunanlar	176
Mâni Tipi Kafiye Bulunanlar	137
Çapraz Kafiye Bulunanlar	1
Sarmal Kafiye Bulunanlar	20

2.3.3.1. Düz Kafiye Bulunanlar

Düz kafiye, şiirde ardışık dizelerin birbiriyle uyaklandığı kafiye düzenine verilen isimdir. Bu kafiye düzeninde birinci dize ile ikinci dize, üçüncü dize ile dördüncü dize uyaklanır. Şiir boyunca bu düzen devam eder. Genellikle “aa bb cc” şeklinde gösterilir.

Düz kafiye, özellikle klasik Türk şiirinde ve mesnevi türündeki eserlerde sıkça kullanılan bir kafiye düzenidir. Mesnevi türündeki şiirlerin tamamı düz kafiye düzeni ile yazılır. Bu düzen, şiire düzenli bir akış ve ahenk sağlar. Kafiye düzeni sayesinde şiirde bir uyum ve estetik yapı kurulmuş olur (Akyüz, 1995, s. 78-92).

Bu çalışmadaki mezar taşlarında düz kafiye ile yazılan mezar taşı yazıları:

MŞMMT-1, MŞMMT-4, MŞMMT-5, MŞMMT-6, MŞMMT-10, MŞMMT-11, MŞMMT-13, MŞMMT-15, MŞMMT-16, MŞMMT-19, MŞMMT-20, MŞMMT-23, MŞMMT-27, MŞMMT-31, MŞMMT-37, MŞMMT-38, MŞMMT-39, MŞMMT-40, MŞMMT-41, MŞMMT-44, MŞMMT-45, MŞMMT-46, MŞMMT-48, MŞMMT-49, MŞMMT-51, MŞMMT-52, MŞMMT-53, MŞMMT-54, MŞMMT-55, MŞMMT-56, MŞMMT-57, MŞMMT-60, MŞMMT-63, MŞMMT-71, MŞMMT-72, MŞMMT-76, MŞMMT-77, MŞMMT-78, MŞMMT-79, MŞMMT-81, MŞMMT-82, MŞMMT-86, MŞMMT-87, MŞMMT-88, MŞMMT-89, MŞMMT-94, MŞMMT-96, MŞMMT-99, MŞMMT-100, MŞMMT-102, MŞMMT-104, MŞMMT-105, MŞMMT-106, MŞMMT-109, MŞMMT-110, MŞMMT-113, MŞMMT-114, MŞMMT-115, MŞMMT-120, MŞMMT-124, MŞMMT-125, MŞMMT-126, MŞMMT-127, MŞMMT-129, MŞMMT-130, MŞMMT-131, MŞMMT-133, MŞMMT-134, MŞMMT-135, MŞMMT-136, MŞMMT-140, MŞMMT-141, MŞMMT-142, MŞMMT-143, MŞMMT-144, MŞMMT-146, MŞMMT-147, MŞMMT-148, MŞMMT-149, MŞMMT-151, MŞMMT-152, MŞMMT-154, MŞMMT-157, MŞMMT-159, MŞMMT-160, MŞMMT-161, MŞMMT-163, MŞMMT-165, MŞMMT-166, MŞMMT-167, MŞMMT-168, MŞMMT-170, MŞMMT-171, MŞMMT-172, MŞMMT-173, MŞMMT-174, MŞMMT-175, MŞMMT-176, MŞMMT-178, MŞMMT-179, MŞMMT-184, MŞMMT-185, MŞMMT-188, MŞMMT-189, MŞMMT-190, MŞMMT-195, MŞMMT-197, MŞMMT-200, MŞMMT-208, MŞMMT-210, MŞMMT-211, MŞMMT-212, MŞMMT-215, MŞMMT-216, MŞMMT-219, MŞMMT-224, MŞMMT-228, MŞMMT-230, MŞMMT-231, MŞMMT-233, MŞMMT-234, MŞMMT-236, MŞMMT-238, MŞMMT-240, MŞMMT-241, MŞMMT-242, MŞMMT-244, MŞMMT-246, MŞMMT-247, MŞMMT-248, MŞMMT-250, MŞMMT-252, MŞMMT-256, MŞMMT-264, MŞMMT-265, MŞMMT-268, MŞMMT-269, MŞMMT-270, MŞMMT-272, MŞMMT-273, MŞMMT-274, MŞMMT-

276, MŞMMT-277, MŞMMT-278, MŞMMT-279, MŞMMT-280, MŞMMT-287, MŞMMT-288, MŞMMT-291, MŞMMT-294, MŞMMT-295, MŞMMT-296, MŞMMT-297, MŞMMT-298, MŞMMT-299, MŞMMT-300, MŞMMT-302, MŞMMT-304, MŞMMT-307, MŞMMT-308, MŞMMT-310, MŞMMT-311, MŞMMT-313, MŞMMT-314, MŞMMT-315, MŞMMT-316, MŞMMT-317, MŞMMT-321, MŞMMT-322, MŞMMT-323, MŞMMT-325, MŞMMT-326, MŞMMT-328, MŞMMT-330, MŞMMT-331 ve MŞMMT-332.

Düz kafiye bulunan şiirlere örnek olarak:

Türlü dert var şu canda,
Çekiyorum acım bitmiyor.
Bu dert benden gitmiyor,
Elim ayağım tutmuyor.
Ne vereyim Mevlam sana (MŞMMT-252).

2.3.3.2. Mâni Tipi Kafiye Bulunanlar

Mâni tipi kafiye, halk şiirinin en yaygın nazım şekillerinden biri olan **manilerde** kullanılan kafiye düzenine verilen addır. Mâni, genellikle anonim halk edebiyatında kullanılan dört dizeli şiirlerdir. Manilerin kafiye düzeni "aaxa" şeklindedir. Bu düzen, birinci, ikinci ve dördüncü dizelerin birbiriyle kafiyeli olduğu, üçüncü dizenin ise serbest olduğu bir kafiye yapısını ifade eder. Mâni tipi kafiye, Türk halk edebiyatının önemli bir formu olarak hem lirik hem de didaktik unsurlar taşımaktadır (Kaplan, 1997, s. 101-115).

Bu çalışmadaki mezar taşlarında mani tipi kafiye düzeni bulunan mezar taşı yazıları:

MŞMMT-2, MŞMMT-3, MŞMMT-7, MŞMMT-9, MŞMMT-12, MŞMMT-14, MŞMMT-17, MŞMMT-18, MŞMMT-21, MŞMMT-22, MŞMMT-24, MŞMMT-25, MŞMMT-26, MŞMMT-28, MŞMMT-29, MŞMMT-30, MŞMMT-32, MŞMMT-33, MŞMMT-34, MŞMMT-35, MŞMMT-36, MŞMMT-42, MŞMMT-43, MŞMMT-47, MŞMMT-50, MŞMMT-58, MŞMMT-59, MŞMMT-61, MŞMMT-62, MŞMMT-64, MŞMMT-65, MŞMMT-66, MŞMMT-67, MŞMMT-68, MŞMMT-69, MŞMMT-70, MŞMMT-73, MŞMMT-74, MŞMMT-75, MŞMMT-80, MŞMMT-83, MŞMMT-84, MŞMMT-85, MŞMMT-90, MŞMMT-91, MŞMMT-92, MŞMMT-93, MŞMMT-95, MŞMMT-97, MŞMMT-98, MŞMMT-101, MŞMMT-103, MŞMMT-107, MŞMMT-108, MŞMMT-111, MŞMMT-112, MŞMMT-116, MŞMMT-117, MŞMMT-118, MŞMMT-119, MŞMMT-121, MŞMMT-122, MŞMMT-123, MŞMMT-128, MŞMMT-132, MŞMMT-137, MŞMMT-138, MŞMMT-139, MŞMMT-145, MŞMMT-150,

MŞMMT-153, MŞMMT-155, MŞMMT-156, MŞMMT-158, MŞMMT-162, MŞMMT-164, MŞMMT-169, MŞMMT-177, MŞMMT-180, MŞMMT-181, MŞMMT-182, MŞMMT-186, MŞMMT-187, MŞMMT-191, MŞMMT-192, MŞMMT-193, MŞMMT-194, MŞMMT-196, MŞMMT-198, MŞMMT-199, MŞMMT-202, MŞMMT-203, MŞMMT-206, MŞMMT-209, MŞMMT-214, MŞMMT-217, MŞMMT-218, MŞMMT-220, MŞMMT-221, MŞMMT-223, MŞMMT-229, MŞMMT-232, MŞMMT-237, MŞMMT-239, MŞMMT-243, MŞMMT-245, MŞMMT-255, MŞMMT-258, MŞMMT-261, MŞMMT-262, MŞMMT-263, MŞMMT-275, MŞMMT-281, MŞMMT-282, MŞMMT-283, MŞMMT-284, MŞMMT-285, MŞMMT-286, MŞMMT-289, MŞMMT-290, MŞMMT-292, MŞMMT-293, MŞMMT-301, MŞMMT-303, MŞMMT-305, MŞMMT-306, MŞMMT-309, MŞMMT-312, MŞMMT-318, MŞMMT-319, MŞMMT-320, MŞMMT-324, MŞMMT-327, MŞMMT-329, MŞMMT-333, MŞMMT-334 ve MŞMMT-335.

Mâni tipi kafiye bulunan şiirlere örnek olarak:

Bu dağlar kömürdendir,

Geçen gün ömürdendir.

Feleğin bir kuşu var,

Tırnağı demirdendir (MŞMMT-83).

2.3.3.3. Çapraz Kafiye Bulunanlar

Çapraz kafiye, bir şiirdeki dizelerin "abab" şeklinde uyaklandığı kafiye düzenine verilen addır. Bu kafiye düzeninde, birinci ve üçüncü dizeler, ikinci ve dördüncü dizeler birbiriyle kafiyeli olur. Çapraz kafiye, özellikle klasik ve modern şiirlerde sıkça kullanılan bir düzen olup, şiire belirli bir ritmik akış kazandırır (Mehmet, 2002, s. 131-140). Bu mezar taşlarında tek bir tane çapraz kafiye örneği tespit edilmiştir:

MŞMMT-8.

Çapraz kafiye bulunan şiir:

Dünyaya geldin,

Hayaller kurdun ulaşamadın.

Gençliğine doyamadın.

Ölüm var insana,

Kesilmez yolu.

Azrail güçlüdür,

Bükülmez kolu.

Yağmurun ardından,
 Yağdırır dolu.
 Cennetine aldığın,
 Kullarından eyle,
 Bahçende kokladığın,
 Güllerinden eyle ya rabbim (MŞMMT-8).

2.3.3.4. Sarmal Kafiye Bulunanlar

Sarmal kafiye (sarılmış kafiye), dört dizeli şiirlerde kullanılan bir kafiye düzenidir ve "abba" şeklinde bir uyak yapısını ifade eder. Bu kafiye düzeninde, birinci ve dördüncü dizeler birbiriyle uyaklı iken, ikinci ve üçüncü dizeler kendi arasında uyaklıdır. Sarmal kafiye, klasik Türk şiirinde olduğu kadar modern şiirlerde de kullanılan bir uyak sistemidir ve dizelerin sarmal bir şekilde birbiriyle bağlantılı olmasını sağlar (Akyüz, 1995, s. 115- 128).

Bu mezar taşlarında sarmal kafiye düzeni bulunan mezar taşı yazıları:

MŞMMT-201, MŞMMT-204, MŞMMT-205, MŞMMT-207, MŞMMT-213, MŞMMT-222, MŞMMT-225, MŞMMT-226, MŞMMT-227, MŞMMT-235, MŞMMT-249, MŞMMT-251, MŞMMT-253, MŞMMT-254, MŞMMT-257, MŞMMT-259, MŞMMT-260, MŞMMT-266, MŞMMT-267 ve MŞMMT-271.

Sarmal kafiye bulunan şiirlere örnek olarak:

Sabah beş yirmide aldım haberi,
 Zalim gurbet kan akıttı gözleri.
 Tek başına bıraktın sen bizleri,
 Haberini almak acı oldu babam.

Ne arayan var ne de soran,
 Kızım diye rüyalarda sarılan.
 Cansız hayalin hep bana bakan,
 Haberini almak acı oldu babam.

Gönderdin annemi benim yanıma,
 Ölüm yakışır mı senin şanına?
 Varamadım babam senin yanına,
 Haberini almak acı oldu babam (MŞMMT-249).

2.4. Mersin Şehir Mezarlığı Mezar Taşlarında Yer Alan Düz Yazılar

2.4.1. Düz Yazılara Genel Bir Bakış

Duygu ve düşüncelerin belirli bir ölçü, kafiye gibi unsurlara bağlı kalmaksızın, dil bilgisi kurallarına ve edebi sanatlara uyarak ifade edilmesine "düz yazı" denir. Mersin'in Toroslar ilçesinde bulunan Şehir Mezarlığı'nda, şiir içerikli mezar taşlarının yanı sıra düz yazı ile yazılmış mezar taşlarına da rastlanmaktadır. Bu mezar taşlarında, ölen kişilerin yakınlarının duygu ve düşüncelerini ifade ettiği görülmektedir. Bu yazılarda genellikle sade bir dil ve açık bir anlatım kullanılmıştır. Bununla birlikte, bazı mensur mezar taşı yazılarında zaman zaman şiirselliğe yakın söyleyişlere de yer verilerek manzum bir esinti oluşturulmaya çalışılmıştır.

Erkek mezar taşlarındaki düz yazılar incelendiğinde, genellikle erkek bireyin hayatta iken hangi mesleği icra ederek ailesine katkıda bulunduğuna dair bilgilere yer verildiği görülmektedir. Bu yazılar, erkek bireyin vefatı ile birlikte ailenin dayanağının kaybedilmesine ve evdeki gücün yok oluşuna vurgu yapmaktadır.

Kadın mezar taşlarında ise kadının hayattayken aileyi bir arada tutma rolüne dikkat çekilmektedir. Kadının vefatıyla birlikte ailenin birliğinin bozulduğu, ailenin onsuz yapamayacağı ve çaresizlik içinde kaldığı mensur ifadelerle dile getirilmektedir. Pek çok kadın mezar taşında, vefat eden anne için Allah'tan cennette yer bulması dileği yer almaktadır.

Çocuk mezar taşlarına bakıldığında ise çoğunlukla anne ve babanın çocuklarına olan sevgisini ve onun vefatının ardından yaşamın anlamını kaybettiğine dair son derece duygusal ifadelerle yer verildiği görülmektedir.

2.4.2. Düz Yazıların İçeriği

Mersin Toroslar ilçesindeki Şehir Mezarlığı'ndaki Latin harfli mensur mezar taşlarını yine bir tablo ile ifade edecek olursak:

Tablo 8. *Düz Yazıların İçeriği ve Mezar Taşı Sayısı*

Düz Yazının İçeriği	Mezar Taşı Sayısı
Allah'tan İstekte Bulunma	6
Geride Kalanlardan Dua İsteme	8
Geride Kalanlara Nasihat	13
Kadere/Feleğe Serzeniş	14

Ayet veya Ayete Atıf	16
Hadis veya Hadise Atıf	1
Esenlik Dileme	21
Meslek Konulu Mezar Taşı Yazıları	16
Memleketi Belirten Mezar Taşı Yazıları	13
Ömrün/Dünyanın Geçiciliği	16
Diğerleri	41

Tablo incelendiğinde, mezar taşlarındaki düz yazıların en fazla "Diğerleri" başlığı altında toplandığı görülmektedir. Bu başlık altında toplanan 41 mezar taşı, mezar taşı yazılarının büyük bir çeşitlilik gösterdiğini ve bu kategorinin geniş bir yelpazeyi kapsadığını işaret eder. Bu da mezar taşı yazılarında kişisel, farklı ve standart kalıplara uymayan ifadelerin sıkça yer aldığını göstermektedir. En az düz yazının ise "Hadis ve Hadise Atıf" içerikli olduğu belirlenmiştir. Sadece 1 mezar taşı bu kategoride yer almaktadır. Bu durum, dini referanslar arasında ayetlere yapılan atıfların daha yaygın olduğunu, hadislerin ise mezar taşlarında nispeten daha az tercih edildiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 9. Düz Yazıların İçeriğine Göre Mezar Taşı Kodları

Düz Yazının İçeriği	Mezar Taşı Kodu
Allah'tan İstekte Bulunma	MŞMMT-336, MŞMMT-337, MŞMMT-338, MŞMMT-339, MŞMMT-340, MŞMMT-341
Geride Kalanlardan Dua İsteme	MŞMMT-342, MŞMMT-343, MŞMMT-344, MŞMMT-345, MŞMMT-346, MŞMMT-347, MŞMMT-348, MŞMMT-349
Geride Kalanlara Nasihat	MŞMMT-350, MŞMMT-351, MŞMMT-352, MŞMMT-353, MŞMMT-354, MŞMMT-355, MŞMMT-356, MŞMMT-357, MŞMMT-358, MŞMMT-359, MŞMMT-360, MŞMMT-361, MŞMMT-362
Kadere/Feleğe Serzeniş	MŞMMT-363, MŞMMT-364, MŞMMT-365, MŞMMT-366, MŞMMT-367, MŞMMT-368, MŞMMT-369, MŞMMT-370,

	MŞMMT-371, MŞMMT-372, MŞMMT-373, MŞMMT-374, MŞMMT-375, MŞMMT-376
Ayet veya Ayete Atıf	MŞMMT-377, MŞMMT-378, MŞMMT-379, MŞMMT-380, MŞMMT-381, MŞMMT-82, MŞMMT-383, MŞMMT-384, MŞMMT-385, MŞMMT-386, MŞMMT-387, MŞMMT-388, MŞMMT-389, MŞMMT-390, MŞMMT-391, MŞMMT-392
Hadis veya Hadise Atıf	MŞMMT-393
Esenlik Dileme	MŞMMT-394, MŞMMT-395, MŞMMT-396, MŞMMT-397, MŞMMT-398, MŞMMT-399, MŞMMT-400, MŞMMT-401, MŞMMT-402, MŞMMT-403, MŞMMT-404, MŞMMT-405, MŞMMT-406, MŞMMT-407, MŞMMT-408, MŞMMT-409, MŞMMT-410, MŞMMT-411, MŞMMT-412, MŞMMT-413, MŞMMT-414
Meslek Konulu Mezar Taşı Yazıları	MŞMMT-415, MŞMMT-416, MŞMMT-417, MŞMMT-418, MŞMMT-419, MŞMMT-420, MŞMMT-421, MŞMMT-422, MŞMMT-423, MŞMMT-424, MŞMMT-425, MŞMMT-426, MŞMMT-427, MŞMMT-428, MŞMMT-429, MŞMMT-491
Memleketi Belirten Mezar Taşı Yazıları	MŞMMT-430, MŞMMT-431, MŞMMT-432, MŞMMT-433, MŞMMT-434, MŞMMT-435, MŞMMT-436, MŞMMT-437, MŞMMT-438, MŞMMT-439, MŞMMT-440, MŞMMT-441, MŞMMT-442
Ömrün/Dünyanın Geçiciliği	MŞMMT-443, MŞMMT-444, MŞMMT-445, MŞMMT-446, MŞMMT-447, MŞMMT-448, MŞMMT-449, MŞMMT-450, MŞMMT-451, MŞMMT-452, MŞMMT-453, MŞMMT-454, MŞMMT-455, MŞMMT-456, MŞMMT-457, MŞMMT-458
Diğerleri	MŞMMT-459, MŞMMT-460, MŞMMT-461, MŞMMT-462, MŞMMT-463, MŞMMT-464, MŞMMT-465, MŞMMT-466, MŞMMT-467, MŞMMT-468, MŞMMT-469, MŞMMT-470, MŞMMT-471, MŞMMT-472, MŞMMT-473, MŞMMT-474, MŞMMT-475, MŞMMT-476, MŞMMT-477, MŞMMT-478, MŞMMT-479, MŞMMT-480, MŞMMT-481, MŞMMT-482, MŞMMT-493, MŞMMT-484, MŞMMT-485, MŞMMT-486,

	MŞMMT-487, MŞMMT-488, MŞMMT-489, MŞMMT-490, MŞMMT-492, MŞMMT-493, MŞMMT-494, MŞMMT-495, MŞMMT-496, MŞMMT-497, MŞMMT-498, MŞMMT-499, MŞMMT-500
--	---

2.4.2.1. Allah'tan İstekte Bulunma

İnsanlar, bu dünyadaki sınırlı süreleri sona erdiğinde ve ahirete göç ettiklerinde, yaratıcıdan kendileri ya da sevdikleri için dilek ve dualarını ifade etmeyi ihmal etmemişlerdir. Bu dualar, hem dünyevi hayatın sonlandığı noktada bir umut hem de öteki dünyada huzur bulma arzusunun bir yansıması olarak mezar taşlarına işlenmiştir.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, "Allah'tan İstekte Bulunma" temasını içeren toplam 6 mensur mezar taşı tespit edilmiştir. Bu mezar taşları şunlardır: MŞMMT-336, MŞMMT-337, MŞMMT-338, MŞMMT-339, MŞMMT-340 ve MŞMMT-341.

Allah'ım! Bu alemde o anını bekleyenlerden rahmetini esirgeme. Âmin (MŞMMT-336).

Yaşarken sık sık "Seni canımdan çok seviyorum, beni senden sonrasına bırakmaması için Allah'ıma yalvarıyorum" diyen canım eşim ve sevgilim (MŞMMT-337).

Biz senden razıydık, Allah'ta senden razı olsun can babamız (MŞMMT-338).

Ey ya Rabbim, senin kapına geldik, bir kusur işledik sen affet. Âmin (MŞMMT-339).

Merhamet kıl ya ilahi bu aciz kuluna, mağfiret eyle ulaştır cenneti firdevsine (MŞMMT-340).

Genç yaşında darü bekaya eyledi uful, sen mağfiret kıl ona ey rabbi gafur (MŞMMT-341).

2.4.2.2. Geride Kalanlardan Dua İsteme

Allah'ın büyüklüğünü ve yüceliğini idrak eden bir müminin, tüm benliğiyle Allah'a yönelerek ondan maddi ve manevi taleplerde bulunması "dua" kavramı ile ifade

edilmektedir. İhlasla ve samimiyetle yapılan dualar, umudunu kaybetmiş olanlara umut, kırık kalplere ise teselli sunmaktadır. Bu nedenle insanlar, yaşadıkları sürece hayır dua almayı önemserken, vefat edenler ise geride kalanlardan dua beklemektedirler.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, "Geride Kalanlardan Dua İsteme" temasını içeren toplam 8 mensur mezar taşı tespit edilmiştir. Bu mezar taşları şunlardır:

MŞMMT-342, MŞMMT-343, MŞMMT-344, MŞMMT-345, MŞMMT-346, MŞMMT-347, MŞMMT-348 ve MŞMMT-349.

Yüzüne bakmaya kıyamadığım, tek varlığım, dünyasına doymadan genç yaşta kaybettiğim oğlum ***** ruhuna Fâtiha (MŞMMT-342).

***** ruhuna Fâtiha (MŞMMT-343).

Sevgili babamızın ruhuna el Fâtiha (MŞMMT-344).

Çok ani ve genç yaşta ebediyete intikal eden ***** bu müstesna ve faziletli insanın ruhuna Fâtiha (MŞMMT-346).

La ilahe illallah Muhammedî Resulullah ver ruhuma bir Fâtiha, şad eylesin sizi Allah. (MŞMMT-348).

2.4.2.3. Geride Kalanlara Nasihat

Vefat edenler, geride bıraktıkları kimselere hayatlarında neleri yapmaları ya da nelerden sakınmaları gerektiği konusunda uyarıda ve nasihatte bulunmak istemektedirler. Bu nasihatler, geride kalanların aynı acıları yaşamamaları ve onların düştüğü hatalara düşmemeleri için bir uyarı niteliği taşır. Ancak, bu öğütlere uyup uymamak tamamen geride kalanların kişisel tercihinine bağlıdır.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, "Geride Kalanlara Nasihat" temasını içeren toplam 12 mensur mezar taşı tespit edilmiştir. Bu mezar taşları şunlardır: MŞMMT-350, MŞMMT-351, MŞMMT-352, MŞMMT-353, MŞMMT-354, MŞMMT-355, MŞMMT-356, MŞMMT-357, MŞMMT-358, MŞMMT-359, MŞMMT-360, MŞMMT-361 ve MŞMMT-362.

Halk arasında hüküm verdiğinizde, her halde adaletle hükmediniz Tanrı buyruğunu (MŞMMT-350).

Oğlum çalışın, kimseye muhtaç olmayın (MŞMMT-351).

Mutluluk güzel şey, laikse insan sevmesini de bilmelisin. Anlıyorsan aşktan ve hayattan (MŞMMT-352).

Kusursuz dost arasan, dostsuz kalırsın (MŞMMT-354)

2.4.2.4. Kadere/Feleğe Serzeniş

İnsanlar, ölümün bir gün kendilerine ya da sevdiklerine geleceğini bilmelerine rağmen, ölüm anı geldiğinde yaşadıkları derin acı ve üzüntü karşısında kadere serzenişte bulunmaktan kendilerini alıkoyamazlar. Ölümün kaçınılmaz olduğu bilinse de, bu durumun getirdiği hüznün, insanların zaman zaman kadere ve feleğe sitem etmelerine neden olur.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, "Kadere/Feleğe Serzeniş" temasını içeren toplam 14 mensur mezar taşı tespit edilmiştir. Bu mezar taşları şunlardır: MŞMMT-363, MŞMMT-364, MŞMMT-365, MŞMMT-366, MŞMMT-367, MŞMMT-368, MŞMMT-369, MŞMMT-370, MŞMMT-371, MŞMMT-372, MŞMMT-373, MŞMMT-374, MŞMMT-375 ve MŞMMT-376.

Canım çocuklarım; acı olan ölümün kendisi değil, sizden ayrılmak zorunda olmamdır (MŞMMT-363).

Yıkılmaz bir çınardı, ölüme yenik düştü (MŞMMT-364).

Hasret bıraktın bizi sesine, gülüşüne, o kocaman sevgi dolu kalbine. Seni hiç unutmayacağız, yüreği güzel babamız (MŞMMT-365).

Gecelerim hep karanlık, gündüzleri sensiz güneş doğmuyor annem (MŞMMT-366).

2.4.2.5. Ayet veya Ayete Atıf

İslam inancında, Kur'an-ı Kerim, tüm insanlığa gönderilmiş bir rehber olarak kabul edilir. Kur'an'ı okumak, anlamak ve ayetler ışığında hayatını sürdürmek, kişinin her türlü bela ve musibetten korunmasını sağlayacak bir yol olarak görülür. Bu inanç doğrultusunda, vefat eden kişilerin mezar taşlarına ayetler veya ayetlere atıflar kazınarak, onların ahirette sıkıntılardan korunması amaçlanır. Mezar taşlarına kazınan bu ayetler, hem ölen kişinin ruhuna bir rehber niteliği taşır hem de geride kalanların dini inançlarını ifade etme biçimidir.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, "Ayet veya Ayete Atıf" temasını içeren toplam 16 mensur mezar taşı tespit edilmiştir. Bu mezar taşları şunlardır: MŞMMT-377, MŞMMT-378, MŞMMT-379, MŞMMT-380, MŞMMT-381, MŞMMT-382, MŞMMT-383, MŞMMT-384, MŞMMT-385, MŞMMT-386, MŞMMT-387, MŞMMT-388, MŞMMT-389, MŞMMT-390, MŞMMT-391 ve MŞMMT-392.

Aya erişmek güneşe düşmez, gece gündüzü geçemez. Her biri bir yörüngede yürürler. (MŞMMT-377).

Küllü nefsin zaikatül mevt inna lillahi ve inna ileyhi raciun (MŞMMT-378).

Ey insanlar! Yazık yarına faydası olmayan bugün ki haram zevkler için ahiretini feda etme çünkü her nefis ölümü tadacak ve yaptıklarından hesaba çekilecektir (MŞMMT-379).

Euzu billahi mineşşeytanirracim ve Bismillahirrahmanirrahim, Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil aliyyul azim kader. (Ayetin Türkçe mealı; “Kovulmuş şeytanın şerrinden Allah’a sığınırım, söz ve işlerime rahman ve rahim olan Allah’ın adıyla başlarım. Güç ve kuvvet ancak yüce ve büyük olan Allah’a aittir” (MŞMMT-380).

2.4.2.6. Hadis veya Hadise Atıf

Hiz. Peygamber, insanoğluna dünya hayatının geçici olduğunu ve asıl ebedi yaşamın ahiret hayatında olduğunu sıklıkla hatırlatmış ve açıklamıştır. İnsanoğlunun karşı karşıya olduğu tek kesin gerçek ölümdür. Bu nedenle, Hiz. Peygamber’in insanlara yol gösterici olarak sunduğu ve bu fani hayat boyunca uyulması gereken kurallara "hadis" denilmektedir.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, "Hadis veya Hadise Atıf" temasını içeren tek bir mensur mezar taşı tespit edilmiştir. Bu mezar taşı: MŞMMT-393.

Bismillahirrahmanirrahim. Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resulühü. (Hadis'in Türkçe meali "Söz ve işlerime rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla başlarım. Şahitlik ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur ve yine şahitlik ederim ki Muhammed (sav) O'nun kulu ve rasûlüdür") (MŞMMT-393).

2.4.2.7. Esenlik Dileme

Dünyadan göçüp giden kişilerin ardından geride kalanların yapabileceği en değerli şey, onlar için dua etmek ve ruhlarına esenlik dilemektir. Dualar, vefat eden kişinin ahiret yolculuğunda huzur bulması için önemli bir manevi destek niteliği taşır.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, "Esenlik Dileme" temasını içeren toplam 21 mensur mezar taşı tespit edilmiştir. Bu mezar taşları şunlardır: MŞMMT-394, MŞMMT-395, MŞMMT-396, MŞMMT-397, MŞMMT-398, MŞMMT-399, MŞMMT-400, MŞMMT-401, MŞMMT-402, MŞMMT-403, MŞMMT-404, MŞMMT-405, MŞMMT-406, MŞMMT-407, MŞMMT-408, MŞMMT-409, MŞMMT-410, MŞMMT-411, MŞMMT-412, MŞMMT-413 ve MŞMMT-414.

Yeşil gözlüm, sen annemiz değil meleğimizdin. Ey güzel insan, fedakâr annemiz seni seviyoruz ve özlüyoruz. Huzur içinde yat. Gönlün gibi toprağın bol, mekânın cennet olsun (MŞMMT-394).

Ruhu şad olsun (MŞMMT-396).

Biz evlatların olarak senden razıyız, Allah'ta senden razı olsun babam. Kabrin nur, mekânın cennet olsun (MŞMMT-400).

Gönlün gibi toprağın bol, mekânın cennet olsun. (MŞMMT-401).

2.4.2.8. Yapılan Mesleği Konu Alan Mezar Taşı Yazıları

Geçmişten günümüze, bir kişinin yaşamı boyunca icra ettiği mesleğin mezar taşına işlenmesi, o kişi hakkında tarihsel bir belge niteliği taşımaktadır. Bu uygulama, vefat eden kişinin mesleğinin unutulmamasını ve hayattayken insanlığa hangi meslekle hizmet

ettiğinin gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlama amacı taşır. Mezar taşı yaptıranlar, bu amacı gerçekleştirmek için ya mesleğin sembolünü mezar taşına işlemiş ya da doğrudan mesleğin adını yazarak bu kişiyi öyle hatırlanır kılmayı tercih etmişlerdir.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, "Meslek Konulu Mezar Taşı Yazıları" temasını içeren toplam 16 mensur mezar taşı tespit edilmiştir. Bu mezar taşları şunlardır:

MŞMMT-415, MŞMMT-416, MŞMMT-417, MŞMMT-418, MŞMMT-419, MŞMMT-420, MŞMMT-421, MŞMMT-422, MŞMMT-423, MŞMMT-424, MŞMMT-425, MŞMMT-426, MŞMMT-427, MŞMMT-428, MŞMMT-429 ve MŞMMT-491.

S***** L***** s***** merhum ***** (MŞMMT-415).

E***** A***** ***** ***** (MŞMMT-416).

P.T.T. E***** Ş***** ***** ***** (MŞMMT-417).

2.4.2.9. Memleketi Belirten Mezar Taşı Yazıları

Mezar taşı yazılarında sıklıkla karşılaşılan bir diğer mensur yazı örneği, merhumun memleketinin belirtildiği yazılardır. Bazı insanlar gurbette, memleketlerinden uzakta defnedildiği için, aslen nereli olduklarının bilinmesi ve hatırlanması istenmiştir. Bu nedenle, memleket bilgisi mezar taşlarına işlenmiş ve bu konu mezar taşlarına sıklıkla yansıtılmıştır.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, "Memleketi Belirten Mezar Taşı Yazıları" temasını içeren toplam 13 mensur mezar taşı tespit edilmiştir. Bu mezar taşları şunlardır:

MŞMMT-430, MŞMMT-431, MŞMMT-432, MŞMMT-433, MŞMMT-434, MŞMMT-435, MŞMMT-436, MŞMMT-437, MŞMMT-438, MŞMMT-439, MŞMMT-440, MŞMMT-441 ve MŞMMT-442.

E***** A***** İ***** ***** ***** (MŞMMT-430).

Ş***** Y***** K***** ***** ***** (MŞMMT-431).

K***** ***** ***** (MŞMMT-432).

2.4.2.10. Ömrün/Dünyanın Geçiciliği

İnsanoğlu, yaşadığı hayatın bir gün sona ereceğini ve sevdiklerinin geride kalacağını bilse de bu gerçeği idrak etmek çoğu zaman zordur. Hayatın geçici olduğu ve bu dünyadaki her şeyin zamanı geldiğinde yok olacağı, insanlık tarihi boyunca farkına varılan bir gerçektir. Bu nedenle, ömrün ve dünyanın faniliği, mezar taşı yazılarında sıklıkla işlenen konulardan biri olmuştur.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, "Ömrün/Dünyanın Geçiciliği" temasını içeren toplam 16 mensur mezar taşı tespit edilmiştir. Bu mezar taşları şunlardır:

MŞMMT-443, MŞMMT-444, MŞMMT-445, MŞMMT-446, MŞMMT-447, MŞMMT-448, MŞMMT-449, MŞMMT-450, MŞMMT-451, MŞMMT-452, MŞMMT-453, MŞMMT-454, MŞMMT-455, MŞMMT-456, MŞMMT-457 ve MŞMMT-458.

Canım annem senin gibi bir eş, bir anne bir daha bu dünyaya gelmez. Yerin asla dolmaz, daima kalbimizdesin (MŞMMT-443).

Anılarla yaşayıp, sevgini yaşatacağız (MŞMMT-444).

Biz yaşadıkça sen de kalbimizde yaşayacaksın. Sultanın ve kuşların seni hiç unutmayacak (MŞMMT-445).

2.4.2.11. Diğerleri

Mezar taşı yazıları incelenirken, belirli temalar etrafında toplanan yazılar aynı başlık altında sınıflandırılmıştır. Ancak, herhangi bir başlıkla doğrudan ilişkilendirilemeyen mezar taşı yazıları ise "Diğerleri" başlığı altında toplanmıştır. Bu yazılar, tematik olarak diğerlerinden farklı olsalar da mezar taşlarında yer alan önemli ifadeler olarak dikkat çekmektedir.

Bu çalışma kapsamında incelenen mezar taşı yazılarında, "Diğerleri" başlığı altında sınıflandırılan toplam 41 mensur mezar taşı tespit edilmiştir. Bu mezar taşları şunlardır: MŞMMT-459, MŞMMT-460, MŞMMT-461, MŞMMT-462, MŞMMT-463, MŞMMT-464, MŞMMT-465, MŞMMT-466, MŞMMT-467, MŞMMT-468, MŞMMT-469, MŞMMT-470, MŞMMT-471, MŞMMT-472, MŞMMT-473, MŞMMT-474, MŞMMT-475, MŞMMT-476, MŞMMT-477, MŞMMT-478, MŞMMT-479, MŞMMT-480, MŞMMT-481, MŞMMT-482, MŞMMT-493, MŞMMT-484, MŞMMT-485, MŞMMT-

486, MŞMMT-487, MŞMMT-488, MŞMMT-489, MŞMMT-490, MŞMMT-492, MŞMMT-493, MŞMMT-494, MŞMMT-495, MŞMMT-496, MŞMMT-497, MŞMMT-498, MŞMMT-499 ve MŞMMT-500.

Çok evlat doğurmakla Hayrunnisa Sitayışine mazhar olan M***** k***** ***** E***** k***** ***** (MŞMMT-459).

Ölesiye sevmeyi ve sevimyi annem, babam, ailemde gördüm. Ben de oğullarımı öyle sevdim, öyle sevildim gurur duydum. Eminim onlar da bu sevgi zincirini çocuklarıyla devam ettirecekler (MŞMMT-460).

Biz üreticiler bugün, bu meydanda açıkça ilan ediyoruz ki; Demokratik halk kooperatiflerinde örgütlenerek, baskıya, sömürüye, işsizliğe ve pahalılığa karşı, yılmadan, usanmadan, bıkmadan sonuna kadar mücadele edeceğimize emekçi namusumuz üzerine ant içeriz (MŞMMT-461).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SONUÇ

Bu tez çalışması, Mersin Şehir Mezarlığı'nda bulunan mezar taşlarının halk bilimi perspektifinden incelenmesine odaklanmış ve bu taşların bir toplumun kültürel belleği, estetik anlayışı ve inanç sistemini yansıtan önemli belgeler olduğu sonucuna varmıştır. Mezar taşları, sadece bir anıt değil, aynı zamanda toplumların tarih boyunca biriktirdikleri değerlerin, inançların ve sanatsal geleneklerin somut birer yansımasıdır. Özellikle Mersin gibi farklı kültür ve dinlerin bir arada var olduğu bir şehirde, mezar taşları bu çeşitliliği ve zenginliği gözler önüne seren en güçlü sembollerden biridir. Mezar taşı geleneği, bu yönüyle bir toplumun kültürel kimliğini ve tarihsel hafızasını koruyan önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Mezar taşı geleneği, insanlık tarihinin çok eski dönemlerine kadar uzanmakta olup, toplulukların inançları, değerleri ve sanat anlayışlarının bir yansıması olarak halk bilimi açısından büyük önem taşır. Mezar taşları, sadece birer fiziksel yapı değil, aynı zamanda ölen kişilerin toplumsal statüsünü, inançlarını ve geride bıraktıkları mirası sembolize eden kültürel belgeler olarak değerlendirilir. Bu çalışmada da Mersin Şehir Mezarlığı'ndaki mezar taşları üzerinden bu geleneğin kültürel ve sanatsal açıdan ne kadar derin olduğu gözler önüne serilmiştir.

Çalışma boyunca elde edilen bulgular, mezar taşlarının yalnızca dini semboller ve ifadeler içermediğini, aynı zamanda ömrün geçiciliği, kader ve ölüm karşısındaki insanın çaresizliği gibi halk edebiyatında sıkça işlenen temaları da içerdiğini göstermiştir. Bu bağlamda, mezar taşlarının Türk halk şiirinin ve edebi sanatlarının birer uzantısı olarak değerlendirilmesi mümkündür. Bununla birlikte, Cumhuriyet dönemine geçiş sürecinde mezar taşı yazıtlarında önemli bir dönüşüm olduğu tespit edilmiştir. Bu döneme ait mezar taşları hem estetik hem de içerik açısından farklılık göstermekte olup, Osmanlı dönemi taş işçiliğinden Cumhuriyet'in modernist anlayışına geçişin izlerini taşımaktadır. Özellikle Latin harflerinin kullanılmaya başlanmasıyla, mezar taşlarında yeni yazı biçimlerinin ve sadeleşmiş motiflerin yer aldığı görülmüştür. Bu dönüşüm, mezar taşı geleneğinin zamanla toplumsal ve kültürel değişimlere nasıl uyum sağladığını gösteren somut bir örnek teşkil etmektedir.

Çalışma sırasında karşılaşılan bir diğer önemli bulgu, mezar taşı yazılarının ve süslemelerinin estetik açıdan büyük bir sanatsal değere sahip olduğudur. Özellikle Osmanlı dönemine ait mezar taşlarında yer alan çiçek motifleri, rumi desenler ve kaligrafik yazılar, bu taşların yalnızca bir mezar işareti değil, aynı zamanda sanat eserleri

olarak görülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Cumhuriyet dönemine geçişle birlikte bu sanatsal üslupta bir sadeleşme gözlemlenmiş, ancak taşların estetik değerleri korunmuştur. Mezar taşı geleneği, farklı dönemlerin estetik anlayışlarını ve toplumsal değişimlerini yansıtarak kültürel sürekliliğin bir ifadesi olarak önemli bir rol oynamaktadır.

Mezar taşları, halk sanatı ve edebiyatı açısından da büyük bir öneme sahiptir. Mersin Şehir Mezarlığı'nda yer alan mezar taşları, Osmanlı taş işçiliğinin zarif örneklerini sunmakta ve aynı zamanda dönemin estetik anlayışını yansıtmaktadır. Cumhuriyet dönemine geçişle birlikte ise bu taşlar, modernleşen toplumun yansıması olarak daha sade ve işlevsel biçimlerde karşımıza çıkmaktadır. Taş ustalarının becerileri, mezar taşları aracılığıyla somutlaşmış, halkın ölüm ve ölümsüzlük karşısındaki düşüncelerini edebi ve sanatsal bir üslupla ifade etmelerine olanak tanımıştır. Bu taşlar, hem birer anıttır hem de halkın inançlarını, üzüntülerini ve kader algılarını sanatsal yollarla dışa vurdukları önemli eserlerdir.

Bu çalışma, Mersin Şehir Mezarlığı'ndaki mezar taşlarının halk bilimi açısından değerlendirilerek, kültürel mirasın korunması ve belgelenmesi noktasında önemli katkılar sunmuştur. Mezar taşları, bir toplumun geçmişine, inançlarına ve estetik anlayışına ışık tutan, somut olmayan kültürel mirasın önemli bir parçasıdır. Mezar taşı geleneği, toplumun kolektif hafızasını yaşatan, geçmişle gelecek arasında köprü kuran ve toplumsal değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasına aracılık eden bir unsur olarak değerlendirilmelidir. Bu sebeple, bu kültürel değerlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması büyük bir önem taşımaktadır. Çalışmanın bulguları, mezar taşlarının yalnızca bireylerin anısını değil, aynı zamanda toplumun kolektif hafızasını da temsil ettiğini ortaya koymaktadır.

Gelecek araştırmalarda, mezar taşlarının korunması ve dijital ortamda arşivlenmesi için yerel yönetimler ve kültürel miras kurumları arasında iş birliği yapılması önerilmektedir. Dijitalleştirme çalışmaları, mezar taşlarının ve üzerlerindeki yazıların kalıcı olarak korunmasına olanak tanıyacak ve ileride yapılacak çalışmalar için değerli bir kaynak sağlayacaktır. Ayrıca, mezar taşlarının disiplinler arası bir yaklaşımla incelenmesi, bu taşların sanat tarihi, sosyoloji ve antropoloji gibi farklı disiplinler açısından daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine olanak tanıyacaktır.

Türkiye genelindeki farklı bölgelerde yer alan mezarlıklarda yapılacak çalışmalar, mezar taşı geleneğinin bölgesel farklılıklarını ve zenginliklerini daha iyi anlamamıza katkı sunacaktır. Mersin Şehir Mezarlığı'ndaki çalışmada elde edilen bulgular, Türk

mezar taşı geleneğinin incelenmesi için önemli veriler sunmakla birlikte, bu alanın daha geniş bir perspektifle ele alınması gerektiğini ortaya koymuştur.

Sonuç olarak, Mersin Şehir Mezarlığı'nda yapılan bu çalışma, mezar taşlarının kültürel, sanatsal ve edebi açıdan büyük bir değer taşıdığını göstermiştir. Bu değerlerin korunması, mezar taşları üzerinde yürütülecek disiplinler arası araştırmaların teşvik edilmesi ve bu önemli mirasın gelecek nesillere aktarılması, Türk kültürel mirasının sürdürülebilirliği açısından kritik bir öneme sahiptir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, K. (1995). *Türk edebiyatında şiir teorisi* (s. 78-92; s. 115-128). İletişim Yayınları.
- Akyüz, K. (2020). *Türk edebiyatında ölçü ve ahenk* (s. 34). Bilge Kültür Sanat.
- Aslanapa, O. (1986). *Osmanlı devri mimarisi* (s. 32). İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Baş, N. (2019). *Mersin’de din ve inanç: Farklı toplumların birarada yaşamı* (s. 11). Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Başkan, S. (1993). Eski Türklerde mezar taşı. *Théma Larousse* VI, 236. Milliyet Yayınları.
- Baykara, T. (1993). Asya Türk kültürünün bir unsuru olarak mezar taşları. *Vakıflar Haftası Kitabı* (s. 127-131). Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Baytaş, G. (2019). Latin harfli mezar taşları üzerine halk bilimsel bir inceleme: Karaman merkez örneği (s. 7-20). Karaman.
- Berker, Ç. (2018). Mersin’de ağıt söyleme geleneği ve Mersin ağıt örnekleri (s. 32-34). Mersin.
- Berkli, Y. (2007). Erzurum ve Erzincan çevresinde görülen koyun, koç ve at biçimli mezar taşları ve sanat tarihindeki yeri (s. 45-49). Erzurum.
- Bozlak, A. (2008). Tarsus’un (Mersin) beşerî ve ekonomik coğrafya özellikleri [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Cezar, M. (1977). *Anadolu öncesi Türklerde şehir ve mimarlık* (s. 240). Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Çal, H. (2015). Türklerde mezar-mezar taşları. *Aile Yazıları* (s. 295-332). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Yayını.
- Çıplak, M. N. (1968). *İçel tarihi* (s. 24). Mersin Yenişehir Belediyesi.
- Çobanoğlu, A. V. (1993). Selçuklu mezar anıtları. *Théma Larousse* VI, 248. Milliyet Yayınları.
- Derman, U. (2008). *Osmanlı hat sanatı ve mezar taşları* (s. 24). Kubbealtı Neşriyatı.
- Doğan, G. (1998). *Alevilikte ön bilgiler ve cem zâkirlik* (1. cilt, s. 21). Cem Yayınları.
- Doğanay, H. (2013). *Türkiye coğrafyası* (s. 548). Gazi Kitabevi.
- Eldem, E. (2005). *İstanbul’da ölüm: Osmanlı İslam kültüründe ölüm ve ritüelleri* (s. 234). Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi Yayınları.
- Eken, G., Bozdoğan, M., & Kılıç, D. (2006). *Türkiye’nin önemli doğa alanları* (s. 718). Doğa Derneği Yayınları.
- Ergun, P. N. (2006). *Türk kültüründe bengü taşlar* (s. 16). Türk Tarih Kurumu Yayınları.

- Gökbel, E. (2012). *Mersin'in ekonomik ve sosyal yapısı* (s. 66). Mersin Üniversitesi Yayınları.
- Goetz, P. W. (1988). *Ana Britannica: Genel kültür ansiklopedisi* (s. 459). Kapı Yayınları.
- Hasol, D. (1995). *Ansiklopedik mimarlık sözlüğü* (s. 328). Güven Matbaası.
- Haseki, M. (1977). Plastik açıdan Türk mezar taşları (s. 25). Devlet Güzel Sanatlar Akademisi.
- Huntington, S. L. (1985). *The art of ancient India: Buddhist Hindu Jain* (s. 23). Weatherhill.
- İşcan, M. (2019). Mardin ili Artuklu ilçesindeki Süryanilerde ölü gömme gelenekleri ve tarihi mezar taşlarından örnekler (s. 17). Van.
- Karacadağ, D. (1994). Bursa'da 14-15. yüzyıl mezar taşları (s. 5). Güven Matbaası.
- Karamağaralı, B. (1972). *Ahlat mezar taşları* (s. 35-39). Güven Matbaası.
- Karadoğan, Ş. (1997). *Toroslar ve Türkiye dağları* (s. 143). İletişim Yayınları.
- Kafesoğlu, İ. (2008). *Türk milli kültürü* (s. 437). Ötüken Neşriyat.
- Kaya, M. (1994). *Türk edebiyatında nazım şekilleri* (s. 250-300). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kaplan, M. (1997). *Halk edebiyatında nazım biçimleri* (s. 101-115). Dergâh Yayınları.
- Kaplan, M. (2015). *Türk halk şiiri nazım şekilleri* (s. 78). Dergâh Yayınları.
- Kudret, C. (1980). *Türk edebiyatında nazım* (s. 73). İnkılâp Kitabevi.
- Mellaart, J. (1950). *Yumuktepe kazıları* (s. 3). Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Mülayim, S. (1993). Balbalların anlamı. *Théma Larousse VI*, 195. Milliyet Yayınları.
- Oğuz, A. (2010). *Akdeniz iklimi ve Türkiye'nin kıyı bölgeleri* (s. 217). TEMA Vakfı Yayınları.
- Ölmez, M. (2005). Orta Asya Türk kültüründe balballar (s. 45). Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Özaydın, A. (2001). Karahanlılar. *TDV İslâm Ansiklopedisi XXIV*, 404-412. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Pala, İ. (2020). *Ansiklopedik divan şiiri antolojisi*. Kapı Yayınları.
- Roux, J.-P. (2009). *Türklerin tarihi* (s. 376). Kabalcı Yayınları.
- Sağiroğlu Arslan, A. (2017). Taşlar konuşur: Türk mezar taşlarının biçim dili. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(3), 1923-1937.
- Sözen, M. (1992). *Türk mimarisinin gelişimi ve Mimar Sinan* (s. 567-573). İş Bankası Kültür Yayınları.

- Ulutaş, S. (2012). Tarsus kazasının sosyo-ekonomik yapısı [Yayımlanmamış doktora tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Yazar, T. (1998). Çadır-bark-türbe geçmişten günümüze mezarlık kültürü ve insan hayatına etkileri sempozyumu bildiri kitabı içinde (s. 418-431). Geçmişten Günümüze Mezarlık Kültürü ve İnsan Hayatına Etkileri Sempozyumu, İstanbul.
- Yıldıran Sarıkaya, M. (2004). *Türk-İslam edebiyatında Hz. Ali* (s. 446). Anadolu Yayıncılık.
- Yurt Ansiklopedisi. (1983). 5. cilt, 3625-3636. Anadolu Yayıncılık.

İnternet Kaynakları:

Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. (n.d.). İrsal-i mesel. *İslam Ansiklopedisi*.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/irsal-i-mesel>

Erişim tarihi: 15 Haziran 2024

Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. (n.d.). Tezat. *İslam Ansiklopedisi*.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/tezat--edebiyat>

Erişim tarihi: 10 Temmuz 2024

Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. (n.d.). Teşhis. *İslam Ansiklopedisi*.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/teshis#2-turk-edebiyati>

Erişim tarihi: 18 Ağustos 2024

Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. (n.d.). C 40 - S 013224.
<https://cdn2.islamansiklopedisi.org.tr/dosya/40/C40013224.pdf>

Erişim tarihi: 12 Haziran 2024

Dergipark. (2023). *Makale dosyası*.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3416372>

Erişim tarihi: 14 Ağustos 2024

Türk Dil Kurumu. (n.d.). *Sözlük*.
<https://sozluk.gov.tr/>

Erişim tarihi: 10 Temmuz 2024

HaritaTR. (n.d.). *Mersin mezarlıkları haritası*.
<https://www.haritatr.com/mersin/mezarliklari/32/1.html>

Erişim tarihi: 17 Ağustos 2024

Vikipedi. (2023). Mersin Şehir Mezarlığı. *Wikipedia*.
https://tr.wikipedia.org/wiki/Mersin_%C5%9Eehir_Mezar%C4%B1%C4%9F%C4%B1

Erişim tarihi: 9 Temmuz 2024

Vikipedi. (2023). Toroslar, Mersin. *Wikipedia*.

[https://tr.wikipedia.org/wiki/Toroslar, Mersin](https://tr.wikipedia.org/wiki/Toroslar,_Mersin)

Erişim tarihi: 11 Haziran 2024

Türkiye İstatistik Kurumu. (n.d.). *TÜİK resmi web sitesi*.

www.tuik.gov.tr

Erişim tarihi: 5 Ağustos 202

EKLER

EK.1. Tez Etik İzin İstek Formu

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZNİ / ETİK KURULU İZNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	Ennur ÖZTÜRK
ÖĞRENCİ NO	2022012006
TEL. NO.	
E - MAİL ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	Türk Halk Edebiyatı
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	Tez aşaması
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP- YAPILMADIĞI	2023 / 2024 - GÜZ / BAHAR DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	Halk bilimsel açıdan Mersin mezar taşlarının incelenmesini konu almaktadır.
TEZİN AMACI	Araştırmanın amacını; Türk-İslam kültürünün içerisinde bulunan ve önemli bir yapıya sahip olan mezarlıkların, Mersin iliyle sınırlandırarak incelenmesi teşkil etmektedir. Bu bağlamda Mersin Şehir Mezarlığı'ndaki mezarların halk bilimsel unsurlarını tespit etmek için araştırma, inceleme, sınıflandırma ve değerlendirme çalışmaları yapılarak elde edilen kaynakları derleyip folklorik olarak daha geniş bir bakış açısıyla tanımak çalışmanın başlıca hedefidir.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Araştırmanın amacını; Türk-İslam kültürünün içerisinde bulunan ve önemli bir yapıya sahip olan mezarlıkların, Mersin iliyle sınırlandırarak incelenmesi teşkil etmektedir. Bu bağlamda Mersin Şehir Mezarlığı'ndaki mezarların halk bilimsel unsurlarını tespit etmek için araştırma, inceleme, sınıflandırma ve değerlendirme çalışmaları yapılarak elde edilen kaynakları derleyip folklorik olarak daha geniş bir bakış açısıyla tanımak çalışmanın başlıca hedefidir.
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	Mersin Şehir Mezarlığı
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI- ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	Mezarlıklar Dairesi Başkanlığı-Mersin-Akdeniz
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	Mersin Toroslar Mezarlığı'ndaki mezar taşları gezilip, fotoğrafı çekilecektir. Tez içerisinde yazılı ve görsel olarak kullanılacaktır.

UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇELERİN UYGULANACAĞI						
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, ... V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1) (.....) Sayfa Ölçeği. 2) (.....) Sayfa Anketi. 3) (.....) Sayfa Formları. 4) (.....) Sayfa					
ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: Ennur ÖZTÜRK		ÖĞRENCİNİN İMZASI: Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır. TARİH: 23 / 05/ 2024				
TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU						
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.						
2. Anılan konu Türk Dili ve Edebiyatı faaliyet alanı içerisine girmektedir.						
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	ANA BİLİM DALI BAŞKANININ ONAYI	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI			
Adı - Soyadı: Begüm KURT	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı: Sevin ARSLAN	Adı - Soyadı: Murat KOÇ			
Unvanı: Doç. Dr.	Unvanı:	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.			
İmzası: Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır.	İmzası:	İmzası: Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır.	İmzası: Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır.			
23.05.2024	 / / 20....	24.05.2024	23.05.2024			
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER						
Adı - Soyadı: Şehnaz ŞAHİNKARABAŞ	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Şirvan KALSIN	Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Mustafa Tevfik ODMAN	Adı - Soyadı: Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU	Adı - Soyadı: Jülide İNÖZÜ
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.
İmzası : Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır.	İmzası : Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır.	İmzası : Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır.	İmzası : Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır.	İmzası : Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır.	İmzası : Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır.	İmzası : Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır.
23 / 05/ 2024	23.05.2024	23.05.2024	23 / 05 / 2024	23.05.2024	23 / 05/ 2024	23 /05/ 2024
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE		Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, / / 20..... - / / 20..... tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli izin verilmesi taraflarımızca uygundur.				
OY ÇOKLUĞU İLE						
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.						

EK.2. Tez Etik Kurul İzin Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.04.04-2400004223
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu Kararı Alınması Hk.

24.05.2024

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: Rektörlük Makamının 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazısı.

İlgi tarihli yazı kapsamında Türk Dili ve Edebiyatı Tezli Yüksek Lisans Programında tez aşamasında kayıtlı Ennur ÖZTÜRK isimli öğrenciye ait tez evraklarının "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayı" alınmak üzere Ek'te sunulmuş olduğunu arz ederim.

Prof. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek : Öğrenciye Ait Dosya.

EK.3. Tez Etik Kurul Onay Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2400004596
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzni Hk.

06.06.2024

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

- İlgi : a) 31.05.2024 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2400004417 sayılı yazınız.
b) 31.05.2024 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2400004405 sayılı yazınız.
c) 30.05.2024 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2400004372 sayılı yazınız.
ç) 30.05.2024 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2400004367 sayılı yazınız.
d) 30.05.2024 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2400004359 sayılı yazınız.
e) 29.05.2024 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2400004314 sayılı yazınız.
f) 24.05.2024 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2400004223 sayılı yazınız.
g) 21.05.2024 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2400004144 sayılı yazınız.

İlgi yazılarda söz konusu edilen Görkem ADIYEKE, Dilek KAVI, Hacer MODUK, Ennur ÖZTÜRK, Merve KOÇAK, Fadim Dila TÜREMEN, Mehmet Çağrı YILDIRIM, Hatice ŞAHBAZ KANAK, Muhammed Nur SUNA, Muhammet Berkay BOZKURT, Nurcan BAL, Özlem ÖZÜ, Sebahat AKDEMİR ÜNDAĞ, Emine Nur AS isimli öğrencilerimize ait tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör

EK.4. Çağ Üniversitesi Fotoğraf Çekimi İzin Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-044-2400004608
Konu : Ennur ÖZTÜRK'ün Tez Anket İzni
Hk.

07.06.2024

DAĞITIM YERLERİNE

Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı tezli yüksek lisans programında kayıtlı Ennur ÖZTÜRK isimli öğrencinin "Halk bilimsel açıdan Mersin mezar taşlarının incelenmesi" başlıklı tezi Doç. Dr. Begüm KURT'un danışmanlığında yürütülmektedir. Adı geçen öğrenci çalışmasında, Belediyenize bağlı Toroslar Şehir Mezarlığındaki mezar taşlarının fotoğraflarını çekmeyi planlamaktadır. Üniversitemiz Etik Kurulunda yer alan üyelerin onayları alınmış olup, izin verilmesi hususunu bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör

Ek : Anket dosyası.

Dağıtım:

Gereği:

T.C.Mersin Akdeniz Belediyesi Başkanlığına

T.C.Mersin Toroslar Belediyesi Başkanlığına

Bilgi:

T.C.Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığına

T.C.Mersin Valiliğine

EK.5. Mersin Büyükşehir Belediyesi Tez Fotoğraf Çekimi Onay Yazısı

T.C.
MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Mezarlıklar Dairesi Başkanlığı

Sayı : E-93193668-770-836882
Konu : İzin Talebi

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) 19.07.2024 tarihli dilekçeniz.
b) Çağ Üniversitesi Rektörlüğünün 07.06.2024 tarih ve 2400004608 sayılı yazısı.

İlgi (a) tarihli dilekçede, Çağ Üniversitesi Rektörlüğünün ilgi (b) yazısında da belirtildiği üzere, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Tezli Yüksek Lisans Programında kayıtlı Ennur ÖZTÜRK' e, "Halk Bilimsel Açıdan Mersin Mezar Taşlarının İncelenmesi" başlıklı tez çalışmasına istinaden mezar taşlarının fotoğraflarını çekmek için izin talep edilmektedir.

Mezarlıklar Dairesi Başkanlığı, Mezarlıklar Cenaze ve Defin Hizmetleri Şube Müdürlüğünce dilekçe değerlendirilmiş olup, Akbelen Şehir Mezarlığında fotoğraf çekilmesi için gerekli izinler verilmiştir.

Bilgilerinize sunulur

Ali Rıza ÖZDEMİR
Büyükşehir Belediye Başkanı a.
Genel Sekreter Yardımcısı

Ekler :
1 - Dilekçe (1 Sayfa)
2 - İlgi (b) yazı (1 Sayfa)

Dağıtım:
Çağ Üniversitesi Rektörlüğü

EK.6. Mersin Şehir Mezarlığı Mezar Taşı Yazıları

MŞMMT-1

Adın tatlı bir ezgidir dilimizde.
Sensizlik çok zor.
Kimse anlamaz halimizden,
Seni kimse silemez kalbimizden.
Buluştursun bizi,
Dilerim yüce Rabbimizden.

MŞMMT-2

Ey delikanlı kardeşim,
Sen gönüllerde nur selisin.
Öyle yücesin ki cümle âlemde,
Sen hiç ölmedin, ölmeyeceksin.
Tanrım senin yanında, seninle olsun.
El Fatihalarımızla ruhun şad olsun.

MŞMMT-3

Ben bir masumum, kıydılar bana.
Allah sabır versin anne babama.
Gelen geçen Fatiha eylesin
Bu toprakta yatana.

MŞMMT-4

Mal vardı, mal Allah'ındı,
Vaatlerle elimden alındı.
Sömürüldüm sömürüleceğim kadar,
Canım dediğim insanlar nihayet canımdan ettiler.
Sevgimi verdim, bağrıma bastım,
Yine de değer bilmediler.
Ben havale ettim Allah'a,
O alsın onlardan ahımı.
Beni gerçekten seven
Dostlarım sağ olsun.

MŞMMT-5

Lütfeyle sevdiğim, ihsanın boldur.
 Gelmişim kapına, döndürme geri.
 İkilik perdesini aradan kaldır,
 Gelmişim kapına, döndürme geri.

Bir dilek diledim, verirsen eğer,
 Dünyaya aldanmak boş imiş meğer.
 Bir gönül hoş etmek dünyaya değer,
 Gelmişim kapına, döndürme geri.

***** bağlanmıştı sana ezelden,
 Ne olur muradını versen tez elden.
 Yalvarır, alnımı kaldırmam yerden,
 Gelmişim kapına, döndürme geri.

MŞMMT-6

Hacce Meryem kürk oldu hakka rahleti.
 Ruhunu şad-u mesrur eyle, Kur'an hürmeti.

MŞMMT-7

Sebep oldu bu dert bana,
 İsyanım yok Allah'ıma.
 İyi bakın eşim ve çocuklarıma,
 Canım ailem, Allah sabır versin.

MŞMMT-8

Dünyaya geldin,
 Hayaller kurdun, ulaşamadın.
 Gençliğine doyamadın.
 Ölüm var insana,
 Kesilmez yolu.
 Azrail güçlüdür,
 Bükülmez kolu.
 Yağmurun ardından,

Yağdırır dolu.
 Cennetine aldığıın,
 Kullarından eyle,
 Bahçende kokladığın
 Güllerinden eyle ya Rabbim.

MŞMMT-9

Sen çok merhametliydin,
 Bizi incitmedin.
 Allah da sana merhamet etsin,
 İncitmesin.
 Sana doyamadan gittin,
 Allah seni daha çok sevdi.

MŞMMT-10

Ya Rab! ***** rahmet eyle,
 Yarlığa onu, nail-i cennet eyle.
 Acz ile huzuruna arz olundu,
 Dergâhına kabul kıl izzetiyle.

MŞMMT-11

Bir gün geldi, kader ağını ördü.
 ** * **** seni aldı götürdü.
 Hayat bizleri de o gün bitirdi.
 Dünya güzeli, benim canım oğlum.
 Dileğim cennet mekânın olur.
 Bütün melekler sana arkadaş olur.
 Varsa ki günahın, hep benim olur.
 Hakkım helal olsun, benim can oğlum.
 Dur yolcu, bir Fâtiha oku oğlum *****.
 Allah böyle bir acıyı vermesin sana.
 Bizlerden bir rahmet, senden olana.
 Duanızı eksik etmeyin oğlum *****.

MŞMMT-12

Bu dünyadan etti rihlet.
 Gelen durmaz, göçer elbet.
 Hüda nasip ede cennet,
 Kıl şefaata ya Muhammed.

MŞMMT-13

Ben bu dünyadan göçer giderim,
 Eşime, aileme, dostlarıma veda ederim.
 Hazreti Peygamber'den ve Hatice'den, Fatıma'dan şefaata dilerim.

MŞMMT-14

Gölgesi yeryüzünde avare insan,
 İbret al kardeş, şurada yatanlardan.
 Uyan gafletten uyan,
 Bir Fâtiha ile burada yatanları an.

MŞMMT-15

Bu mezar önünden geçme kaygısız,
 Ömrünün sonu ölümdür er geç.
 Fâtiha oku da, bir selam ver geç.

MŞMMT-16

Değil yalnız evine, o herkese pederdi.
 Her yoksula yardımcı, her zayıfa siperdi.
 Hoşnut idi fahriden, fukarayı sabirin.
 Mescidine duacı, Sülehay-i Âbidin.
 Huyu temiz, alını ak, kalbi gibi nurani.
 Fâtiha'ya layıktır **** *.

MŞMMT-17

Aç gözünü zahir, dikkat edip bak.
 Düşün, aç gözlüdür bu kara toprak.
 İbret al, varlığın sonu ademdir.
 Düşüp çürüyecek her yeşil yaprak.

Seni de vurmada ecelin oku,
 Nasibin olmadan toprak ve uyku.
 Bu mezarda yatan **** *
 Ruhuna sen de bir Fâtiha oku.

MŞMMT-18

Bende gezdim
 Şu cihanda sen gibi.
 Oku lütfen bir Fâtiha,
 Sen de olursun ben gibi.

MŞMMT-19

Ey insanoğlu, gel,
 Bir Fâtiha oku.
 Bugün bana, yarın sana.

MŞMMT-20

Bu dünyada bir gün ölürsem,
 Dostlarım! Siz selametle kalın.
 Dünyaya güzel bir eser bıraktıysam,
 Beni yoklukta, darlıkta da hatırlayın.
 Yaşamak için gönlüm yaralı,
 Dört bir yanımlı haksızlıkla, zulümle sarılı.
 Ne etsem, eylesem bilmem,
 Sabrımın sınırı Mevla'da saklı.

MŞMMT-21

Gider olduk dostumuza,
 Eremedik koşulumuza.
 Namaz için üstümüze,
 Duranlara selam olsun.

Âşık olur Hakk'ı seve,
 Hak derdine kıla deva.

Bizim için hayır dua,
Kılanlara selam olsun.

MŞMMT-22

Benim için ağlama,
Hakkını helal et.
Üzülmeye değmez,
Yalan dünya size kalsın.

MŞMMT-23

Ey yolcu!
Okudum yıllarca, oldum doktor.
Boş geçme, bir dua oku.
Burada bir genç yatıyor, 29 yaşında,
Hayatın baharında.
Doyamadım dünyama, yuvama, yavruma.
Ecel çıktı karşıma Almanya'da.
Bilseniz ne güzel hayaller kurdum,
Gözümde tüterken eşim ve oğlum.
Tüm sevdiklerimi, annemle kardeşlerimi
Mateme boğdum.

MŞMMT-24

Bu dünyadan gider oldum,
Kalanlara selam olsun.
Ruhum için bir Fâtiha,
Okuyana selam olsun.

Ecel büktü belimi,
Söyletmedi dilimi.
Hasta iken halimi,
Soranlara selam olsun.

MŞMMT-25

Ey insanoğlu,

Gururlanıp bende senin gibi,
Gezerdim bu toprağın üstünde.
Şimdi toprak oldum,
Otlar bitti üstümde.
Bir Fâtiha oku, düşürme dilinden,
Senin de bir gün benim gibi
Otlar biter üstünde.

MŞMMT-26

Bir zamanlar,
Ben de sen gibiydim,
Sen de benim gibi olacaksın.
Okuduğun Fâtiha'yı
Gelip burada bulacaksın.

MŞMMT-27

Ömrümüzün sonu ölümdür er geç.
Bir Fâtiha oku da selam ver geç.

MŞMMT-28

Gençliğime doyamadan,
Yattım yerime.
Fâtiha okumadan,
Geçmeyin kabrime.

MŞMMT-29

Ey yolcu!
Ben de senin gibiydim,
Sen de benim gibi olacaksın.
Okuduğun Fâtiha'nın sevabını
Sen de bu toprakta bulacaksın.

MŞMMT-30

Bu dünyadan gider olduk,
Kalanlara selam olsun.

Bizim için hayır dua
Kılanlara selam olsun.

Ecel büke belimizi,
Söyletmeye dilimizi.
Hasta iken halimizi,
Soranlara selam olsun.

MŞMMT-31

Ey yolcu!
Boş geçme, bir dua oku.
Burada bir ceset yatıyor,
Tam 24 yaşında.
Doymadan dünyama, yuvama.
Ecel çıktı karşıma Bolu Dağı'nda.
Bayramdı, anamın elini öpüp yola koyuldum.
Bilseniz ne güzel hayaller kurdum,
Gözümde tüterken eşim ve oğlum.
Tüm sevdiklerimi mateme boğdum.

MŞMMT-32

Yalandır bu dünya,
İnanma sakın.
Evvelce ne idim,
Ne oldum bakın.
Dediği oluyor Cenab-ı Hakk'ın.
Bir Fâtiha ihsan eyle,
Gel bana yakın.

MŞMMT-33

Bakıp geçme ey Muhammed ümmeti.
Mevtanın diriden bir Fâtiha'dır
Minneti, girit.

MŞMMT-34

Ey ziyaretçi, çevir gözünü.
 Oku yazımı, dinle sözümü.
 Dünya zevkinin hepsi hoştur,
 Fakat hepsinin sonu boştur.
 Kıymet verilen her şey fani,
 Allah için yapılan her şey baki.
 Akıbet, ben kıymette oldum fani.
 Ruhuma bir Fâtiha ver bari.

MŞMMT-35

Ben de gezdim şu cihanda sen gibi.
 Oku lütfen bir Fâtiha,
 Sen de olursun ben gibi.

MŞMMT-36

Ben de gezdim şu cihanda sen gibi.
 Oku lütfen bir Fâtiha,
 Sen de olursun ben gibi.

MŞMMT-37

Bir Yasin okuyun, öyle geçmeyin.
 Namerdin elinden dolu içmeyin.
 İyi-kötü diye insan seçmeyin.
 Hepinizin sonu toprak değil mi?

MŞMMT-38

Ey dostlarım!
 İşte görün halimi,
 Muradımı alamadan tuttu elimi.
 O hain ecel ki büktü belimi,
 İğne yiyip nefes alamayınca,
 Maksat ziyaret ise *****
 Gelmişken boş gitme.
 İsterdim şunu hep hasretinizle

Yanan ruhuma.

Allah rızası için okuyun bir Fâtiha.

MŞMMT-39

Ömrümüzün sonu ölümdür er geç.

Fâtiha oku da bir selam ver geç.

MŞMMT-40

Ziyaretten murad bir duadır.

Bugün bana, ise yarın sanadır.

MŞMMT-41

Ey ziyaretçi!

Ömrümüzün sonu ölümdür er geç.

Bir Fâtiha oku da bir selam ver geç.

MŞMMT-42

Umutla bakarken yarınlara,

Güzel günler yaşarken,

En verimli çağımda,

Sevenlerimden ayrıldım,

Bir trafik kazasında.

Ruhumla aranızdayım,

Okursanız bir Fâtiha.

MŞMMT-43

Yavrularıma doymadan,

Kara toprak beni bağrına bastı.

Bu acıyı unutmayan ailem,

Daima yaşlı.

Yaşlı ruhuma bir Fâtiha okuda geç.

MŞMMT-44

***** cihane,

Nice ihvan ile girdim mihmane.

Milyarlarca salât selam,

Peygamberi zîşâne.
 Binlerce selam geri kalan ihvane,
 Dönüş rabbi rahmane.
 Sizlerden Fâtiha bekler bu hane.

MŞMMT-45

Bu kabrimi ziyaretten,
 Muradım bir duadır.
 Bugün ecel bana, ise
 Yarın ecel sanadır.

MŞMMT-46

Ölüm beni erken aldı,
 Kalanları yasa saldı.
 Söndüm genç yaşımda,
 Ben burada olsam da,
 Gözlerim yolda kaldı.
 En güzel vedalarla,
 Hoşça kal ömrüm.

MŞMMT-47

Bülbül konmuş tabutumun başına,
 Yazık değil mi gözümün yaşına?
 Gel sevdiğim, ağla başımda,
 Hasret gittim karım ve çocuklarıma.

MŞMMT-48

Gülüşlerdeyim,
 Çiçeklerde,
 Esen yelde,
 Dalgasında denizin,
 Kanadında kuşların.
 Üşüyorum, sarın beni sevdiklerim,
 Sevgilerinizle,
 Mutluluğunuzla.

MŞMMT-49

Dünyaya doymadım,
Gittiğim yoldan dönemedim.
Sevdiklerimi son kez sevemedim.

MŞMMT-50

Yavrularıma doyamadan,
Kara toprak beni bağrına bastı.
Bu acıyı unutmayan ailem daima yaşlı.

MŞMMT-51

Ne karaymış şu alnımın yazısı,
Meleşiyor koyun ile kuzusu.
Anne, baba, kardeş, eş acısı,
Gurbet elde ah çekerek ağlarım.

Şu gönlümün felaketi bozuldu,
Alnıma da kara yazı yazıldı.
Mezarımda gurbet elde kazıldı,
Gurbet elde ah çekerek ağlarım.

MŞMMT-52

Şu fani dünyada gülem dedim,
Gülemedim.
Aileme, bir yavruma doyam dedim,
Doyamadım.
Hasretimle, ölümümle,
Sevenlerimi yasa boğdum.

MŞMMT-53

Bilmeden düşmüşüm kara betona,
Kara gün karşımda durmuş ağlıyor.
Yürü yalan dünya, doymadım sana,
Ömrüm nihayete ermiş, ağlıyor.

Toprağa mal oldu o ela gözler,
 Kirpikler ümidi kırmış, ağlıyor.
 Dilim dönmez anam diye sayıklar,
 Oturup boynunu bükmüş, ağlıyor.
 Hısım, akraba gelmiş, ağlıyor.
 Nazlı bir insandım, değildim efe,
 Haber gitmiş Mahsuni Şerife,
 Sazını düşüne vurmuş, ağlıyor.

MŞMMT-54

Yaşım 45'e vardı, ecel etrafımı sardı.
 Tenim toprağa daldı, 10 yavrum öksüz kaldı.
 Muradım mahşere kaldı, çocuklarıma doyamadım.
 Bu yalancı dünyada aileme doyamadım.

MŞMMT-55

Şu fani dünyada iyi bir gün göremedim.
 Ani bir kaza ayırdı beni sevdiklerimden.
 Elveda dostlar.

MŞMMT-56

İşte karşımda hilal gözlüm,
 Kader deriz, geçer gideriz annem.
 Tabutuma sarılıp ağlama,
 Sen ağlarsan, yüreğime dert olur annem.

MŞMMT-57

Hoşça kal,
 Anne, baba, kardeşim, sevgilim, sevdiklerim.
 Hoşça kal anılarımı bıraktığım insanlar.
 Hoşça kal dünya.
 Sınırlı olmayan zamana gidiyorum ben,
 En sevgi hâlimle,
 En yaşayan hâlimle.

MŞMMT-58

Acı tütünü de sardım kâğıda,
 Yakıp dumanı da çektim içime.
 Gurbette ela gözlü yârime,
 Hasret kaldım yar ile bebeğime,
 Bakıp bakıp resimlerine,
 Sayarım günlerimi.

MŞMMT-59

Azrail kapımı çaldığı anda,
 Hayaliniz karşıma geldi bir anda.
 Benim vefalı yârime, çocuklarıma,
 Doyamadan yumdum gözlerimi yalan dünyaya.

MŞMMT-60

Ölüm beni erken aldı,
 Kalanları yasa saldı.
 Ben burada olsam da,
 Gözlerim yolda kaldı.
 Okursunuz taşımada,
 Söndüm genç yaşımda.
 Beni rahmetle anın,
 Ağlamayın başımda.

MŞMMT-61

Hoşça kal anne, hoşça kal baba.
 Uyanmıştım günlerden bir gün sabaha.
 Sen demiştin, bugün çıkma sokağa.
 Dinlemedim seni, çıktım yola.
 Kazada öldüm,
 Ahirete dek şuracıkta derin uykuda.

MŞMMT-62

Doğmadan geriye battı güneşim,
 İki yavru ve dul kalan eşim.

Yavruları incitmeyin kardeşim,
Ağlatmayın yârimi, öldü deyin bari,
Muradı gözünde kaldı deyin bari.

MŞMMT-63

Dünyanın bütün çiçeklerini,
Öğrencilerimi getirin.
Son bir ders vereceğim ve sonra öleceğim.
Kır çiçekleriyle örtün beni,
Yurdumun türkülerine gömün beni.

MŞMMT-64

Ölüm beni erken aldı,
Gözlerim yolda kaldı.
Söndüm genç yaşımda,
Ağlama annem.

MŞMMT-65

Daha yirmi birimi yeni bitirdim,
Gençliğime doymadan hayatımı yitirdim.
Hoşça kal anam, hoşça kal babam,
Hoşça kalın arkadaşlar ve sevdiklerim.

MŞMMT-66

Askerden henüz gelmiştim,
Gençliğime doymadan,
Zalim cereyana yakalanarak,
İzmir’de can verdim.
Aileme veda, fani dünyaya elveda.

MŞMMT-67

Sonsuzun iletirdi bu,
Karışmış kanıma, sinsice kemiriyordu bedenimi.
Ruhumu almak istiyordu senelerdir benden,
Benimse tek savaşım, avuçlarınızı göğşe baktırmamaktı.

Savaşım da hep yendiğimi zannederek,
 Daha çok bağlandım yaşamaya.
 Gerçekte kaybederken hayatımı,
 Her şeyi bilerek yattım o beyaz odaya.
 Her yer siyah, herkes gri iken,
 Yoruldum artık, nefesim yetmiyor size veda etmeye.
 Toprak kanımı, gök ruhumu çağırıyor usulca.
 Şimdi ise bilinmezlerde yaşıyorum,
 Sizi görmeden, duymadan, hissetmeden.

MŞMMT-68

Daha 18 yaşımı yeni bitirdim,
 Gençliğime doymadan hayatımı yitirdim.
 Hoşça kal anam, hoşça kal kardeşlerim,
 Hoşça kal dünya ve sevdiklerim.

MŞMMT-69

Dünyaya doyamadım,
 Gittiğim yoldan dönemedim,
 Sevdiklerimi son kez göremedim,
 Haklarınızı helal edin.

MŞMMT-70

Benim için ağlama,
 Hakkını helal et,
 Üzülmeye değmez,
 Yalan dünya size kalsın.

MŞMMT-71

Zalim felek pusu kurmuş Ceyhan'a,
 Ecel geldi Adana yollarında başıma.
 Doyamadım ben karıma, anama.
 Zalim doktorlar çare bulamadılar benim yaralarım.
 Toprak oldu bedenim bu genç yaşta,
 Haklarınızı helal edin sevdiklerim bana.

MŞMMT-72

Gelen elbet gider bu âlemden,
 Ne Aziz ne Mehmet kalır,
 Herkes ibret alsın benden.

MŞMMT-73

Izdırabın sonu yok sanma,
 Bu âlem de geçer.
 Ömrü fani gibidir,
 Gün de geçer,
 Dem de geçer.

MŞMMT-74

Hararet nardadır, sacda değildir.
 Keramet baştadır, tahta değildir.
 Her ne arar isen kendinde ara,
 Mekke'de, Kudüs'te, Hac'da değildir.

Erkek dişi sorulmaz muhabbetin dilinde,
 Hakk'ın yarattığı her şey yerli yerinde.
 Bizim nazarımızda kadın-erkek farkı yok,
 Noksanlık eksiklik senin görüşlerinde.

MŞMMT-75

Bu dünyanın dört bucağı,
 Köhne bir meyhanedir.
 Doğarken gülenler,
 Hep divanedir.

MŞMMT-76

Ağlarsa eşim, yavrularım ağlar,
 Gerisi yalan ağlar.

MŞMMT-77

Kimi gözü açmadan toprak oluyor,

Kiminin on beşte hayatı soluyor.
 Kiminin gözleri yaş doluyor,
 Bu dünyada kalmak yokmuş.

MŞMMT-78

Dost istersen Allah yeter,
 Yâren istersen Kur'an yeter.
 Mürşit istersen Muhammed (as) yeter,
 Şeref istersen İslam yeter.
 Meşguliyet istersen ibadet yeter,
 Düşman istersen nefis yeter.
 Nasihat istersen ölüm yeter.

MŞMMT-79

Ne kadar şanlı olsa namın,
 Nihayet iki taştır nişanın.

MŞMMT-80

Al benden ibreti,
 Ben de senin gibiydim,
 Yarın sen de benim gibi olacaksın.

MŞMMT-81

Geçme namert köprüsünden,
 Vur suya, boğsun seni.
 Yatma tilki gölgesinde,
 Koy aslan yesin seni.

MŞMMT-82

Allah bâki,
 Ölüm nedir ki?
 Bin yıl yaşasan da,
 Âkıbetin toprak.

MŞMMT-83

Bu dağlar kömürdendir,

Geçen gün ömürdendir.
 Feleğin bir kuşu var,
 Tırnağı demirdendir.

MŞMMT-84

Su diyor ki:
 Önce akarım,
 Sonra çıkardılar beni meydana.
 Cennet mekânı olsun,
 Benden abdest alıp namaz kılana.

MŞMMT-85

Dünya sana aldandım,
 Gençliğime güvendim.
 Seni toz pembe gördüm,
 Aynaya baktım yaşlı bir beden gördüm.
 Dostum güvenme güzelliğine,
 Senin de güzelliğin tarumar olur,
 Bir gün isimsiz mezar olur.

MŞMMT-86

Ana başta taç imiş,
 Her derde devaymış.
 Bir evlat pir olsa da,
 Yine anaya muhtaç imiş.

MŞMMT-87

Ölüm güzel şey,
 Budur perde ardından haber.
 Hiç güzel olmasaydı,
 Ölür müydü peygamber?

MŞMMT-88

Gitmekte var, kalmakta,
 Gaye insan olmakta,

Belki vaktin dolmakta,
Göçeceksen dünyadan.

MŞMMT-89

Şimdi değilse ne zaman,
Siz değilseniz kim?
Eğer hakkını verebiliyorsanız,
Nefes her şeydir.

MŞMMT-90

Bu dünyaya değmez, daima döner.
Bu gözler bir fenerdi,
Bir günde olur da söner.
Altından ocağın olsa,
Gümüşten yaprak,
Âkıbet gözünü örter,
Bir avuç toprak.

MŞMMT-91

Dilerim ki fani dünyada hiç kimse,
Ömrünü minnetle telef etmesin.
Fakat kâmil adam olmak istersen,
Elem çektiğine esef etmesin.

MŞMMT-92

Ah anneciğim, melek gibi bir insan,
Sev anneni, sev anneni her zaman.
Cennet annenin ayağının altındadır,
Annenizin kıymetini bilin.

MŞMMT-93

Çok çalış, çok kazan, çok eğlen,
Sen yalnız unutma,
Dikilecek senin de taş başına.

MŞMMT-94

Eski düşman dost olmaz,
 Bu yalan dünyada,
 Her zaman adiler yiğitleri öldürür.

MŞMMT-95

Bir zamanlar biz de gezerdik,
 Sizin gibi,
 Siz de geleceksiniz,
 Bizler gibi.

MŞMMT-96

Ana başta taç imiş,
 Her derde ilaç imiş.
 Evlat pır olsa dahi,
 Anaya muhtaç imiş.

MŞMMT-97

Yörü bre yalan dünya,
 Yalan dünya değil misin?
 Yedi kızın nazlısını alan dünya değil misin?
 Ey hikmetim, ne yatarsın,
 Eden bulur, demez misin?
 Bir suçsuza kıyanlara,
 Kıyan olur bilmez misin?

MŞMMT-98

Ah anneciğim, melek gibi bir insan,
 Sev anneni, sev anneni her zaman.
 Cennet annenin ayağının altındadır,
 Annenizin kıymetini bilin.

MŞMMT-99

Ne sevincin ömrü varmış,
 Ne gün gören çok yaşarmış.

Hani Cengiz sanı n'itmiş,
 Hani Harun malı n'itmiş,
 Hani Lokman canı n'itmiş,
 Yalan dünya yalan imiş.

MŞMMT-100

Duasız üşürmüş yürekler bil,
 Sana bir dua eden olsun.
 Senin de bir dua ettiğin.
 Bilemezsin hangi kırık gönlün,
 Duasıdır karanlıklarını aydınlatan,
 Sana ummadık kapıları açan.
 Bilemezsin kimin için ettiğin duadır,
 Seni böyle ayakta tutan.

MŞMMT-101

Çok çalış, çok kazan, çok eğlen,
 Sen yalnız unutma,
 Dikilecek senin de taş başına.

MŞMMT-102

Güvenme bu dünyaya, rezil olursun.
 Darılıp kimsenin hatırını kırma, pişman olursun.
 Bir gün gelir şu fani dünyadan göçersin,
 O zaman ahirete rezil olursun.
 O zaman her kimseden medet istesen ne fayda?

MŞMMT-103

Kaderde ne ise odur, etme merak.
 Uyma kendi nefsine, hakkın emrine bırak.
 Altın ağacın olsa, zümrütten varak,
 Âkıbet gözünü doyurur bir avuç toprak.

MŞMMT-104

Ana başta taç imiş,

Her derde ilaç imiş.
Evlat pir olsa dahi,
Anaya muhtaç imiş.

MŞMMT-105

Halil gam kederi silmek gerekmiş,
Kuru ekmek yiyip gülmek gerekmiş.
Dakka'nın kıymetini bilmek gerekmiş,
Ömür bir sınırlı seyahat imiş.

MŞMMT-106

Varsa hünerin, sen seni yarat.
İbretti numune ol kendine ey zat.
Müşkülü hal ol, eyleme muhanet,
Düşünceyi nizam, vicdanı eyle sırat.
İşte burasıdır ebedi istirahat.

MŞMMT-107

Ateş kuvvetlidir, su onu yener.
Su kuvvetlidir, toprak onu yener.
Toprak kuvvetlidir, insan onu yener.
İnsan kuvvetlidir, yeis onu yener.

MŞMMT-108

Yalan dünyada gülmedim,
Çalıştım, kazandım hayatımı.
Gençliğime doymadan,
Terk ettim her şeyi.

MŞMMT-109

Seni unutmak mümkün mü?
Yemedin, yedirdin, giymedin, giydirdin.
Bizim için ömrünü bitirdin.
Sonunda herkese Allah rahmet eylesin dedirttin.

MŞMMT-110

Gitti, gelmez bahar yeli.
 Şarkılar yarıda kaldı.
 Bütün bahçeler kilitli,
 Anahtar Tanrı'da kaldı.
 Geldi çattı en son ölmek.
 Ne bir yemiş, ne bir çiçek.
 Yanıyor güneşte petek,
 Bütün bal arıda kaldı.

MŞMMT-111

Gençliğime doymadan,
 Kara toprak beni de bağrına bastı.
 Bu acıyı unutmayan ailem daima yaşlı.

MŞMMT-112

Gençliğime doymadan,
 Kara toprak beni de bağrına bastı.
 Bu acıyı unutmayan ailem daima yaşlı.

MŞMMT-113

Neyleyim felek okumuş ferman,
 Ömürden saydığım ne varsa gönülden.
 Ardım sıra kalan,
 Gerçek olan canana can olan,
 Konup göçtüğüm dünya bahane.

MŞMMT-114

Hiç şaşmayan saat gibi işler durur kader,
 Bir gün saat çalar, çok uzaktan gelir haber.
 Artık güneş görünmez olur, gök bulutludur,
 Rahatça dal ölüm, sonu gelmez bir uykudur.

MŞMMT-115

Var mı böyle erken gitmek?

Gidişini hesaba katmamıştık,
 Biz yaşama dair planlar yapmıştık.
 Şimdi özleminle yaşıyoruz,
 Öyle olsun.

MŞMMT-116

Bebekler ölene ağlayamaz ki,
 Gitme anne diye yalvaramaz ki,
 Çocuklar anneyi unutamaz ki,
 Dönülmez gidişin böyle mi annemiz?

MŞMMT-117

Yazı yazdım satıra,
 Ölüm gelmez akıla.
 Eğer bir gün ölürsem,
 Bu yazı kalsın hatıra.

Yazardım kaderimi,
 Yeniden doğabilsem.
 Kazardım mezarımı,
 İçine girebilsem.

MŞMMT-118

Halk dostu, can dostu,
 Gel eyledi, sana koştu.
 Bu dünyanın aslı yok,
 Gün anı yok, derdi çok.
 Mutlak huzura erdim,
 Böyle emreyledi Hak.

MŞMMT-119

Gençliğime doymadan,
 Kara toprak beni de
 Bağrına bastı.

Bu acıyı unutmayan ailem
Daima yaşlı.

MŞMMT-120

Ete kemiğe büründüm,
İnsan olmaya çalıştım.
Cansız beden oldum,
Toprağa gömüldüm.

MŞMMT-121

Doğduğunda sen ağlarken,
Herkes gülüyordu.
Öyle bir ömür geçirdin ki,
Herkes ağlarken
Sen mutlulukla gülümse.

MŞMMT-122

Yarın ne olur bilirim ben,
Bahar gelir, otlar büyür.
Ölüm de yapraklanır.
Bir dağ bulur, uzun uzun bakarım.
Bir çam ağacı gölgesi,
Güzel kokular veren.
Bir damla güneş görünce,
Size gülümseyeceğim yarın.

MŞMMT-123

Bir gün yağmur yağdı,
Sonra güneş doğdu.
Ve doğarken dedi ki,
İşte hayat bu.

MŞMMT-124

Bin bin dona girdim, gören olmadı.
Hak ile birlikte gezdim de geldim.

Bütün ilimleri devir eyledim,
İncili Kur'an'ı yazdım da geldim.

Nice kitap yazdım, çoğu sır oldu,
Yüce Tanrım bana sadık yar oldu.
Bütün peygamberler benden var oldu,
Tevrat'ı Zebur'u çizdim de geldim.

Yağmur oldum, yağıp sel oldum,
Deryalara gittim, göl oldum.
Bekçi niyazım her canlıya yol oldum,
Kendi mezarımı kazdım da geldim.

MŞMMT-125

Dost dost deyip cihan dolandım,
Çok cefalar çektim, yoruldum.
Sürgünde turnalarla semah döndüm.
Bu dünya faniydi, onu bilirdim.
Ceddim Hak deyip ikrar verdim.
Dilimde Hakkın kelimini,
Yüreğimde alemin sırrını taşıdım.
Hak Muhammed,
Ya Ali deyip sana sığındım.
Kalanlara selam olsun.

MŞMMT-126

Ete kemiğe büründüm,
İnsan olmaya çalıştım.
Cansız beden oldum,
Toprağa gömüldüm.

MŞMMT-127

Günüm gelmiş, saatim çalmıştı nihayet,
Ve alışılmamış bir günün seherinde,

Ruhum bir atlı gibi dörtnala gidiyordu,
Yemyeşil uzanan cennet bahçelerinde.

MŞMMT-128

Dünyam mı değişti, bilmem ne oldu?
Felek kemendini taktı, gelemem.
Bir bahçe yapmışım, filizi soldu.
Esti de sam yeli, yaktı, dönemem.
Kime gidem ben, yanarım yazıma.
Sarıldılar kefenime, yüzüme.

MŞMMT-129

Zamanı var ki her bezimimde anarsın,
Beni bir gün olur elbet ararsın.
Gelince hatıra, durmaz yanarsın,
Beni bir gün olur elbet ararsın.

MŞMMT-130

O bir güneş idi, doğdu ve battı.
Bu yalan dünyadan göç etti babamız.
Emanet ömrünü Hakk'a adadı,
Ahiret yurduna göç etti babamız.

Gözlerimiz yaşlı, gönlümüz yasta,
Eli bilmem ama dost kara yasta.
Mevlamin takdiri böyleymiş usta,
Ahiret yurduna göç etti babamız.

MŞMMT-131

Yaram sızlar, ağrır başım,
Yastığa damlar gözyaşım.
Tabutumu kaldırmayın,
Altında yok bir kardaşım.
Sanki bir düğün alayı,
Tabutum geçti sokaktan.

Ecel geldiyse bu cana,
Baş ağrısı bir bahane.
Mezar taşıma yazsınlar:
“Bugün bana,
Yarın sizlere kardaşlarım.”

MŞMMT-132

Sevmenin, sevilmenin sonu değil mi,
Bir avuç toprak olmak?
Ölümünden yana korktuğum yok,
Korktuğum tek şey unutulmak.

MŞMMT-133

Yatağım oldu toprak,
Yorganım oldu yaprak,
Yastığım oldu taşlar,
Mezarım oldu bu yerler.
Beni candan hatırlasınlar,
Akrabalarım, dostlarım.
Huzurumda ağlamasınlar.

MŞMMT-134

Gün gelecek, öleceğim.
Bu güzelim doyulmaz dünyayı
Bırakıp gideceğim.
Bu yüzden gözlerim
Mutlak açık olacak.

MŞMMT-135

Esti bir muhalif rüzgâr,
Fani dünyaya geldim, gidiyorum.
Adım kaldı yadigâr.

MŞMMT-136

Diyar diyar gezdim durdum,
Geldim yanında yerim buldum.

MŞMMT-137

Sen sam yelinin göğsünde topladığı bir bulutsun,
Ömrü bir mevsimlik gelinciksin.
Yağmurla içime akan gözümde yaşsın,
Acımı içime gömdüğüm talihsiz yavrumsun.

MŞMMT-138

Anılarınla yaşıyoruz,
Bizi bıraktığın yerde.
Cennet bahçeleri yerin olsun,
Mis kokan çiçeklerle.

Ne gözyaşlarımız dindi,
Ne de seninle geçen
O güzel anılarımız silindi.

Anarız her zaman
O güzel hoş hatıralarınla.
Canım, seni...

MŞMMT-139

Malatya'nın yollarında,
Çiçek açar bağlarında.
Şahinlerden bir güzel ölmüş,
Tam gelinlik çağlarında.

MŞMMT-140

Yaşım 42 olunca,
Azrail canımı alınca,
Bedenim toprak olunca,
Muradım mahşere kaldı.

MŞMMT-141

Bir uzun sonbahar olur,
 Fani ömür bitince.
 Bir eseri varsa bu dünyada,
 Acı hatırası devam eder
 Gönüllerde yıllarca.

MŞMMT-142

Öldü, ne rüzgarlar girdi içeri,
 Ne bir kuş havalandı pencereden.
 Öldü, kimse görmedi melekleri,
 Sorma, nasıl habersiz gitti giden?
 Bir uzun sefere çıktı diyorlar,
 Gemiye gören var mı hani deniz?
 Sen gittin, soframız oldu tarumar,
 Doğan günü yadırgıyor halimiz.

MŞMMT-143

Senin derdin şu sinemde azarken,
 Kalem ağlar dertlerimi yazarken.
 Sen kara topraklarda yatarken,
 Ben neyleyim cihanda malı mülkü?

MŞMMT-144

Bir gün gelir de eğer kavuşursak yeniden,
 Ecel beni alınca, bir yer ayır bana da sımsıcak kucağında,
 Bir yer ayır bana da sımsıcak kollarında,
 O hiç doyamadığım ana kucağında.
 Bir gün kavuşacağız, ecel beni alınca,
 Çok mutlu olacağım kollarınla sarınca.
 Ne olur, bir yer ayır kardeşimin yanında,
 Sımsıcak ana kucağında.

MŞMMT-145

Anam, mezarımı derin edin,

Su serpin, serin edin.
 Bu dünyada bir murada ermedim,
 Ahirette beni gelin edin.

Yavrum, geldiler seni gelin etmeye,
 Al yeşil giydirip alıp gitmeye.
 Yavrum, kaderinde varmış geldi başına,
 Geldiler seni o dünyaya gelin etmeye.

MŞMMT-146

Ecel gelirse bu cana,
 Baş ağrısı bahane.
 Mezar taşıma yazsınlar:
 “Bugün bana, yarın sana.”

MŞMMT-147

Şu dağları aşamadım,
 Ah dostlara kavuşamadım.
 Her çileye göğüs gerdim,
 Felekle uğraşamadım.

MŞMMT-148

Güneş geçer, gece gelir,
 Yaşam biter, ölüm gelir.
 Her önemli günde ilk
 Yürekten sevilen anne gelir.

MŞMMT-149

Ömrünce hizmeti eyledi eda,
 İsmetle dünyaya dedi elveda.
 Bıraktı kubbede dost bir hoş seda,
 Gönüllerde tahtı müstesna insan.

MŞMMT-150

Kuşlar konmuş yaprağıma gülüme,
 Yetmedi mi gücüm ansız gelen ölüme?

Ben gelemem toprak çöktü yoluma,
Burada yatan canlar bizden değil mi?

MŞMMT-151

Yolların sonsuz boşluğunda,
Elleri cebinde hali perişan,
Benliği kaybolmuş, varlığı noksan.
Birini görürsen beni hatırla,
Varlığını bir sonsuza bağışlayan,
Ömründe gülmeyip her gün ağlayan,
En sonunda dikenli otlardan
Bir mezar görürsen beni hatırla.

MŞMMT-152

Göremedim,
Gülemedim,
Seni yalancı dünya.

MŞMMT-153

Yaşadık çocukken hasretlerini,
Annemle doldurduk özlemlerini.
Hep ona söyledik hayallerimi,
Dönülmez gidişin böyle mi baba?

MŞMMT-154

Çalıştım, uğraştım, koştum, yoruldum,
Yalancı dünyaya küstüm, darıldım.
En sonunda toprak, sana sarıldım,
Öldüren feleğe gücüm yetmedi.

MŞMMT-155

Kuşlar konmuş yaprağıma, gülüme,
Yetmedi mi gücüm ansız gelen ölüme?
Ben gelemem, toprak çöktü yoluma,
Burada yatan canlar bizden değil mi?

MŞMMT-156

Yaşadık çocukken hasretlerini,
 Annemle doldurduk özlemlerini.
 Hep ona söyledik hayallerimi,
 Dönülmez gidişin böyle mi baba?

MŞMMT-157

Günden güne artar oldu efkarım,
 El attığım işler hep kaldı yarım.
 Hani benim yarenlerim, dostlarım?
 Unutuldum on asırlık çağ gibi.

MŞMMT-158

Bebekler ölene ağlayamaz ki,
 Gitme baba diye yalvaramaz ki,
 Çocuklar babayı unutamaz ki,
 Dönülmez gidişin böyle mi baba?

MŞMMT-159

Erkendir tüm ölümler, yarım kalır hayaller,
 Mahşerde buluşuruz, birlik olsun gönüller.
 Ruhuna Fâtihalar yolluyor tüm sevenler,
 Ey sevgili yiğidim, sana açıldı tüm eller.

MŞMMT-160

Sesimi duyuramam,
 Yanıma çağıramam,
 Hâlâ inanamam,
 Toprak mı oldun sen, babam?

MŞMMT-161

Hasretin bir kor,
 Yanıyor yüreğimizde.
 Yokluğun bir sızı,
 Duruyor içimizde.

Seni doya doya
Yaşayamadık gönlümüzde.
Hakkını ödeyemeyiz,
Sen helal et anne.

MŞMMT-162

Dede, yanına geldim,
Beni bırakma emi.
Dünya iki kapılı bir han,
Sığdıramadı beni.
Ölümden korkuyordum,
Azrail buldu beni.
Babam gönderdi sana dedi,
“Deden korur seni dedem.”

MŞMMT-163

Anneciğim, babacığım,
Resim deyip geçmeyin sakın.
Ruhsuz bir gölgeyim, hayretle bakın.
Gençlik bir çiçektir, elbette solar.
Bu resim daima maziye anar.
Her zaman duyuyorum sizden dualar.

MŞMMT-164

Seslensem sesimi duyamazsın,
Uzatsam elimi tutamazsın.
Gün geçer, yıl geçer, uyanamazsın,
Dönülmez gidişin böyle mi baba?

MŞMMT-165

Elimle verdim seni toprağa,
Resmin bize kaldı hatıra.
Hani hiç ayrılmayacaktık?
Anne, baba, “Sizi çok seviyorum.” diyordun.
Nasıl bırakıp gittin kara toprağa?

MŞMMT-166

Ben küçük törenlerin adamı olmadım hiç,
 Ağrıların en küçüğünü bilirim.
 Şimdi bir heykel gibi dimdik, yarın ne olur bilinmez.
 Üç günlük dünyada her şeyim oldunuz,
 Hoşça kalın.
 Kapatamadım maziden kalan yaralarımı,
 Yeni renkler yaratamadım dünyanın kirinden.
 Bir daha asla göremeyeceğiniz babanızdan.

MŞMMT-167

Yürü bre yalan dünya,
 Sana konan göçer bir gün.
 İnsan bir ekin misali,
 Seni eken biçer bir gün.

MŞMMT-168

Adımı yazdılar mezar taşıma,
 Ne boyuma baktın ne yaşıma.
 Alnıma yazılan geldi başıma,
 Felek böyle yazmış, ağla annem.

MŞMMT-169

Eyüp Yemen uma kuştur,
 Zalim yürek demir taşır.
 Cam kafeste uma kuştur,
 Kuş kafeste uçar bir gün.
 Çam altında yeşil yaprak,
 Yer altında kefen yırtmak,
 Bastığın yer kara toprak,
 Vardır diye yalan söyler.
 Sular akar arkın arkın,
 Felek niçin bana dargın?
 Şu dünyada evim barkım,
 Vardır diye yalan söyler.

MŞMMT-170

Mazideki bu izler,
 Çiçekteki filizler,
 Size bakan bu gözler
 Her zaman sizi özler.
 Hayat size şen olsun,
 Kalbiniz neşe dolsun.
 Bu cansız hayalim
 Size hatıra olsun.

MŞMMT-171

Bu alemde garip bir âdem idim,
 Ölmeden önce öldüm Hakk'a erdim.
 Var eyledin varından sırrın bildim,
 Avni kulun oldum huzura geldim.

MŞMMT-172

On sekizinde dünyadan murat olmayan,
 Sarı bir gonca güldüm.
 Hayatta çok arzuladığım,
 Mimar olmaktı.
 Okuluma az bir gün kala,
 Bir kazaya kurban oldum.

MŞMMT-173

Biçare gönüller,
 Ne giden son gemidir bu hicranlı hayatın,
 Ne de son matemidir bu dünyada.
 Sevilmiş ve seven nafîle bekler,
 Bilmezler ki giden sevgililer dönmeyecekler.

MŞMMT-174

Fani dünya hoştur ama akıbeti mevt olmasa,
 Cennet ala hoştur ama siddeti nar olmasa.
 Ah felek, yandı yürek, ne çare çekmek gerek.

MŞMMT-175

İnsan bir güldür, elbet solacak,
 Elbet yüzünü toprak alacak.
 Cesedi çürüyüp ismi kalacak,
 Şu cansız hayalim size hatıra kalacak.

MŞMMT-176

Ruhum aldı başını gidiyor,
 Ne tuhaf bak,
 Bak işte gidiyor.
 Gözlerimin önünde eriyip bitiyor,
 Kaderimle iş birliği yapmış,
 Böyle nereye gidiyor?

MŞMMT-177

Yine koptu bizden bir parça,
 Elimden gelmiyor ki olan bin parça.
 Varıp huzurunda durayım el pençe,
 Çünkü o bizi en iyi aile seçti.
 Biz ondan, o bizden ayrı değil,
 O bizim canımız, kanımız gayri değil.
 Doya doya görelim birazcık eğil,
 Sanmayın ki dağlar,
 O bizden ayrı düştü.

MŞMMT-178

Ana rahminden geldim pazara,
 Bir kefen aldım, döndüm mezara.

MŞMMT-179

Bir ömür dolusu hicran,
 Bir ömür boyu ahü zar.
 Ve bir günün yarısı
 Dindi bütün acılar.

MŞMMT-180

Bir avuç toprakla,
 Nice bahçeler yarattık.
 Bir seni yeniden
 Yaratamadık annem.

MŞMMT-181

Bir çiçektim, öpülüp koklanan,
 Kelebektim, yuvamda uçuşup duran.
 Yenik düştüm apansız bir hastalığa,
 Henüz dokuz yaşında.
 Sarsa da beni kara toprak,
 Sevgim annemin babamın yüreğinde
 Sonsuzluğa dek yaşayacak annem.

MŞMMT-182

Hayat bir mezarmış bilemedim,
 Son kez ellerinden öpemedim.
 Uyan babam, uyan, kader utansın.

MŞMMT-183

Gençliğime doyamadan,
 Kara toprak beni bağrına bastı.
 Bu acıyı unutmayan ailem,
 Daima yaslı.

MŞMMT-184

Sen bir siyah güldün,
 Kuruyacağını hiç düşünemediğimiz.
 Öksüzdün, tektin, mahsundun.
 Özveriliydin, asildin, vakurdun.

*****,

*****.

*****,

*****.

İlk sıcağında sabahın,
 Saatler dokuzu gösterirken
 Sen avuçlarımızda kuruyuverdin.
 Ve sen burada yeniden yeşerdin.

MŞMMT-185

Sesimi duyuramam,
 Yanıma çağıramam.
 Hâlâ inanamam,
 Toprak mı oldun sen, babam?

MŞMMT-186

Gömdüm oğul seni toprağa, gömdüm.
 Kanlı yaşlarımla pınara döndüm.
 Tabutun üstünde dirildim, öldüm.
 Seni vuran eller kırılsın oğul.

MŞMMT-187

Bulmadım alemde,
 Derdime ilaç, derdime derman.
 Mezarım söylesin istemezdim.
 Kalmasın gurbette mezarım,
 Meğer emri ilahi böyleymiş.

MŞMMT-188

Dört kız, üç oğlan babasıydı.
 Bütün zorlukları yendi.
 İki evlat acısı gördü.
 Felek kalbinden vurdu.

MŞMMT-189

Yaşın 26'ya vardı,
 Ecel etrafını sardı.
 Tenin toprağa daldı.
 Biz annen, baban, kardeşlerin

Ebediyen yaslı kaldı.
 Gözlerimiz senin için
 Ebediyen yaslı kaldı.
 Muradın mahşere kaldı.

MŞMMT-190

Uzun bir yolda yürüdük senle yıllarca,
 Aydınlıktan, karanlıktan geçtik senle yıllarca.
 Yolumuzun yarısında ecel çıktı karşına,
 Ayırdı seni benden, kopardı seni bizden.
 Yolumuz daha çok uzun,
 Üç çocuğumla ben yürüyoruz istemeden.

MŞMMT-191

Derdime bir çare sordum,
 Çare aradım, bulamadım.
 Sonunda kara toprağa kul oldum,
 Duman sardı yolumu,
 Felek kırdı kanadımı, kolumu.
 Benden selam söyleyin yavrularıma,
 Beklemesinler yolumu.

MŞMMT-192

Yaşamak güzeldir anne,
 Sana ihtiyacım var,
 Kanayan yaram var.
 İlk göz ağrındım,
 Lakin felek koymadı.
 Küçüktüm, toydum 13 yaşımda,
 *****, bir tanendim.
 Ur dediler, iyi olur dediler,
 Rüyadır dedim, değilmiş.

MŞMMT-193

Anadan ayrılması çok zor imiş,

Ak teni kara toprağa gömülmüş.
 Mezarın üstünü otlar bürümüş,
 Muradınla özlemini çekeriz,
 Sen gideli anam.

MŞMMT-194

Yaşımın elli beşinde,
 Çalıştım hep el işinde.
 Kızımın düğününde,
 Ecel düştü peşime.

MŞMMT-195

Anılarla dolup taşıyor boş odan,
 Andıkça kanadı içimdeki yaran.
 Bin anılarla hayalin var gözümde,
 Gecem sen, gündüzüm sensin.
 Seni sensiz yaşamak,
 En kötü kader olsa gerek.
 Ey benim hasret kokan çiçeğim,
 Bu ayrılığa dayanır mı yüreğim?
 Sen benim güneşim, ayım, ışığım,
 Damarımdaki kanımdın.
 Bebeğim, sen benim her şeyimdin.

MŞMMT-196

Bırakıp gittin bizi,
 Unuttuk seni sanma.
 Zaman alışmayı öğretir ama
 Unutmayı asla.

MŞMMT-197

Ne zaman biter bu kâbus?
 Ne zaman çıkarsın rüyalardan?
 Ne zaman sarılırsın bize,
 Babamıza sevgilerle?

MŞMMT-198

Gökyüzü bir başka renge büründü,
Yakın sandığım uzak göründü.
Habersiz yad ellere uçup gittiler.

MŞMMT-199

Mersin'den çıktım, başım selamet,
Adana'ya vardım, koptu kıyamet.
Benim dertli annem kime emanet?

MŞMMT-200

Elveda *****,
Rahat uyu babacığım.
Sana doyamadım,
Doyamadık *****.

MŞMMT-201

Olursa talihin doğuştan kara,
İçinde oluyor kanserden yara.
Gezdirdiler Adana, hem de Ankara,
Derdime çare bulamadılar,
Koydular kara toprağa.

MŞMMT-202

Genç yaşta düştüm derde,
Kurtulurum sandım ben de.
Eşim, çocuklarım çabaladı hepsi de,
Kurtulamadım, yenik düştüm derde.

MŞMMT-203

Nasıl dayanırım yokluğuna?
Yıktilar dünyamı başıma.
Hayatının baharında
Verdim seni kara toprağa.

MŞMMT-204

Tansiyon vurdu başına,
 Doyamadı genç yaşına.
 Geceleri uyumazdı bizim için,
 Biz de okuyoruz bol Fâtiha,
 Onun için.

MŞMMT-205

Canım anneciğim,
 “Ölürsem göremezsiz” demiştin.
 Ansızın bırakıp gittin,
 Bizlere veda etmeden.
 Toprağı bizden daha mı çok sevdin anne?

MŞMMT-206

Hayatı görmeyip ümidi sönen,
 Hayatı acıya, kadere dönen.
 Üzeri dikenli otlar bürünen,
 Bir mezar görürsen beni hatırla.

MŞMMT-207

Biricik babamız,
 Bir şehir yeli aldı,
 Götürdü seni.
 Gittiğine inanamıyoruz,
 Hâlâ yanımızdasın biliyoruz.

MŞMMT-208

Duydum ki bizi bırakmaya azmediyorsun, etme.
 Başka bir yar, başka bir dost meylediyorsun, etme.
 Ey ay, felek harap olmuş, ziyan olmuş senin için,
 Bizi öyle harap, öyle ziyan ediyorsun, etme.
 Sen yüz çevirecek olsan, ay kapkara olur gamdan,
 Sen ayında evini yıkmaya kastediyorsun, etme.
 Altı bacağın tek gardaşısın,

Ananın babanın tek oğlusun,
Bizi yakıp yıkıp viran eyleyip,
Nereye gidiyorsun, etme.

MŞMMT-209

Bırakıp gittin bizi,
Seni unuttuk sanma.
Zaman alışmayı öğretir ama
Unutmayı asla.

MŞMMT-210

Uğradığım pınar baştan kuruyor,
Kader lamba yakmış, beni arıyor.
Kime iyilik etsem, bir taş vuruyor,
Beni öldüren kocam...
Düşmandan ileri çıktı.

MŞMMT-211

Su şehrinden çıktım yola,
Ankara'da verdim mola.
Dostlarım acımadı bana,
Mersin mezar oldu bana.

MŞMMT-212

Bak geliyor Azrail'in kendisi,
Güneşi kararttı acı fren sesi.
Düştü yere, kesildi nefesi,
Yaktı bizi evlat acısı.
Daha 22 yaşında, gencecik fidan,
Doyamadık, götürüldü dünyadan.
Ayrılamadık canımız yavrumuzdan,
Yıktı bizi evlat acısı.

MŞMMT-213

Gönül verdin sevgi ile bilgiye,

Kalbinde yer yoktu hiç kötülüğe.
 “Yaşıyorum, yaşayacağım” derken,
 Ölüm aldı seni erken.
 Bağlıyız sana yürekten.

MŞMMT-214

Sevgi güneşiydi sanki gözlerin,
 Her bir hayalini özledim.
 Sen gittin gideli, boş kaldı ekin,
 Gonca güllerini özledim kuzum.

MŞMMT-215

Eyvah bu halime benim,
 Topraklar başıma benim.
 Ben yatakta yatar iken,
 Eşim topraklarda benim.
 Uyansana eşim, uyan,
 Dertlerim çok, halim yaman.
 Senin orada yatışın,
 Deli eder beni her an.

MŞMMT-216

Beraber çok mutluyduk,
 Neden ayrılık oldu?
 Zalim Malatya yolları,
 Seni bizlerden ayırdı.

Her şey yalan olup gitti bir günde,
 Pembe hayallerim soldu elimde.
 Kendi gitti, resmi kaldı bizimle,
 Halimizi perişan etti gidişi.

Babalar baş tacıymış,
 Gönüllerin tahtıymış.

Seni kaybetmek baba,
Hepsinden de acıymış.

MŞMMT-217

Bırakıp gittin bizi,
Unuttuk seni sanma.
Zaman alışmayı öğretir belki,
Ama unutmayı asla.

MŞMMT-218

Sen bir çiçektin, sararıp soldun,
Cesaretinle kaderine boyun eğdin.

MŞMMT-219

Adettir bayramda bizde el öpmek,
Yokmuş bu kaderimde seninle gülmek.
Yazılan yazı bu, isyan edemem,
Anne, bu bayram nasıl geçti?
Anne, kapını çalan oldu mu?
Anne, hatırını soran oldu mu?
Anne, hayırsızlar seni sordu mu?
Anne, bu bayram nasıl geçti?

MŞMMT-220

Dama çıkıp da yıkadım halı,
Bir anda ecel geldi,
Bulamadım yolu.
Tutun anam da kaldırın beni,
Kaderim böyleymiş, ağlama anam.
Yaşım on yedi oldu,
Vaktim erken doldu.
Bir murat almadan anam,
Dünyam karardı, ışığım söndü.

MŞMMT-221

Gidiyor musun diye sormadılar bana,
 Ne terk etmeyi ne de bu bedeni toprağa gömmeyi.
 Ben de sizin kadar öfkeliyim, nasıl değiştirebilirim?
 Demek ki şimdi gitmenin zamanı,
 Gidişim yürekten değil, zorunluluktan.

MŞMMT-222

Derbeder, gün görmeyen,
 Alına yazılmış bu kara yazı.
 Dünyada görmedi iyi yüzü,
 Dört yanı haksızlıkla,
 Zulümle sarıldı.
 Gözleri açık gitti,
 Bir lokmasını 40 kişiyle bölüştü.
 Kendisi için hiçbir şey,
 Çocukları için her şey oldu.
 Sonunda evlatlarınca
 Unutuldu anaların anası.

MŞMMT-223

Ciğerciğim parelendi *****.
 Koyun beni ölene dek yanayım.
 Bilemiyorum hangi dala tüneyim,
 Şakıyamam artık, ötemem oğul.
 Avurtlalarım çöktü, yüzüm buruştu.
 Dertli ***** kimlerle yarıştı?
 Gecelerim gündüzüme karıştı,
 Kapanmaz gözlerim, yatamam oğul.

MŞMMT-224

İnandırıcı değil vakitsiz ayrılışın,
 Önemi yok geride bıraktığın gözyaşının.
 Anlatsaydın olurdu sırdaşın, anan kardeşin.
 Gereği yoktu yaşanan bunca acının.

Hiç düşündün mü geriye kalacak ızdırabı?
 Babanın her gün gözyaşlarıyla uyanacağı sabahı?
 Hiç düşünmedin mi her günün yeni bir gün olacağını,
 Baharda çiçeklerin tekrar açacağını?

MŞMMT-225

Sen bizim canımızdın,
 Gittiğinde bizlerden de bir şeyler götürdün yanında.
 Seni çok sevdiğimizi ve hep kalbimizde yaşayacağımızı asla unutma.

MŞMMT-226

Her şeyler devam eder,
 Bu bildiğim gidişte evli evine giderken,
 Yolcu yoluna.
 Ve rüzgârlar yapacağını yapmış ki bana,
 Kırık değirmenler gibiyim,
 Dönemiyorum bile.

MŞMMT-227

Canım annem,
 Şimdi bizden çok uzaklarda,
 “Gitme” diyemediğimiz yerdesin.
 Ayaklarının altındaki başka diyarın meleğisin.
 Üzülme sakın,
 Sen hep bizim kalbimizdesin.

MŞMMT-228

Yine seni hayal ediyor, seni düşünüyoruz,
 Sabahı olmayan gece gibi,
 Baharı olmayan kış gibi,
 Zamansız yaşayan ayrılık gibi,
 Kalbimizden vurup da gittin bizi.
 Ölüm alıp götürdü seni bizden,
 Ama neden bu kadar erken,

Yaşanacak bunca güzel gün varken,
Yüreğimizi dağılayıp gitmek neden?

MŞMMT-229

Kader, sen erken kıydın bana.
Benim yaram çok derinde, görünmez.
Ana, büründüm beyazlara artık.
Dokunmayın bana,
Tut gözyaşlarını, ağlama ana.

MŞMMT-230

O ela gözlere,
O kara kaşlara,
O selvi boyuna,
Hele genç yaşına,
Yakışır mıydı bu sana?

MŞMMT-231

Bahçeler tarumar,
Güller dökülmüş,
Bülbüller suskun,
Sokaklar sensiz,
Yollar bir garip.
Anlaşılan yok olmuşsun,
Avuç toprağın karşısında,
Mesken tutmuşsun.

MŞMMT-232

Seni sensiz yaşamak,
En kötü kader olsa gerek.
Bu ayrılığa dayanır mı yürek?
Gel desem gelemezsin, biliyorum,
Ama ben yaşıyorum sensiz.

MŞMMT-233

O şimdi çok uzaklarda,
 Kim bilir cennetin yollarına.
 Son kez seni görmek isterdim,
 Öksüz bıraktın bizi.
 Melekler aldı seni,
 Sen ölmedin, bizimlesin.

MŞMMT-234

Atımı çekin binek taşına,
 Elimi koyun eğer kaşına,
 Adımı yazın mezar taşına.
 Ne söyleyeyim böyle kötü kadere,
 Sen her zaman kalbimizde yaşayacaksın.

MŞMMT-235

Yürek yine buruk, zaman yine kalles,
 Dağ yine dumanlı ve zifiri karanlık.
 Bir tek senden yana görüyorum aydınlığı.

MŞMMT-236

Kâh kolumuz,
 Kâh kanadımız,
 Kâh güneşimiz,
 Kâh gölgemiz.
 Abimiz,
 Canımız,
 Her şeyimiz.
 Apansız, vedasız ve sessiz,
 Hasretlere boğarak gidiverdin.

MŞMMT-237

Ameliyata giderken el sallıyordun,
 Yarım saat içinde geriye döndün.

Sancılar içinde “anam” diyordun,
Canım, sen bu derdi nereden aldın?

***** yanında oturuyordu,
Sen terledikçe o siliyordu.
Derdin kanser imiş, çaren yok idi,
Canım, sen bu derdi nereden aldın?

***** çağırıp kan istiyordun,
Garip ***** boynunu büktü.
Bütün sorunları ona bıraktın,
Canım, sen bu derdi nereden aldın?

Azrail geldi, karşına durdu,
Sancıların çoğaldı, gücün azaldı.
***** ***** istedin, durdun,
Canım, sen bu derdi nereden aldın?

MŞMMT-238

Tanrım lütf etmiş sevmeyi,
Gönülleri bir etmeyi.
Sen ise verdin zulmü,
Öldürdün beni felek.

Unuttum artık gülmeyi,
Bilmiyorsun sen sevmeyi.
Sevemem artık kimseyi,
Öldürdün beni felek.

Açtım sana ellerimi,
Vaad etmiştim evlenmeyi.
Bırakıp ta gittin beni,
Öldürdün beni felek.

Felek kalmaz bu yanına,
Sevmek yakışır insana.

Sensizlik ölüm bana,
Bırakıp gittin felek.

MŞMMT-239

Dünyalar kadar severdim seni ben,
Kara toprak ayırdı seni benden.
Mezara sığmadın sen anne,
Kalbime gömdüm seni ben.

MŞMMT-240

Ne oldu, ne oldu?
Niye gül benzim sarardı, soldu?
Ben bu derdi parayla almadım,
Bu derdi bana felek verdi.

MŞMMT-241

Kaldım ben gurbet elinde,
Sılaya hacet kalmadı.
Nuş ettim ecel şerbetini,
Hekime hacet kalmadı.

MŞMMT-242

Varlığın çünkü fanidir,
Yürü ey vefasız dünya.
Fena yokluk nişanıdır,
Yürü ey vefasız dünya.
Donanıp bezenip durdun,
Herkesin yüzüne güldün,
Bak sonunda neler oldun,
Yürü ey vefasız dünya.
Hani babam, hani anam,
Bu dert ile nice yanam?
Süsüne nasıl inanam,
Yürü ey vefasız dünya.

MŞMMT-243

Bu dertler içinde nasıl güleyim,
 Dönülmez ki maziye.
 Nasıl döneyim?
 Sonumu sormayın bana,
 Nasıl bileyim?

MŞMMT-244

Doktorları gezdim,
 Derdime bir çare sordum.
 Çare aradım, bulamadım.
 Sonunda kara toprağa kul oldum.
 Duman sardı yolumu,
 Felek kırdı kanadımı kolumu.
 Benden selam söyleyin
 Kardeşlerime ve çocuklarıma.
 Beklemesinler yolumu.

MŞMMT-245

Ecel şerbetini erken tadanlardanım,
 Hayata doyamadım, ona yanarım.
 Beni beklemeyin anne,
 Ben başka dünyadayım.

MŞMMT-246

Al yeşil giyinip bir gün gezmedin,
 Telli duvak takıp gelin olmadın.
 Kahpe felek hiç yüzüne gülmedi,
 Allah sabır versin ***** sana.

Biri sağda, biri solda yavrular,
 Buna can dayanır mı komşular?
 Kardeşini tek bırakan kuzular,
 Ceset gelinlikten ayrı duruyor.

Rüya gelin oldu, bir figan koptu,
 Anasının benzi sarardı, soldu.
 Çağırın kardaşına kemer bağlasın,
 Genç kızımız gelin oldu.

Mezarları birbirine bakıyor,
 İki bacı topraklarda yatıyor,
 Ana baba kendilerini yırtıyor,
 Ceset gelinlikten ayrı duruyor.

MŞMMT-247

Tut elimden ferman eyle,
 Gel bu derde derman eyle,
 Götür Hakk’a kurban eyle,
 Öldür derse öldür beni.

MŞMMT-248

Sevgini taşımak değil,
 Hasretini çekmek zor.
 Gülmeyi unutmak değil,
 Ağlamaya alışmak zor.
 Yaşamak ya da ölmek değildi,
 Özleyip de görememek çok zor.

MŞMMT-249

Sabah beş yirmide aldım haberi,
 Zalim gurbet kan akıttı gözleri.
 Tek başına bıraktın sen bizleri,
 Haberini almak acı oldu babam.

Ne arayan var ne de soran,
 Kızım diye rüyalarda sarılan.
 Cansız hayalin hep bana bakan,
 Haberini almak acı oldu babam.

Gönderdin annemi benim yanıma,
 Ölüm yakışır mı senin şanına?
 Varamadım babam senin yanına,
 Haberini almak acı oldu babam.

MŞMMT-250

Sevgini taşımak değil,
 Hasretini çekmek zor.
 Gülmeyi özlemek değil,
 Ağlamaya çalışmak zor.
 Sevmek ya da ölmek değil,
 Özleyince görememek zor.

MŞMMT-251

Uyu canım, talihsiz babam,
 Bu dünya oldu bize haram.
 Çok derin seninle benim yaram,
 Yalnız kaldı bizden biri babam,
 Gün görmemiş gözü yaşlı anam.

MŞMMT-252

Türlü dert var şu canda,
 Çekiyorum, acım bitmiyor.
 Bu dert benden gitmiyor,
 Elim ayağım tutmuyor.
 Ne vereyim Mevlam sana?

MŞMMT-253

Günaydın her sabah, günaydın de bana,
 Üzüntümü şiirimle betimleyeyim sana.
 Limanım, sığınağımdın sen bana,
 Ellere bıraktın beni, yazık değil mi sana?
 Rüzgâr estikçe selam gönder bana.

MŞMMT-254

Hayatın boyunca çok çektin çile,
 Bedenin tanıştı birçok dert ile.
 Cansız masum bir yüz geldi de elle,
 Resmin “gel” der gibi bakıyor anne.
 Hasretin kalbimi yakıyor anne.

Cefakâr ömründe gülmedi yüzün,
 Senden ayrılmadı gam ile hüznün.
 Bir bulut misali doluyor gözüm,
 Resmin “gel” der gibi bakıyor anne.
 Hasretin kalbimi yakıyor anne.

Değmedi üstüme dünya güneşi,
 Sönmedi gönlünden sevgi ateşi.
 Ana kucağının var mı bir eşi?
 Resmin “gel” der gibi bakıyor anne.
 Hasretin kalbimi yakıyor anne.

Hangi kucak bu kadar sıcak?
 Hangi yürek bu kadar merhametli?
 Hangi merhem şifalı elin kadar?
 Resmin “gel” der gibi bakıyor anne.
 Hasretin kalbimi yakıyor anne.

MŞMMT-255

Dünyanın en iyi, sabırlı,
 Hoşgörülü, çalışkan,
 Biricik eşime;
 Hasretini çekmek zor,
 Özleyince görmemek zor.
 Mekânın cennet olsun.

MŞMMT-256

İçim yanarken üşümek,

Yüreğim kan ağlarken gülmek,
 İşte evlat hasreti bu olsa gerek.
 Kalbimdesin güzel kızım.

MŞMMT-257

Sevgili annemiz,
 Bir hicran ateşiydi gidişin aramızdan.
 Sen gidince bahçemiz oldu tarumar.
 Neden ses seda vermez oldu dostlar?
 Yok artık arayan soran kimsemiz,
 Heyhat! Gittikçe artıyor yalnızlığımız.

MŞMMT-258

Adımı yazdılar mezar taşına,
 Ne boyuma baktı ne de yaşıma.
 Alnıma yazılan geldi başıma,
 Felek böyle yazmış, ağlama ana.

MŞMMT-259

Ey aslan yürekli koca çınar,
 Derdini söylemeyen,
 Kimseye eyvallah etmeyen,
 Heybetiyle bugünlere gelen,
 Nice zorluklara göğüs geren.
 Biz sana doyamadık,
 Sende gençliğine doymadın.
 Ayırdı bizi erken ölümün,
 Sen hiç gitmedin ki babam,
 Önce bir yerdeyken,
 Şimdi baktığım her yerdesin.

MŞMMT-260

Sen kırmadın bir tek kalbi,
 Anıldın sevgiyle ve anılacaksın elbette.
 Layık değildin böyle kötü kadere,

İnsanlara sevgiyle doluydu yüreğin,
 Masum kalbinin çarpmaması acıtıyor canımızı.
 Hasretin yakıyor her geçen gün,
 Ansızın yakaladı kötü kader.
 Layıktın en güzel mutluluklara,
 Layıktın bizlerle yaşamaya.
 Asla unutmayacağız güzel yüzünü,
 Güzel yüreğini, güzel sesini.
 Çok seviyoruz babacığım seni.

MŞMMT-261

Hasretim vatana, gurbet zindan bana,
 Ayrıldım anamdan, bağrım yana yana.
 Ayrılık, gurbet yetti şu canıma,
 Ne anam ne babam gelmiyor yanıma.
 Yol ver yüce dağlar, gideyim vatana,
 Hasret koyma beni anama, atama.

MŞMMT-262

Çok mu gördün felek,
 Bu kısacık ömrü bana?
 Biraz zaman tanısaydın,
 Dönecektim yuvama.

MŞMMT-263

Anne, acın yüreğimizde,
 Sevgin kalbimizde.
 Mekânın cennet olsun,
 Kabrin nurla dolsun.

MŞMMT-264

Sen baba adını hak edenlerdensin,
 Allah yolunu açık, mekanını cennet eylesin.
 Seni hiç unutmayacağız.

Hülyası kalmayınca hayatın ne zevki var?
Bitsin hayırlısıyla şu beyhude sonbahar.

MŞMMT-265

Sen baba adını hak edenlerdensin,
Allah yolunu açık, mekanını cennet eylesin.
Seni hiç unutmayacağız.
Hülyası kalmayınca hayatın ne zevki var?
Bitsin hayırlısıyla şu beyhude sonbahar.

MŞMMT-266

Çok özledim seni,
Bana "kızım" deyişini.
Arıyorum seni her yerde,
Nasıl yanıyor içim bir bilsen.
Ellerimden tutup beni sevsen,
Canım babam, özledim seni, sesini.
Huzur içinde yat babam,
Mekânın cennet olsun.

MŞMMT-267

Öğretmenim,
Seni çok seviyoruz.
Bizim mimarımızsın,
Gönlümüzde taht kurdun.
Sonsuza dek seni unutmayacağız,
Ruhun şad olsun.

MŞMMT-268

Ölsen bile seni bırakmayız,
Kefen olur bedenini sararız.
Yağmur olur üzerine yağarız,
Çiçek olur mezarında açarız.
Sen daima kalbimizdesin,
Mekânın cennet olsun.

MŞMMT-269

Seslensek sesimizi duyuramayız,
 Gel diye yanımıza çağıramayız.
 Gidişine hâlâ inanamıyoruz,
 Toprak mı oldun sen baba?
 Sen daima kalbimizdesin,
 Mekânın cennet olsun.

MŞMMT-270

Kalbin nurla dolsun,
 Mekânın cennet olsun.
 Seni hiç unutmayacağız,
 Huzur içinde yat,
 Canım babamız.

MŞMMT-271

Emir Allah'ın annem,
 Yarım asır hem anne hem baba oldun,
 Yaşamadın, yaşattın, hayatını adadın.
 Yokluk nedir göstermedin,
 Kabrin nur, mekânın cennet olsun.
 Her şeyimizi borçlu olduğumuz annem,
 Hakkını helal et.

MŞMMT-272

Yüreği sevgi dolu melekler dünyasında,
 Çocuklarım derdin hep dualarla Tanrı'ya,
 Fırtınalar dindiren şefkat dolu dünyanda,
 İzdırap gemisinin kaptanı sendin *****.

Tabipler bir çareydi, melekler başucunda,
 Sararmış bir yapraktın hüznü sonbaharda,
 Nur yüzünü görmedik şu gurbet ocağında,
 Mekanın nurla dolsun en büyük hanım ağa.

MŞMMT-273

Çalışmak ibadetti, besmeleydi dilinde,
 Gonca güller açardı senin güler yüzünde,
 Kükreyen bir aslandın azmin ile her günde,
 Örnek bir insandın, sen sığmazsın tarihe.

Veda edip giderken haykıran gökyüzünde,
 Ölüm bile susmuştu senin o nur yüzünde.
 Tanrı'ya erişip de kaldığın son gecede,
 Mekânın nurla dolsun cennet bahçelerinde.

MŞMMT-274

Hayatının baharında,
 Kopup gittin bizlerden.
 Söyle oğlum söyle,
 Gitmek için neydi acelen?
 Bir gül gönder bizlere,
 Cennet bahçelerinden,
 Sen diye koklayıp öpebilelim.
 Ruhun şad, cennet mekânın olsun.

MŞMMT-275

Bizimle beraber anınla yaşıyorsun,
 Çok iyi insandın,
 Cennet mekânın olsun.

MŞMMT-276

Kıymetli eşim,
 Babaların babası,
 Dinmez bir an acısı.
 Sana cennetler gerek, iyilerin babası,
 Mekânın cennet olsun.

MŞMMT-277

Bu dünyada herkes olmalı hazırlıklı,

Çünkü son söz Tanrı'nındır bu pazarlıkta.
 Savaşım göç sırasında geldiğinde bana,
 Sonsuza dek birlikte olacağız bu kabristanda.
 Mekânın cennet olsun,
 Yiğit oğlum.

MŞMMT-278

Bir yerdeyken, şimdi her yerdesin.
 Gönlünün güzelliği kadar,
 Toprağın ve sana dua edenlerin bol.
 Mekânın cennet olsun.

MŞMMT-279

Masmavi gökyüzünde ismini sayıklarken,
 Hayatım kadar sevdiğim gözlerini,
 Rüya gibi gülüşünü,
 İlkbahar gibi tazeliğini,
 Canım kadar sevdiğim yüzünü,
 Al gibi yanaklarını,
 Nasıl unuturum?

MŞMMT-280

Tüm insanları severdi,
 İnsanlar da onu severdi.
 Sessiz aslan gibiydi,
 Amansız hastalığa yenildi.

MŞMMT-281

Şu anda aynı havayı solumasak da,
 Seni unuttuk sanma.
 Zaman alışmayı öğretir,
 Ama unutmayı asla.

MŞMMT-282

Hayalin karşımızdan bir gün gider mi?

Açtığım yarayı yıllar siler mi?
 Seni düşünmeden günler geçer mi?
 Unutmak mümkün mü anneciğim seni?

MŞMMT-283

Eller kadir kıymet bilmiyor annem,
 Senin kadar kimse sevmiyor annem.

MŞMMT-284

Mezarıma gelen dostlar,
 Beni candan hatırlasın.
 Yavrularım, can dostlarım,
 Huzurumda ağlamasın.

MŞMMT-285

Gülüyorsak sanma ki,
 Ağlamayı unuttuk.
 Göz yaşlarımız içinde,
 Pınarları kuruttuk.

MŞMMT-286

Hepimize açtın bir çağ,
 Aramızda kurdun kuvvetli bir bağ.
 Seni hiç unutmayacağız,

MŞMMT-287

Hu,
 Horasan'dan rüzgâr gibi geldik,
 Anadolu'yu mekân eyledik.
 Seyyid Mahmud Hayrani evladınız,
 Hacı Bektaş Veli pirimiz.
 İkrar kıldık Ehlibeyt'e eyvallah.
 Bir melundan kaçtık Dersim'e,
 Hacı Kureyş'tir ocağımız,

Düzgün Baba'dır sırrı kelimamız.
 Hak aşkına, pir aşkına, yol aşkına,
 Bugün toprağa düştük.
 Kalan canlara selam olsun.
 Bu cihandan eyvallah.

MŞMMT-288

Kabrin etrafında döndüm dolandım,
 Cümle melekler mekân eylemiş.
 Hak aşkı yanar nuru çeşmede,
 Dersimli pirler ulu divanda.

Cennetin gülü İmam Hüseyin,
 Erenler kavuştu sana, haberin olsun.
 Cennet deryasına iki can düştü,
 Dersimli pirler ulu divanda.

MŞMMT-289

Ölüm kimsenin iyileştiremeyeceği bir kalp ağrısı bırakır,
 Sevgi kimsenin çalamayacağı bir hatıra bırakır.
 Anıların hep bizimle yaşayacak,
 Seni çok seviyoruz, yaşadıkça seni hatırlayacağız.

MŞMMT-290

Ne seni unutturacak kadar zaman geçecek,
 Ne de zamanı seni unutturmaya yetecek.
 Bizden ayrısın diye unuttuğumuzu sanma,
 Zaman alışmayı öğretir ama unutmayı asla.

MŞMMT-291

Artık kapılarıma hiçbir kilit vurdurmuyor,
 Buruk özgürlüğüm, hoş geldin.
 Bitti mi hasretlik?

MŞMMT-292

Bana bu dünya yalandı,

Ben bu dünyadan bir şey anlamadım.
Ben öteki dünyada mutlu olacağım.

MŞMMT-293

Anladık ki bu acı anlatılmaz,
Hissedilebilir ancak.
Cennettesin biliyoruz,
Bizleri unutmayacağını da.

MŞMMT-294

Bana neden ağlıyorsun dediler,
Aşığım dedim.
Hiç gülmez misin dediler,
O ney dedim.
Peki yaşıyor musun dediler,
Ölünce anlayacağım dedim.

MŞMMT-295

Sen baharda sevincim,
Sonbaharda yağmurum,
Yazın güneşim,
Sen kalbimdesin.

MŞMMT-296

Varlığımızda Tanrı kadar senin de hakkın var,
Bizleri büyütüp bu yaşa getiren sensin.
Dünyaları verseler değişmezdik sana,
Sen bizim her şeyimiz, canımızdın annem.

MŞMMT-297

Sen olmasan, gözlerin olmasa,
Kesmese yolumu vazgeçilmez sevgin.
Ve gerçekten bir kurtuluş olsa kaçmak,
Alır bu ağrılar içimdeki yüreğimi
Ve çeker giderdim o zaman hiç düşünmeden.

MŞMMT-298

Bahar gözlüm, seni anlamak yaşamaktır,
 Seni yaşamak, amansızlığa ve yılgınlığa karşı
 Dirençle durmaktır.
 Seni bilmek yaşamı bilmek,
 Seni anlatmak Eylülgü günleri geçmişe yollamaktır.

MŞMMT-299

Yaşama dair doğan güneş,
 Gökyüzünde parlayan yıldızlar kadar,
 Anlamlı ve önemlisin.
 Bu yürekler çarptığı müddetçe
 Yaşayacak, ölmeyeceksin,
 Çünkü sen farklısın.

MŞMMT-300

Denizler gibi coşan,
 Ele avuca sığmayan deli rüzgarım,
 Oğlum ay yüzlüm, canım benim.
 Yaşam sevinciyle ışıldayan güneş gözlüm,
 Yüreğimin savaşındaki beyaz güvercinim.
 Senin annen olmak kadar
 Güzel bir şeyim daha olmadı.
 Karnımdaki bebekçe kıpırtılarınla başlayıp
 On yaşına kadar hep bende yaşayacaksın.

MŞMMT-301

Yeter ***** kardeş, bu dünya yeter.
 Mezar taşında kuşlar öter.
 Mezarıma gelen dostlar,
 Her gelene gönül katar.

MŞMMT-302

Dünyaya ilk gözümüzü açtığımızda sen vardın,
 İlk anlarımızda, her zamanda ilklerimizde,

Yanımızda olacaksın.
Cennetinden bize gülümsemeni eksik etme.

MŞMMT-303

Babaların en iyisi,
Gülüşünün, konunun ve
O güzel kalbinin
En büyük hayranıyız.
Biz var oldukça,
Her zaman kalbimizdesin.

MŞMMT-304

Yaşamak özlemsiz, özlem sevgisiz,
Sevgi de sensiz olmaz, unutma.
Sevmek daima beraber olmak değil,
Sen yokken bile seninle olabilmektir.

MŞMMT-305

Allah'ımın yar ettiği ve kaybettirdiği,
Sen bizim her şeyimizdin.
Seni çok seviyoruz,
Çok ama çok özlüyoruz.

MŞMMT-306

Aramıza dağlar girmiş koskoca,
Meraklanma, gönlümüz dağlardan yüce.
Bir gün değil, bin yıl değil,
Her gece aldığımız her nefeste
İnan, yanımızdasın ***** .

MŞMMT-307

Değil yalnız evine,
O herkese babaydı.
Her yoksula yardımcı,
Her zayıfa arkaydı.

MŞMMT-308

Ey yolcu,
 Değil yalnız evine,
 O herkese anaydı.
 Her yoksula yardımcı,
 Her zayıfa arkaydı.

MŞMMT-309

Çiçekler baharı nasıl özlerse,
 Biz de seni öyle özleyeceğiz.
 Bizler senin yanına gelinceye kadar,
 Her zaman kalbimizdesin.

MŞMMT-310

Değil yalnız evine,
 O herkese babaydı.
 Her yoksula yardımcı,
 Her fakire arkaydı.

MŞMMT-311

Duymadı sesimi,
 Tutmadı ellerimi,
 Görmedi hiç beni.
 Çok seviyorum ben babamı.

MŞMMT-312

Yine seni hayal ediyor,
 Seni düşünüyorum.
 Sabahı olmayan gece gibi,
 Baharı olmayan kış gibi,
 Çiçekler baharı nasıl özlerse,
 Ben de seni öyle özleyeceğim.
 Ben senin yanına gelinceye kadar,
 Her zaman kalbimdesin.

MŞMMT-313

Babamın kabri olan bahçede bir gül varmış,
 Yeniden her gün açarmış kanayan rengiyle.
 Gece bülbül, ağaran vakte kadar
 Ağlarmış eski Şirazi hazaletten ahengiyle.
 Asude bahar ülkesidir,
 Birinde gönlü her yerde buhurdan gibi yıllar tüter ve
 Serin selviler altında kalan kabrinde,
 Her seher bülbül açar, her gece bülbül öter.

MŞMMT-314

Kıymetli eşim,
 Sen yalnız evine değil,
 Herkese bir babaydın.
 Her yoksula bir destek,
 Her fakire bir arkaydın.

MŞMMT-315

Yolcu dikkatle bak,
 Burda yatan ***** ***,
 Ağlıyor ardından
 Çocukları ve eşi,
 Söndü ateşi.

MŞMMT-316

Ah Almanya zalim gurbet,
 Yuva yıkan memleket.
 Bulamadı derdimize çare yavrum,
 Viran şehri Bielefeld.

MŞMMT-317

Değil yalnız evine,
 O herkese babaydı.
 Her yoksula yardımcı,
 Her zayıfa arkaydı.

MŞMMT-318

Ne seni unutmak için zaman geçecek,
 Ne geçen zaman seni unutmaya yetecek.
 Seni görmesek de unuturuz sanma,
 Zaman alışmayı öğretir ama unutmayı asla.

MŞMMT-319

Annelerin en fedakarı, en kıymetlisi,
 Yaradan seni bizden çok sevmiş.
 Ta uzaklardan görüyorsun bizi,
 Emanet ettin bizi birbirimize.
 Ne bir gece ne bir gün unutmayacağız seni.

MŞMMT-320

Ne sizi unutacak kadar zaman geçecek,
 Ne de geçen zaman sizi unutmaya yetecek.
 Bırakıp gittiniz diye unuttum sanma,
 Zaman alışmayı öğretir ama unutmayı asla.

MŞMMT-321

Allah'ın verdiği cana,
 İnsanların yaptığı hataya,
 İnsanlığınla, mesleğinle
 Ak perde oldun.
 Sevindirdin, güldürdün,
 Ağız tadı verdin baba.

MŞMMT-322

Sessiz duruşun bile sevinçmiş bana.
 Sen gittiğinde anladım,
 ***** , ilk kez öyle donuk baktın ki bana.
 Sen giderken anladım.

MŞMMT-323

Sessiz duruşun bile sevinçmiş bana.

Sen gittiğinde anladım,
Annem, ilk kez öyle donuk baktın ki bana.
Sen giderken anladım.

MŞMMT-324

Canım eşim, bizi senin kadar hiç kimse sevmeyecek.
İnan gece gündüz gözyaşımız dinmeyecek.
Ölene kadar da sana olan hasretimiz bitmeyecek.

MŞMMT-325

Beni kalbinde yaşat,
Kimseler hissetmesin.
Seven kalplerimiz,
Ahirette birleşsin.

MŞMMT-326

Açılır bahtımız bir gün,
Hemen battıkça batmaz ya.
Sebepler halk eder Hâlîk,
Kerem babın kapatmaz ya.
Benim Hakk'a münacatım
Değildir rızık için haşa,
Huda Rezzak-ı alemdir,
Rıziksız kul yaratmaz ya.

MŞMMT-327

Seninle var oldum Tanrı emrinde,
Sevgi, şefkat gördüm senin gölgende.
Seni aradım hep en zor günümde,
Erişilmezsin sen dünya gözünde.
Cennet yollarında güneşsin annem,
Sonsuz sevginle sen çiçeksin annem.
Onulmaz dertlerde sen tek çaresin,
Cennet mekânında meleksin annem.

MŞMMT-328

Bir yaz gününe benzeseydin eğer,
 Sen daha ılımlı ve sevilir olurdun.
 Ne kış ne yaz ne sonbahar,
 Sanki ilkbahar.

MŞMMT-329

Mal bıraktın, mülk bıraktın, üşüştük.
 Kavga ile niza ile bölüştük.
 Biz üç karış toprak için dövüştük,
 Sen mezarında huzur ile yat baba.
 Çocukların etsinler diye rahat,
 Satmadın da geçindin kıt kanaat.
 Evladından sana olsun nasihat:
 O dünyada malın varsa sat baba.

MŞMMT-330

Ve bazen hayattır sevmek,
 Birini çok uzağındayken bile,
 Yüreğinde taşıyabilmek.

MŞMMT-331

Çok solcu tanıdım hayatımda,
 Hiçbiri senin kadar devrim yapmadı,
 Sol yanımda.

MŞMMT-332

Sen sevgili, iyi bir babaydın.
 Aşıktı anamız sana.
 Beklerdik yolunu her gün,
 Ağlardık, gülerdik seninle beraber.
 Herkesi mutlu ettin,
 Acı tatlı hatıralarınla,
 Tertemiz kalbinle tanırdı herkes seni iyi diye.

İnan kötüler istemese de çekinirdi senden.

Nasıl özledik bir bilsen.

MŞMMT-333

Ben bir kuş olsam,

Uçsam varsam yârin köyüne,

Kanatlarım üzülse,

Düşüp o ilde kalsam.

Dese Hulusi ki yar,

Sen bana, ben sana yar,

Varım olup tarumar,

Ben dahi kurban olsam.

MŞMMT-334

***** ,

*****.

Herkesi ışığınla aydınlattın,

Koşulsuz seven adamdın.

Varlığınla güç veren çınardın.

İnsan olmayı, vicdanı ve hayatı öğrettin.

Hastalarına şifa verdin.

İnsanlığın virüsle verdiği savaşta,

Görev şehidi oldun.

Ebedi maşrıkta, ışıklar içinde uyu.

MŞMMT-335

Sen uyanınca şehir mutluluğa boğulur, duramazdı yerinde.

Çiçek açardı baharlar gelişinde.

Hatırlar bütün sevdalılar, neden sevdiğini seni görünce,

Ve kent birbirini sevmeye telaşına düşerdi yine.

Biliyorlar çünkü sen uyanınca, hüznün çökerdi tüm şehre.

MŞMMT-336

Allah'ım! Bu aleminde o anını bekleyenlerden rahmetini esirgeme. Âmin.

MŞMMT-337

Yaşarken sık sık “Seni canımdan çok seviyorum, beni senden sonrasına bırakmaması için Allah’ıma yalvarıyorum” diyen canım eşim ve sevgilim...

MŞMMT-338

Biz senden razıydık, Allah da senden razı olsun can babamız.

MŞMMT-339

Ey ya rabbim, senin kapına geldik, bir kusur işledik, sen affet. Âmin.

MŞMMT-340

Merhamet kıl ya ilahi bu aciz kuluna, mağfiret eyle, ulaştır cenneti Firdevs'ine.

MŞMMT-341

Genç yaşında darü bekaya eyledi uful, sen mağfiret kıl ona ey rabbi gafur.

MŞMMT-342

Yüzüne bakmaya kıyamadığım, tek varlığım, dünyasına doymadan genç yaşta kaybettiğim oğlum ***** ruhuna Fâtiha.

MŞMMT-343

***** ruhuna Fâtiha.

MŞMMT-344

Sevgili babamızın ruhuna el Fâtiha.

MŞMMT-345

***** ruhuna Fâtiha.

MŞMMT-346

Çok ani ve genç yaşta ebediyete intikal eden *****' bu müstesna ve faziletli insanın ruhuna Fâtiha.

MŞMMT-347

Genç iken fani dünyaya gözlerini kapayan ve şimdi bir Fâtiha-i Şerife'ye muhtaç olan ***** ruhuna Fâtiha.

MŞMMT-348

La ilahe illallah Muhammedî Resulullah ver ruhuma bir Fâtiha, şad eylesin sizi Allah.

MŞMMT-349

Evine, eşine ve çocuklarına doymadan ölen ***** ruhuna Fâtiha.

MŞMMT-350

Halk arasında hüküm verdiğinizde, her halde adaletle hükmediniz Tanrı buyruğunu.

MŞMMT-351

Oğlum, çalışın, kimseye muhtaç olmayın.

MŞMMT-352

Mutluluk güzel şey, layıkça insan sevmesini de bilmelisin. Anlıyorsan aşktan ve hayattan.

MŞMMT-353

Allah bakidir.

MŞMMT-354

Kusursuz dost arasan, dostsuz kalırsın.

MŞMMT-355

Dünya bir misafirhane, gelen konar geçer.

MŞMMT-356

Hayat çok güzel, insanların anlayışına bence değmez bu hayat.

MŞMMT-357

Baba gibi devlet, ana gibi nimet, evlat gibi servet bulunmaz.

MŞMMT-358

Hu erenler, dünyada harap virane şehirleri inşa ettim. Bay bayan şakiler elinden bade içtim, mest oldum. Gönlüm hoş, hepsi boş.

MŞMMT-359

Hayat çok güzel. İnsanların anlayışına bence değmez bu hayat bir damla gözyaşına.

MŞMMT-360

Allah, sevdiği insanı kendisine ihtiyaç duyulan yere gönderir.

MŞMMT-361

Çiçek vereceksen, yaşarken ver. Öldükten sonra çok geç.

MŞMMT-362

Esas olan sadece yaşamak değil, insana yakışır şekilde onurlu yaşamaktır.

MŞMMT-363

Canım çocuklarım; acı olan ölümün kendisi değil, sizden ayrılmak zorunda olmamdır.

MŞMMT-364

Yıkılmaz bir çınardı, ölüme yenik düştü.

MŞMMT-365

Hasret bıraktın bizi sesine, gülüşüne, o kocaman sevgi dolu kalbine. Seni hiç unutmayacağız, yüreği güzel babamız.

MŞMMT-366

Gecelerim hep karanlık, gündüzleri sensiz güneş doğmuyor annem.

MŞMMT-367

Biz nasıl unuturuz seni, can bedenden çıkmayınca.

MŞMMT-368

Bir ihtimal daha var derdin, şimdi dönülmez akşamın ufkundasın.

MŞMMT-369

Güz gülleri gibiydin, hiç bahar yaşamadın.

MŞMMT-370

Babaların babası, seni kaybettikten sonra özlemin ne olduğunu öğrendik. Seni asla unutmayacağız.

MŞMMT-371

Öyle ağırım ki kendime, sen benden gittin gideli.

MŞMMT-372

Babaların babası. Seni kaybettikten sonra özleminin ne olduğunu öğrendik. Seni asla unutmayacağız.

MŞMMT-373

Henüz hayatının on yedinci baharında iken, gaddar denizin hırçın dalgaları arasında ebediyete intikal eden...

MŞMMT-374

Her şey sanki bir rüya, uyanınca yine birlikte olacağız.

MŞMMT-375

Biz sana doymadık, doysun kara topraklar.

MŞMMT-376

Annemiz, gidişin hiç dinmeyecek bir acıdır, hiçbir şekilde eskisi gibi yaşanmayacak olmanın verdiği yürek acısı içimizde.

MŞMMT-377

Aya erişmek güneşe düşmez, gece gündüzü geçemez. Her biri bir yörüngede yürürler.

MŞMMT-378

Küllü nefsin zaikatül mevt inna lillahi ve inna ileyhi raciun.

MŞMMT-379

Ey insanlar! Yazık yarına faydası olmayan, bugün ki haram zevkler için ahiretini feda etme. Çünkü her nefis ölümü tadacak ve yaptıklarından hesaba çekilecektir.

MŞMMT-380

Euzu billahi mineşşeytanirracim ve Bismillahirrahmanirrahim. Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil aliyyul azim kader.

Ayetin Türkçe mealı: “Kovulmuş şeytanın şerrinden Allah’a sığınırım, söz ve işlerime rahman ve rahim olan Allah’ın adıyla başlarım. Güç ve kuvvet ancak yüce ve büyük olan Allah’a aittir.”

MŞMMT-381

Her canlı mutlaka ölümü tadacaktır, hepimiz mutlak ona döneceğiz.

MŞMMT-382

Bismillahirrahmânirrahîm. Elhamdulillâhi rabbil'alemin, Errahmânir'rahim, Mâlikî yevmiddin, İyyâke na'budu ve iyyâke neste'în, İhdinessirâtal mustakîm, Sirâtallezine en'amte aleyhim Ğayrilmağdûbi aleyhim ve leddâllîn.

Ayetin Türkçe meali: “Söz ve işlerime rahman ve rahim olan Allah’ın adıyla başlarım. Hamd, Âlemlerin Rabbi, Rahmân, Rahîm, hesap ve ceza gününün (ahiret gününün) maliki Allah'a mahsustur. Allahım! Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz. Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil.”

MŞMMT-383

Bismillahirrahmânirrahîm. Elhamdulillâhi rabbil'alemin, Errahmânir'rahim, Mâlikî yevmiddin, İyyâke na'budu ve iyyâke neste'în, İhdinessirâtal mustakîm, Sirâtallezine en'amte aleyhim Ğayrilmağdûbi aleyhim ve leddâllîn.

MŞMMT-384

Ölüm herkese mahsustur ama sen kalbimde yaşıyorsun.

MŞMMT-385

Merhametli olan rab katından olanlara selam ver.

MŞMMT-386

Her nefis ölümü tadacaktır.

MŞMMT-387

Kul hüvellâhü ehad, Allâhüssamed, Lem yelid ve lem yûled, ve lem yekün lehû küfüven ehad.

Ayetin Türkçe meali: “De ki: O, Allah’tır, bir tektir. Allah Samed'dir. (Her şey O'na muhtaçtır, O, hiçbir şeye muhtaç değildir.) Ondandır çocuk olmamıştır (Kimsenin babası değildir). Kendisi de doğmamıştır (kimsenin çocuğu değildir).”

MŞMMT-388

Yer yüzünde bulunan her canlı yok olacaktır.

MŞMMT-389

Hakk’tan geldik, Hakk’a gittik.

MŞMMT-390

Bismillahirrahmânirrahîm. Elhamdulillâhi rabbil'alemin, Errahmânir'rahim, Mâlikî yevmiddin, İyyâke na'budu ve iyyâke neste'în, İhdinessirâtal mustakîm, Sirâtallezine en'amte aleyhim Ğayrilmağdûbi aleyhim ve leddâllîn.

MŞMMT-391

Kul hüvellâhü ehad, Allâhüssamed, Lem yelid ve lem yûled, ve lem yekûn lehû küfüven ehad.

MŞMMT-392

Bismillahirrahmanirrahim. Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resulühü.

MŞMMT-393

Yeşil gözlüm, sen annemiz değil meleşimizdin. Ey güzel insan, fedakâr annemiz, seni seviyoruz ve özlüyoruz. Huzur içinde yat. Gönlün gibi toprağın bol, mekânın cennet olsun.

MŞMMT-394

Dünyanın en güzel insanlarına saygılarımla.

MŞMMT-395

Ruhu şad olsun.

MŞMMT-396

Güzel kızım, yerinde rahat uyu.

MŞMMT-397

Canım annem, nur içinde yat.

MŞMMT-398

Canım kızım, nur içinde yat.

MŞMMT-399

Biz evlatların olarak senden razıyız, Allah'ta senden razı olsun babam. Kabrin nur, mekânın cennet olsun.

MŞMMT-400

Gönlün gibi toprağın bol, mekânın cennet olsun.

MŞMMT-401

Canım babacığım, annem ve ben seni unutmayacağız. Her zaman kalbimizdesin, ruhun şad olsun.

MŞMMT-402

Canım eşim, kalbim hep seninle. Huzurlu yat, mekânın cennet olsun. Her zaman seninleyim.

MŞMMT-403

Huzurla yat, canımız ciğerimiz.

MŞMMT-404

Yaşıyorsun, sadece derin uykudasın. Rahat uyu, seninleyiz.

MŞMMT-405

Allah rahmet eylesin, mekânın cennet, ruhun şad, kabrin geniş, ahiretin mağrur, Allah'ın rahmeti ve bereketi üzerine olsun.

MŞMMT-406

Huzur verdin hep, huzurla uyu.

MŞMMT-407

Önceden bir yerdeyken şimdi baktığım her yerdesin. Mekânın cennet olsun babam.

MŞMMT-408

O mükemmel bir baba idi. Sonsuza kadar aklımızda ve kalbimizde yaşayacaksın, mekânın cennet olsun.

MŞMMT-409

Sevgili annemiz, nurlar içinde rahat uyu. Mekânın cennet olsun.

MŞMMT-410

Kalbi Allah, Ehlibeyt ve insan sevgisiyle dolu ailemizin ***** ruhu şad olsun.

MŞMMT-411

Babam, kabrin nur, mekânın cennet olsun.

MŞMMT-412

Canım babamız, gönlün gibi toprağın da bol olsun. Her zaman yanımızda, daima kalbimizdesin.

MŞMMT-413

Güzel yüzlü annemiz, meleşimiz. Seni çok seviyoruz, huzur içinde uyu.

MŞMMT-414

S***** L***** s***** m***** *****.

MŞMMT-415

E***** A***** ***** *****.

MŞMMT-416

P.T.T. E***** Ş***** ***** *****.

MŞMMT-417

K***** ***** *****.

MŞMMT-418

E***** N***** M***** ***** *****.

MŞMMT-419

E***** Ö***** ***** *****.

MŞMMT-420

K***** K***** ***** *****.

MŞMMT-421

K***** G***** ***** *****.

MŞMMT-422

J***** A***** ***** ***.

MŞMMT-423

P***** M***** *****.

MŞMMT-424

G***** M***** *****.

MŞMMT-425

A***** G***** *****.

MŞMMT-426

E***** *****.

MŞMMT-427

A***** *****.

MŞMMT-428

E***** T***** Ö*****.

MŞMMT-429

E***** A***** İ*****.

MŞMMT-430

Ş***** Y***** K*****.

MŞMMT-431

K***** *****.

MŞMMT-432

M***** *****.

MŞMMT- 433

T***** *****.

MŞMMT- 434

G***** *****.

MŞMMT- 435

S***** , Ş***** , O*****.

MŞMMT- 436

K***** H***** *****.

MŞMMT- 437

P***** ***** *****.

MŞMMT- 438

A***** *****.

MŞMMT- 439

E***** *****.

MŞMMT- 440

E***** *****.

MŞMMT- 441

G***** *****.

MŞMMT- 442

Canım annem, senin gibi bir eş, bir anne bir daha bu dünyaya gelmez. Yerin asla dolmaz, daima kalbimizdesin.

MŞMMT- 443

Anılarınla yaşayıp sevgini yaşatacağız.

MŞMMT- 444

Biz yaşadıkça sen de kalbimizde yaşayacaksın. ***** ve kuşların seni hiç unutmayacak.

MŞMMT- 445

Anılarınla yaşayıp sevgini yaşatacağız.

MŞMMT- 446

Ölene dek kalbimdesin.

MŞMMT- 447

Dünyanın en iyi kalpli babası, seni çok seviyoruz. Hiçbir zaman unutmayacağız senin nur yüzünü, canım babamız. Kalbimizin en güzel yerinde ömür boyu seni taşıyacağız.

MŞMMT- 448

Benim melek oğlum, bu hayat yolunda hiç kimseyi kırmadın. O senin gülen yüzünü hiçbir zaman unutmayacağız. Seni sonsuza dek seven ailen.

MŞMMT- 449

Hayat denen ince çizginin ne tarafında bulunacağız? Acaba uzatmaları oynarken "keşke" tarafında mı, yoksa "ilki" tarafında mı?

MŞMMT- 450

Ey fani dünya, vefasız dünya. Vefası yok, cefası çok. Bu dünya Sultan Süleyman'a bile kalmamıştır. Ben öldüğüm zaman bütün dostlarım münteşir olarak ağlayacaklarını biliyorum. Bütün dostlarıma ve dünyaya hakkımı helal ettim.

MŞMMT- 451

Başın döner, gözlerin kararır ve bilincini yitirirsin. Sonrası sonsuz karanlık.

MŞMMT- 452

Geride bıraktığımız kalplerde yaşamak, ölmek değildir.

MŞMMT- 453

Aradan geçse çok sene, sen bizdesin yine.

MŞMMT- 454

Bu dünyadan melek kalpli bir ***** geçti.

MŞMMT- 455

Canım babamız, gözden ayrıldın ama gönlümüzden ayrılmadın.

MŞMMT- 456

Ölmedin, kalbimizde yaşıyorsun.

MŞMMT- 457

Beni evde, sokakta ve bu dünyada bulamazken, bil ki gözlerinin daldığı yerdeyim, annem.

MŞMMT- 458

Çok evlat doğurmakla Hayrunnisa Sitayişine mazhar olan M***** *****
***** .

MŞMMT- 459

Ölesiye sevmeyi ve seilmeyi annem, babam, ailemde gördüm. Ben de oğullarımı öyle sevdim, öyle sevildim, gurur duydum. Eminim onlar da bu sevgi zincirini çocuklarıyla devam ettirecekler.

MŞMMT- 460

Biz üreticiler, bugün bu meydanda açıkça ilan ediyoruz ki demokratik halk kooperatiflerinde örgütlenerek, baskıya, sömürüye, işsizliğe ve pahalılığa karşı yılmadan, usanmadan, bıkmadan sonuna kadar mücadele edeceğimize emekçi namusumuz üzerine ant içeriz.

MŞMMT- 461

Sen gittin, bizler kanatlarımızı yitirdik.

MŞMMT- 462

Dünyanın en süper babası.

MŞMMT- 463

Değerli eşim.

MŞMMT- 464

Sevgili oğlum.

MŞMMT- 465

Annem, babam, abim, ablalarım ve kardeşlerim, sizi çok seviyorum.

MŞMMT- 466

Canım babamız, seni çok seviyoruz.

MŞMMT- 467

Ana sevgisi karşılık beklemez. Ana sevgisi öyle bir sevgidir ki bütün aydınlıklar, şefkatler ve rahmetler onun içindedir. Her zaman kalbimizdesin.

MŞMMT- 468

Seninleyim.

MŞMMT- 469

Unutmadık.

MŞMMT- 470

Denizlere aşık ihtiyar balıkçı.

MŞMMT- 471

Annemiz bir melekti.

MŞMMT- 472

Allah'ım, bana verdiğin kıymetli ailem, sevgili eşim, değerli dostlarım ve onurlu hayatım için şükrederim.

MŞMMT- 473

Her zaman kalbimizdesin.

MŞMMT- 474

Bir nurdur bu makber.

MŞMMT- 475

Her zaman kalbimdesin.

MŞMMT- 476

Sizleri unutmayacağız, canım annem, canım babam.

MŞMMT- 477

Hayat, sevdiğinin kollarında olmaktır. Gerisi beklemekle geçer.

MŞMMT- 478

Sevenlerinle yaşıyorsun.

MŞMMT- 479

Ben ruhumla severim.

MŞMMT- 480

Ne şimdi ne de gelecekte bazı şeyler değişmemeli. Kavuşacağımız ana kadar...

MŞMMT- 481

6 aylık gelin iken vefat eden ***** .

MŞMMT- 482

Dünyada eşi bulunmayan tek varlık, yaratılışın en güzel örneği annedir. Seni çok özledik.

MŞMMT- 483

Doğruluktan şaşmayan, dev yürekli çınarımız. Yattığın yerde değil, hep yüreğimizdesin.

MŞMMT- 484

Sevgili babamız, her an kalbimizdesin. Seni hiç unutmayacağız.

MŞMMT- 485

Senin evlatların olmak, hayattaki en büyük şansımız. Sana minnettarız.

MŞMMT- 486

Beni toprak mı sandınız, çiğneyip geçecek? Annem, beni unutma. Elveda.

MŞMMT- 487

Seni çok özlüyoruz.

MŞMMT- 488

Hoşça kal.

MŞMMT- 489

Biricik oğluşum.

MŞMMT- 490

Sevenlerinle yaşıyorsun.

MŞMMT- 491

S***** *****.

MŞMMT- 492

Herkese selam, kızıma hasret.

MŞMMT- 493

Koca çınarımız.

MŞMMT- 494

Unutmadık.

MŞMMT- 495

Senin yolundan yürüyoruz.

MŞMMT- 496

Melek oldun gittin.

MŞMMT- 497

Çok özledik, babam.

MŞMMT- 498

Acın sonsuza kadar bizimle, abicim.

MŞMMT- 499

Bu yüreği taşıyamaz oldum.

MŞMMT- 500

Her zaman kalbimdesin.

EK.7. Mersin Şehir Mezarlığı Fotoğraf Seçkisi

